

MATICA

SLIKE VELIKOG RATA

Stota obljetnica početka 1. svjetskog rata u Hrvatskom povijesnom muzeju

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXIV
Broj / No. 6/2014

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knezović

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:

Oton Iveković, Prijelaz 42. divizije
preko Drine kod Batara
(Hrvatski povijesni muzej)

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Web stranice
HMI čitaju se diljem
svijeta, dostupne su na tri
jezika (hrvatski, engleski,
španjolski) i bilježe stalan
porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

**Oglašavajte na web portalu
Hrvatske matice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matiss.hr

Pogled iz helikoptera na poplavljena područja u županjskoj Posavini

4

- 4** Katastrofalne poplave u Hrvatskoj i susjednim zemljama
- 7** Izbori za Europski parlament
- 8** HMI: Predstavljena knjiga Željke Lovrenčić
- 10** Misa i komemoracija u Bleiburgu
- 12** Otvoren muzej franjevačkog samostana u Fojnici
- 14** Kako se postaje Hrvat?
- 17** Knjiga "Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu" (7. dio)
- 20** Osmi susret Hrvata Italije u Padovi
- 21** Josip Leko posjetio karaševske Hrvate
- 22** Sabor hrvatske kulture u Ljubljani
- 24** Hrvatski glasnogovornik u mađarskom parlamentu

- 27** Intervju: Nenad Bach, hrvatski glazbenik u New Yorku
- 30** Obljetnica kiparice Lily Garafulić
- 33** Zagreb: Izložba o I. svjetskom ratu
- 37** Matičin projekt HOLA u Argentini
- 42** Mladi povratnik Ante Lučić
- 48** Australija: Puharichi istaknuti poduzetnici
- 53** Budimpešta: Izdavačko poduzeće "Croatica"
- 54** Zagreb: Smotra učeničkih zadruga
- 57** Matičin vremeplov
- 58** Hrtekovčani sagradili crkvu u Kuli
- 62** Predstavljena monografija Željke Brguljana

46

NAŠI GRADOVI
KRAPINA

KOLUMNNE

11 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)	40 (S)kretanja (Šimun Šito Ćorić)	46 Naši gradovi (Zvonko Ranogajec)	50 Povijesne obljetnice (Željko Holjevac)	62 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)	60 Brooklynski zapisi Janka Deura

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Hrvatska pomaže: humanost protiv potopa

Pogled iz zraka na poplavljenu crkvu i katoličko groblje u Gunji

Vodena stihija rijeke Save prijetila je istočnoj Hrvatskoj, od Rajeva Sela gdje je puknuo novi nasip, u dužini od 210 metara kroz općine Drenovci, Gunja i Vrbanja diljem Vukovarsko-srijemske županije, odakle su evakuirani desetci tisuća ljudi

Napisala: **Vesna Kukavica** Snimke: **Hina**

Istočna Hrvatska, točnije županijska Posavina, pogođena je najtežim i najvećim poplavama ikad zabilježenima. Od 17. svibnja evakuirane su gotovo 32.000 ljudi, od kojih je bez krova nad glavom ostalo više od 15.000, a borba s podivljalom Savom trajala je desetak dana – nakon čega će uslijediti bitka za povratak. Izgubljeni su i ljudski životi, a svi se pitaju je li se katastrofa barem djelomično mogla spriječiti. Vodena stihija ranije je opustošila goleme prostore u Srbiji i Bosni.

Mučni prizori potopa: stradale domaće životinje – krave, svinje, kokoši, guske, patke – svekoliko životinjsko *blago*... kućni ljubimci, potopljene nepregledne

njive s netom izraslim usjevima žita, kukuruza, repe, uljarica... poljoprivredna mehanizacija, gospodarski objekti, obiteljske kuće... Riječju – katastrofa! Nakon toga iskazano je jedinstvo i odanost ugroženome čovjeku, našim napaćenim Slavonkama i Slavoncima, viđeno samo u obrambenome Domovinskom ratu devedesetih! Kako izgleda, o Bože, život jednoga vrijednoga slavonskog seljaka u čiji je ljudski vijek, nakon razornog rata i tek dovršene obnove, stigao i potop!? To je pitanje gotovo u trenutku, zahvaljujući internetskim društvenim mrežama i medijima, ganulo cijelu naciju u zemlji i iseljeništvu diljem planeta - povezavši je u fascinantan lanac ljudske humanosti. Hrvatska se ujedinila u pomoći stanovništvu na poplavljenim područjima.

VLADA PREUZELA ODGOVORNOST

Od proglašenja redovnih mjera obrane od poplave do proglašenja izvanrednog stanja – prirodne katastrofe, nakon puknuća nasipa u Rajevu Selu izgrađenog prije četiri godine, prošlo je samo 17 sati. Cijela Hrvatska u hipu se mobilizirala! Na izvanrednoj sjednici Vlade RH, održanoj u Županji 22. svibnja, premijer Zoran Milanović zahvalio je svima u zemlji i inozemstvu koji pomažu građanima ugroženim poplavama u Posavini, istaknuvši da je cijela nacija na prekrasan način reagirala na nesreću koja je zadesila Slavonce, ali ne ponovilo se. Istaknuo je da je država, odnosno hrvatska Vlada, proglašenjem katastrofe na područjima pogođenim poplavom preuzela na sebe svu političku i materijalnu odgovornost i u suradnji s lokalnim vlastima nastavlja raditi posao sanacije koji je težak jer je doista riječ o prirodnoj katastrofi. Prema riječima potpredsjednika Vlade i ministra unutarnjih poslova Ranka Ostojića poplave se protežu na 210 km, a u obrani od potopa angažirano je ukupno oko 4.000 ljudi i to: 872 pripadnika Hrvatske vojske, 750 pripadnika Hrvatskoga Crvenog križa, 50 osoba iz Hrvatske gorske službe, 1.000 ljudi iz policije i Državne službe za zaštitu i spašavanje. U ovome trenutku, poručuje potpredsjednik Ostojić

Evakuacija stanovništva u poplavljenim Strošincima

jić, savski nasip je stabilan, ne očekuju se problemi s vodom, ali za sanaciju terena najavljuje - bit će još ozbiljnog i vrlo zahtjevnog posla mjesecima jer je više od 15.000 ljudi ostalo bez krova nad glavom. Ministar obrane Kotromanović stavio je na raspolaganje Hrvatsku vojsku te istaknuo da su, u slučaju potrebe, spremni formirati namjenske snage za sanaciju, čišćenje terena i izgradnju. Ministar Željko Jovanović obećao je ugroženim učenicima i studentima pomoć pri nabavi udžbenika i ostalih logističkih sredstava. Ministar rada i mirovinskoga sustava Mirando Mrsić potvrdio je kako je u ovome trenutku za obavljanje komunalnih javnih radova potrebno 975 radnika, a prijavilo se 3.325 osoba.

OBNOVA OBITELJSKIH KUĆA

Poplavljeno je 5.178 hektara poljoprivrednih površina. Zakupnicima i koncesionarima poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH zbog nastalih šteta od poplava otpisuje se plaćanje zakupnine, naknade za dugogodišnji zakup za ribnjake i naknade za koncesiju za 2014. godinu. Poljoprivrednim proizvođačima u područjima zahvaćenim poplavom nadoknadit će se šteta za izgubljeni stočni fond, a osigurat će se i pomoć odnosno potreban poljoprivredni repromaterijal za naknadnu – ponovljenu sjetvu ratarskih i povrtnih kultura. Vlada je donijela zaključak u vezi s obnovom obiteljskih kuća i objekata namijenjenih za stanovanje na poplavljenoj području Vukovarsko-srijemske županije. Županija je određena Regionalnim centrom za prihvata i distribuciju humanitarne pomoći prikupljene za područja ugrožena poplavama, a Ministarstvo vanjskih

i europskih poslova zaduženo je za formuliranje i podnošenje zahtjeva za povlačenje europskih sredstava i sredstava međunarodnih organizacija za pomoć u saniranju i obnovi područja pogođenih katastrofalnim poplavama.

MINISTAR ZMAJLOVIĆ NADZIRE STOŽER ZA SANACIJU

Prva potpredsjednica Vlade Vesna Pusić izvijestila je o stavljanju na dnevni red Vijeća ministara EU-a teme o katastrofi u regiji - poplavama u Hrvatskoj, BiH i Srbiji. U posjetu Hrvatskoj i poplavljenoj područjima 23. svibnja bila je europska povjerenica za humanitarnu pomoć EK Kristalina Georgieva, koja je detaljno obaviještena o stanju na terenu te o potrebi humanitarne pomoći za zbrinjavanje ljudi. Ministrica Pusić najavila je i pokretanje akcije za utvrđivanje cjelokupnih šteta za podnošenje prijave EU-ovu Fondu solidarnosti.

Kad stigne Matica do svojih čitatelja u svijetu, već će na terenu u poplavljenim mnogobrojnim selima u županijskoj Posavini biti inženjeri i građevinski inspektori. Tužno je bilo čuti mještanku potopljene Gunje M. M., koja je s djetetom u naručju kroz suze rekla da ne vjeruje u državu koju je u ratu stvarala jer je u dugovima, ali u ljude plemenita srca još uvijek vjeruje!

Pojedinim radnicima iz Njemačke i drugih europskih zemalja, koji su za vičajnu kuću gradili za dane umirovljenja – potpuno je uništila poplava s obje obale Save.

HRVATSKA PRUŽA POMOĆ SUSJEDIMA

Osim istoka Hrvatske, katastrofalne poplave zahvatile su veliki dio balkansko-ga poluotoka, pogodio razorno Bosnu i Hercegovinu, kao i Srbiju. Općine s većinskim hrvatskim narodom Orašje,

Prizor spašavanja u Kopanicama – Bosanska posavina

Hrvatskome Crvenom križu donacije se uplaćuju:

- uplatama na broj računa IBAN: HR 6923400091511555516 poziv na broj 08 (prilikom uplate iz inozemstva koristiti SWIFT: PBZGHR2X) - pozivom na donatorski telefon, broj 060 90 11 (6,25 kn, PDV uključen)
- online donacijama na internetskim stranicama Hrvatskoga Crvenog križa <http://www.hck.hr>

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH otvorilo je račun za donacije iz inozemstva:

BANKA: Hrvatska narodna banka, Trg hrvatskih velikana 3, 10 000 Zagreb, Hrvatska
SWIFT CODE: NBHRHR2XXXX

IBAN CODE: HR12 1001 0051 8630 00160

KORISNIK: Ministarstvo financija RH, Katančičeva ul. 5, 10 000 Zagreb, Hrvatska
OPIS PLAĆANJA (Remittance Information): 65 7099-043-721 POMOĆ SLAVONIJI

Premijer Milanović, ministar Jakovina i gradonačelnik Slavonskog Broda Mirko Duspara obilaze nasipe u Brodsko-posavskoj županiji

Domaljevac i Odžak u Bosni i Hercegovini danima su pod vodom, a premijer Posavske županije Marijan Oršolić očajan moli za pomoć gluhe federalne vlasti BiH, kao i sve ljude dobre volje. Oko 60 posto stanovništva, čije ratne rane još nisu zacijeljene, izbjeglo je iz svojih tek obnovljenih domova koji su potopljeni podivjalim vodama rijeke Save, Bosne i Une. Naša je zemlja, unatoč vlastitoj borbi protiv vodene stihije, odmah nesebično iskazala solidarnost susjedima iz obiju zemalja koje je zadesila najteža poplava u više od sto godina. Hrvatska je smjesta uputila pomoć u BiH i Srbiju u ljudstvu, humanitarnim pošiljkama i financijskim sredstvima. Cijela međunarodna zajednica, kao i Europska unija, pružaju pomoć poplavljenoj jugoistočnoj Europi. EU je osigurala 65 milijuna eura pomoći ugroženim područjima u BiH i Srbiji, od čega je tri milijuna eura upućeno odmah preko Crvenoga križa za lijekove i hranu.

ISELJENICI NESEBIČNO POMAŽU DOMOVINI

Poplave koje su ovih dana pogodile BiH uništile su 7.500 kuća, a 80.000 ljudi moralo je napustiti svoje domove, objavilo je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Ministar vanjskih poslova BiH Zlatko Lagumdžija najavio je kako bi donatorska konferencija mogla biti održana tek u srpnju, nakon što do 18. lipnja bude dovršena procjena šteta koja će se raditi po metodologiji Svjetske banke (WB) i Fonda Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP).

Hrvati od američke Aljaske do Ognjene zemlje, od sjevera do juga Europe, kao i iz daleke Australije i Novoga

Zelanda te juga Afrike šalju veliku pomoć potopljenim dijelovima jugoistočne Europe. Koordinaciju prihvata humanitarne pomoći vodi Državni ured za Hrvate izvan RH, koji je angažirao članove Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan domovine. Predstojnica Državnoga ureda za Hrvate izvan RH Daria Krstičević posjetila je poplavljenu Slavoniju, kao i ugrožene dijelove Bosne i Hercegovine te izjavila kako Hrvatska, iako i sama pogođena poplavama, pomaže u svim segmentima da bi se stanje u BiH stabiliziralo. "Od oružanih snaga koje su u prvim trenucima došle na poplavljene terene, do hrvatskih zdravstvenih djelatnika koji pomažu da se stanje, nakon katastrofe, ne pogorša. Tu je, naravno, i financijska pomoć te pomoć u lijekovima, hrani, opre-

mi i ostaloj humanitarnoj pomoći." Predstojnica Krstičević naglasila je kako se u ovim teškim trenucima ponovno pokazalo zajedništvo i spremnost našega naroda u domovini i izvan nje da pomogne svojim sunarodnjacima i susjedima u nevolji. "Naš operativni tim, koji radi 24 sata dnevno, u stalnoj je komunikaciji s pojedincima i udrugama koje djeluju izvan RH, a koje svakog dana šalju pomoć u poplavljena područja. Koordiniramo dostavu te pomoći kako bi ona što prije stigla u najugroženija naselja te kako bismo nastradalima donekle olakšali nesreću koja ih je snašla."

Svima koji pomažu nastradalim ljudima u strašnim svibanjskim poplavama na jugoistoku Europe od srca velika hvala! ■

ENG The eastern Croatian region of Županjska Posavina has been devastated by one of the most massive floods on record. Almost 32 thousand have been evacuated since the 17th of May, of which more than 15 thousand have lost their homes.

HDZ-kolacija 6, Kukuriku 4, ORaH 1 mandat

U europarlament će iz HDZ-ove koalicije Ruža Tomašić, Andrej Plenković, Marijana Petir, Dubravka Šuica, Ivana Maletić i Davor Ivo Stier, iz Kukuriku koalicije Tonino Picula, Neven Mimica, Biljana Borzan, Jozo Radoš i Ivan Jakovčić, te Davor Škrlec iz ORaH-a

Tekst: Uredništvo Snimke: Hina

Prema rezultatima izbora za Europski parlament na koje je izašlo 25 posto hrvatskih birača, lista predvođena HDZ-om osvojila je 41 posto glasova, lista Kukuriku koalicije 30 posto, ORaH 9 posto, dok je Savezu za Hrvatsku pripalo sedam posto glasova. HDZ-ova lista osvaja šest mandata, Kukuriku koalicija ima četiri mandata, ORaH jedan, a Savez za Hrvatsku ostaje bez mandata. Ispod crte ostali su Hrvatski laburisti i lista na kojoj su Nacionalni forum, HSLS, PGS.

Na listi HDZ-ove koalicije tri su kandidata dobila više od 10 posto glasova: Ruža Tomašić 28 posto, Andrej Plenković 19 posto te Marijana Petir 11 posto. Na listi SDP-ove koalicije samo je Tonino Picula ostvario taj uspjeh, dobio je 48 posto glasova. Mireli Holy s ORaH-ove liste pripalo je 60 posto.

Tako će u europarlament iz HDZ-ove koalicije Ruža Tomašić, koja je dobila najveću potporu, Andrej Plenković, Marijana Petir, Dubravka Šuica, Ivana Maletić i Davor Ivo Stier. Uvjerljivo naj-

Izlaznost 25%

HDZ + koalicija: 41,42% - 6 mandata
SDP + koalicija: 29,93% - 4 mandata
ORaH: 9,42% - 1 mandat

Novi hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu

HDZ-ova koalicija osvojila je ukupno 382.000 glasova, 106.000 glasova više od koalicije predvođene SDP-om. Za treći, ORaH, glasovalo je 86.000 birača.

više glasova na listi Kukuriku koalicije osvojio je Tonino Picula, zatim Neven Mimica pa Biljana Borzan i Jozo Radoš. No, kako Mimica ide u Europsku komisiju, u Parlament će Ivan Jakovčić. Umjesto Mirele Holy u Europski parlament će Davor Škrlec. Gubitnici izbora su laburisti, zbog čega je predsjednik stranke Dragutin Lesar podnio ostavku.

HDZ-ova koalicija osvojila je ukupno 382.000 glasova, 106.000 glasova više od koalicije predvođene SDP-om. Za treći, ORaH, glasovalo je 86.000 birača, dok je Savez za promjene dobio 63.000 glasova. Preostale glasove podijelili su ostale koalicije i stranke.

SDP je izgubio u Gradu Zagrebu. Koalicija okupljena oko HDZ-a dobila je 37 posto glasova, a ona okupljena oko SDP-a tek 31 posto glasova. U Splitu je HDZ dobio 40%, Kukuriku koalicija 33%,

Savez za Hrvatsku 10%, a ORaH 8% glasova. U Rijeci je Kukuriku koalicija dobila 44%, HDZ i partneri 25%, ORaH 14% glasova. U Osijeku je HDZ dobio 34%, Kukuriku koalicija 28%, Savez za Hrvatsku 15%, a ORaH 10% glasova.

Predsjednik Ivo Josipović zahvalio je svim građanima na izlasku na izbore, posebice onima koji su ugroženi poplavama. "Želim da promoviraju europsku ideju, ali da brane hrvatske interese", rekao je Josipović. Zahvalio je i pobjedničkoj listi. "Nadam se da će Hrvatska radom svojih zastupnika provoditi politiku na dobrobit Europe, ali i dobrobit Hrvatske", zaključio je Josipović. ■

ENG 25 percent of Croatian voters turned out for the elections for European Parliament. The Croatian Democratic Union slate took 41 percent of the vote, the Kukuriku Coalition 30 percent and the ORaH party 9 percent.

Sjajni pisci trećega naraštaja hrvatskih iseljenika u Čileu

Autorica rezimira kako Morales Milohnic, Skarmeta, Mihovilovich Hernandez i Diaz Eterovic pripadaju maloj skupini najboljih živućih čileanskih književnika i sa žaljenjem zaključuje da se o njihovim djelima u Hrvatskoj premalo zna

Napisala: **Diana Šimurina-Šoufek**

Snimila: **Snježana Radoš**

U Hrvatskoj matici iseljenika 14. svibnja predstavljena je knjiga *Od pustinje do ledenjaka - Književnost čileanskih Hrvata* dr. sc. Željke Lovrenčić, 44. u njezinu bogatome autorskom opusu. Predstavljanje je moderirala Vesna Kukavica, voditeljica Matičina Odjela za nakladništvo, koja je predstavila promotore i ugledne goste.

Pozdravnu riječ prisutnima je uputio, uz simultani prijevod Darka Mažuranića, Germán Orlando Ibarra Morán, veleposlanik Republike Čile. Naglasio je kako je naslov ove zanimljive knjige zapravo sjajno odabran budući da se uistinu između pustinja i ledenjaka nalazi najveći dio Čilea. Pozdravno slovo zatim je izrekao i Matičin ravnatelj mr. Marin Knezović. Tekstove iz knjige, u uvodnome

Predstavljajući knjige: Vesna Kukavica, Dubravko Sidor, Marin Knezović, Željka Lovrenčić i Sanja Vulić

dijelu kao i tijekom promocije, znalački je interpretirao dramski umjetnik Dubravko Sidor.

NAŠA NAJBROJNIJA JUžnoAMERIČKA ZAJEDNICA

Hispanistica, prevoditeljica i publicistkinja dr. sc. Željka Lovrenčić posljednjih godina istaknula se kao vrsni znalac književnih djela čileanskih pisaca hrvatskog podrijetla. Svoje najnovije spoznaje i sudove objelodanila je u monografiji *Od pustinje do ledenjaka* koja je izašla u nakladi Istarskoga ogranka Društva hrvatskih književnika. Ž. Lovrenčić također je članica *International Artist's and Writers Association*, a 1988. godine bila je stipendistica meksičke Vlade na dvama tamošnjim sveučilištima - *UNAM* i *Colegio de México*, gdje je pohađala predavanja iz hispanoameričke književnosti. U Čileu je boravila od 1995. do 2000. godine kada je predavala hrvatski jezik i kulturu u Punta Arenasu, a bila je i drugi tajnik (ataše za kulturu) u Veleposlanstvu RH

u Santiagu. U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu danas radi kao voditeljica Zbirke inozemne Croatiae koja se bavi prikupljanjem građe koju su Hrvati objavili izvan granica RH.

Njezina knjiga *Od pustinje do ledenjaka* prošle godine predstavljena je na Interliberu, ali i u glavnome čileanskom gradu Santiagu. Naime, u Čileu živi naša najbrojnija južnoamerička zajednica koju predvode uspješni književnici, znanstvenici, političari i poslovni ljudi koji Hrvatsku smatraju svojom drugom domovinom.

Prof. dr. sc. Sanja Vulić, ugledna kroatistica s Hrvatskih studija i mentorica autorice, dala je iscrpni prikaz monografije. U uvodnom poglavlju svoje monografije autorica razmatra fenomen iseljavanja Hrvata općenito. Brojke koje navodi su porazne. Riječ je o milijun i 365 tisuća Hrvata koji su se iz svoje domovine iselili od sredine 19. do kraja 20. stoljeća, što je za hrvatski narod strahovit demografski udarac, a iseljavanje se

Autorica knjige dr. sc. Željka Lovrenčić

opet intenzivira u današnjem vremenu. Budući da se velik broj Hrvata iselio u Čile, danas je u toj zemlji približno 1% stanovnika hrvatskoga podrijetla. Među njima je i velik broj živućih pisaca.

Obuhvati li se, pak, razdoblje od posljednjih 150 godina, može se govoriti o dvjestotinjak autora hrvatskoga podrijetla, od kojih mnogi potječu s otoka Brača. Upravo te goleme brojke potaknule su autoricu da u drugom poglavlju svoje knjige razmotri uzroke iseljavanja, a u trećem se usredotočuje na glavnu temu - Hrvate u Čileu. Kao tri glavna središta naseljavanja izdvaja Antofagastu na sjeveru, Punta Arenas na jugu i glavni grad Santiago u središnjem dijelu Čilea. Budući da je prvi iseljenički naraštaj teško radio i uz velike žrtve školovao svoju djecu, potomci Hrvata zauzeli su mnoga značajna mjesta u čileanskom društvu.

VEĆINA IMA BRAČKE KORIJENE

Nadalje, prvi književnici čileanskog podrijetla javljaju se već u 19. stoljeću, a u 20. stoljeću to su: Lucas Bonacic Doric i Antonio Rendic Ivanovic (rođeni na Braču), Vicente Boric Cnosija, Josefa (Pepita) Turina, Francisco Berzovic, Roque Esteban Skarpa Straboni, Domingo Mihovilovic Rajcevic, Fernando Josseu Eterovic, Zlatko Brncic, Yerko Moretic

Brojna publika
nazočila je
prezentaciji

Castillo, Sergio Vodanovic Pistelli, Amalia Rendic, Cedomil Goic Goic, Desenska Vukasovic de Draksler, Agata Gligo i Nicolo Gligo Viel, Boris Tocigl Seg, Dinco Pavlov Miranda, Eliana Yanez Eterovic, Astrid Fugellie Gezan, Mario Banic Illane, Patricia Stambuk Mayorga, Emilia Toro Leontic, Hernan Andradte Martinic, Antonio Carkovic Eterovic, Simon Eterovic, Mirna Huentelican Hraste, Catarina Iglesia Kalcina, Esteban Jaksic Rakela, Julio Pedrol Kusanovic, Jose Perich Slater, Maria Cristina Ursic, Angelo Mladinic Nelson, Oscar Andres Barrientos Bradasic, Luka Fertilio Nikolic, Nikola Fistic Jerkovic, Andres Grafulic Yankovic, Zlatko Keglevic Ivancic, Milagros Mimica Soto, Jaime Bristilo Canon, Christian Formoso Bavic, Niki Kuscevic Ramirez.

Među piscima koji pripadaju trećemu naraštaju hrvatskih iseljenika autorica posebice ističe Eugenija Mimicu Barrasija (podrijetlom iz Mimica južno od Omiša), Huana Mihovilovicha Hernandeza, koji je 1951. rođen u Punta Arenasu i odrastao u hrvatskoj četvrti toga grada, te Ramona Diaza Eterovica, rođenog u Punta Arenasu 1956., također podrijetlom s Brača.

Lovrenčić razmatra i čileansku književnost općenito jer je samo u tom kontekstu moguće odrediti važnost književnika hrvatskoga podrijetla. Najveći dio, opsežno četvrto poglavlje, posvećeno je trojici književnika koje autorica smatra najznačajnijima: Nicolasu Mihovilovicu Rajcevicu (1916. - 1986.) iz Punta Arenasa, Antoniju Skarmeti Vranicicu (1940.) iz Antofagaste i Andresu Moralesu Milohnicu (1962.) iz Santiaga. Svaki od njih ujedno je i predstavnik jednoga

naraštaja čileanskih književnika hrvatskog podrijetla.

RECENTNA ČILEANSKA KNJIŽEVNOST

Lovrenčić rezimira kako Morales Milohnic, Skarmeta, Mihovilovich Hernandez i Diaz Eterovic pripadaju maloj skupini najboljih živućih čileanskih književnika i sa žaljenjem zaključuje da se o njihovim djelima u Hrvatskoj premalo zna. Autorica je za svoju analizu istražila mnogobrojnu literaturu, ponajprije na španjolskome jeziku, ali i na hrvatskome, te iščitala na stotine književnih djela, mnoga od njih i minuciozno jer ih je prevodila na hrvatski, zaključila je Vujić.

Vesna Kukavica u svome osvrtnu na knjigu rekla je kako se knjiga bavi recentnom književnošću čileanskih Hrvata, na temelju analitičkih uvida u nekoliko naraštaja naših tamošnjih pisaca. Ona je puno više od pregleda književne i kulturne djelatnosti naših sunarodnjaka - među kojima ima svjetski poznatih autora - pripadnika nekoliko generacija. Građa je raspoređena na 270 stranica, a prati je iscrpni znanstveni aparat i opsežna bibliografija. Autorica je zahvalila na potpori kolegama i profesorima s Filozofskoga fakulteta i Hrvatskih studija, izdavaču i uredniku knjige, Državnome uredu za Hrvate izvan RH i Hrvatskoj matici iseljenika koja joj je nakon povratka u domovinu "drugi dom" i gdje je počela surađivati na izvrsnim projektima kao što je to bila izložba *Dodiri svjetova: Hrvatska - Čile 2001*. Izrazila je svoje divljenje prema Čileu, prekrasnoj zemlji u kojoj tako dugo, uspješno i lijepo živi veliki broj njezinih sunarodnjaka, što je na španjolskome divno zvučalo. ■

Željka Lovrenčić prima čestitke od
Germána Orlanda Ibarra Morána,
veleposlanika Republike Čile u Zagrebu

ENG *From Desert to Glaciers (Od pustinje do ledenjaka)* is a book by Chilean-Croatian writer Željka Lovrenčić, the 44th in her rich oeuvre. The book was presented at the Croatian Heritage Foundation on the 14th of May.

"Završimo konačno Drugi svjetski rat!"

Program komemoracije započeo je molitvom na groblju Unterloibachu, a nastavljen je procesijom prema Bleiburškom polju, te pozdravnim govorima. Nakon misnog slavlja položeni su vijenci pokraj spomen-obilježja

Tekst: Uredništvo (izvor Hina i Ika)

Snimke: Hina

Oko sedam tisuća ljudi okupilo se na Bleiburškom polju na obilježavanju 69. obljetnice bleiburške tragedije i križnoga puta. Svečanu koncelebriranu euharistiju predvodio je dubrovački biskup Mate Uzinić, u zajedništvu s ravnateljem Ureda za hrvatsku inozemnu pastvu fra Josipom Bebićem, koji je na početku i kraju misnoga slavlja pozdravio sve nazočne, i više svećenika.

Na početku propovijedi biskup Uzinić podsjetio je da se svibanj 1945. u Hrvatskoj pamti kao mjesec pokolja nevinih kojima spomen čuva ovo mjesto, a čije su kosti posijane diljem Slovenije, Hrvatske i drugih zemalja bivše Jugoslavije. Usporedivši taj svibanj 1945. s današnjim vremenom, biskup Uzinić istaknuo je da je svibanj 2014. obilježen i dramatičnom ekonomskom krizom, velikim brojem nezaposlenih, nezaštićenim radnicima sa slabim plaćama i bez plaća, pogodovanjem stranom kapitalu kojeg svejedno nema... Ovakav svibanj 2014. nije samo posljedica korupcije i

kriminala, nespretnosti i neiskustva posljednjih desetljeća, nego i neprevladanih ideoloških razlika i dviju suprotstavljenih "istina" koje priječe jedinstvenu interpretaciju nacionalne prošlosti odnosno posljedica je i onog svibnja 1945. koji spominjemo ili Jasenovca koji je simbol jednoga drugoga tragičnog stradanja, rekao je biskup Uzinić.

"Braćo i sestre, uz poziv na veći trud i zalaganje odgovornih oko utvrđivanja istine, osude svih zločina i jednak pijetet prema svim žrtvama koje nam uvijek ostaju pouka, temeljna poruka koju s ovog mjesta želim poslati zaklinjući u ime Isusa Krista je poruka - Završimo konačno Drugi svjetski rat! Prestanimo se već jednom ponašati kao sinovi i kćeri ustaša i partizana i na druge gledati kao sinove i kćeri ustaša i partizana! Ma, prestanimo jedni drugima biti neprijatelji, a postanimo jedni drugima braća i sestre!", zaključio je biskup Uzinić propovijed.

Na misnom slavlju pjevao je katedralni zbor sv. Duje iz Splita. Na misi su ministrirali ministranti Hrvatske katoličke misije Ljubljana pod vodstvom svoga dušobrižnika fra Marka Prpe. Molitvu za ubijene vojnike i civile islamske vjere predvodio je glavni imam iz Gunje Idriz ef. Bešić. HDZ-ov potpredsjednik Sabora Željko Reiner rekao je okupljenima da bi ih

volio pozdraviti u ime Sabora, ali to ne može jer Kukuriku koalicija nije prihvatila pokroviteljstvo za Bleiburg. Upitao se kome smeta obilježavanje jednoga neviđenog zločina. Najveći pljesak dobila je austrijska parlamentarka Anneliese Kitzmüller koja je govorila o "pobješnjeloj soldateski maršala Tita koja je zvjerski ubila sve koji se nisu uklapali u komunistički poredak".

Program komemoracije započeo je molitvom na groblju Unterloibachu, a nastavljen je procesijom prema Bleiburškom polju, te pozdravnim govorima. Nakon misnoga slavlja položeni su vijenci kraj spomen-obilježja.

Organizator komemoracije bio je Počasni bleiburški vod, a suorganizator u liturgijskome dijelu u ime Hrvatske biskupske konferencije i BK BiH Ured za hrvatsku inozemnu pastvu. ■

Oko sedam tisuća Hrvata okupilo se po kišnom vremenu na komemoraciji

ENG Some seven thousand people gathered on Bleiburg Field to mark the 69th anniversary of the Bleiburg tragedy and the death marches. A memorial mass was led by the bishop of Dubrovnik Mate Uzinić.

MUNDIJAL – KRUNA SPORTSKE KARIJERE

Naši reprezentativci na Svjetskome nogometnom prvenstvu nalaze se u skupini s Brazilom, Meksikom i Kamerunom, a upravo će oni imati čast s domaćinom Brazilom otvoriti mundijal 2014. Svečanost otvorenja prvenstva u Sao Paulu 12. lipnja vidjet će milijardu i pol ljudi

“**V**eliki je blagoslov dobiti priliku otvoriti Svjetsko nogometno prvenstvo u Brazilu protiv domaćina, bit će to među najgledanijim događajima u svijetu ove godine. Dopustite mi sanjati da Brazil i Hrvatska ujedno i zatvore prvenstvo finalnom utakmicom 13. srpnja na Marakani”, tim je riječima veleposlanik RH u Brazilu, pjesnik i diplomat, dr. sc. Drago Štambuk nedavno otvorio zajedno s načelnikom općine Mata de Sao Joao (Šuma svetoga Ivana) Marcelom Oliveirom i predsjednikom Općinskog vijeća Alexandream Rossijem Hrvatsko igralište (*Campo de Croacia*) uz hotelski kompleks Praia do Forte u koji je stigla hrvatska nogometna reprezentacija 3. lipnja. Naš veleposlanik sugerirao je da se uz *Campo de Croacia* izgradi i kuća brazilsko-hrvatskog prijateljstva poput kuće japansko-hrvatskog prijateljstva koju je on ostvario za vrijeme svojega mandata u Japanu, također vezano uz prvenstvo održano 2002. na Dalekome istoku, a koja bi “bila središte naših međuljudskih odnosa i znak stalne emocionalne blizine” – proglašavajući time Mata de Sao Joao budućim glavnim gradom prijateljstva Brazila i RH. Iz Mata de Sao Joao, gradića koji se nalazi u brazilskoj saveznoj državi Bahia, reprezentacija će putovati na utakmice u Sao Paulo, Manaus i Recife. Naši reprezentativci na Svjetskom prvenstvu nalaze se u skupini s Brazilom, Meksikom i Kamerunom, a upravo će oni imati čast s domaćinom Brazilom otvoriti Svjetsko prvenstvo u nogometu. Svečanost otvorenja u Sao Paulu 12. lipnja, utakmicom Brazil – Hrvatska, gledat će više od milijardu i pol ljudi.

Bez obzira na pjesnički san našeg veleposlanika, koji s njime ovih dana dijele svi Hrvati, uspjeh je zajamčen već samim sudjelovanjem na mundijalu na-

Piše: Vesna Kukavica

cionalnog tima sastavljenog od vrhunskih nogometaša iz domovine i iseljeništva pod vodstvom izbornika Berlinčanina Nike Kovača i njegova brata Roberta, također vrsnog nogometaša. Braća Kovač odrasla su u radničkoj berlinskoj četvrti s migrantskom populacijom – Weddingu, u Turinskoj ulici, kamo su se njihovi roditelji Ivka i Mato doselili iz Livna 1970. godine. Mukotrpno stečeni novac roditelji su ulagali u obrazovanje svoje djece, koja su se afirmirala kao vrhunski njemački sportaši. Niko, danas lider na kormilu reprezentacije, ima priliku u Brazilu legitimirati se kao ozbiljno trenersko ime na globalnoj razini. Usavršavao se u Salzburgu gdje je bio dio tima u momčadi koja stvara najzbuđljiviji nogometni projekt u Europi. Nakon elitne nogometne karijere, uključujući 83 nastupa za hrvatsku reprezentaciju, Niko je krenuo kao izbornik mlade selekcije, da bi za prvu hrvatsku vrstu bio imenovan izbornikom 16. listopada 2013.

Hrvatski reprezentativci na čelu s izborničkim dvojcem braćom Kovač i s kapetanom momčadi Darijom Srnom te zvijezdom kraljevskog Reala Lukom Modrićem, kad se bolje pogleda, odraz su sudbine našeg naroda tijekom povijesti koja se fantastično ogleda u jedinstvenome fenomenu na svjetskoj razini da se dosta naših reprezentativaca regrutira iz dijaspore. Nacionalna nogometna momčad u tome velikome svjetskom spektaklu, jedno je sigurno, najbolji su veleposlanici hrvatske države. Nema dvojbe da je nogomet, a ujedno i naša reprezentacija – danas najveći hrvatski brand. Pogledajmo samo u kojim uglednim klu-

bovima Hrvati osvajaju trofeje, poput trenutačnoga europskog prvaka Real Madrida. Gdje god oni igraju s ponosom promoviraju hrvatsko ime! Nemojte zaboraviti da Međunarodna nogometna federacija (FIFA) ima 208 reprezentacija, a Hrvatska je zaista među tridesetak najboljih – čija se momčad bori u Brazilu za titulu svjetskog prvaka.

S druge strane, stotine hrvatskih klubova u iseljeništvu prati na različite načine brazilski spektakl. Mnoštvo naših iseljenika onamo je otputovalo iz mnogobrojnih destinacija, neki su gosti hrvatskih obitelji koje žive u Brazilu dulje od stoljeća – dok su pojedini igrači hrvatskih korijena dio reprezentativnih vrsta svojih novih domovina i to Australije, Novoga Zelanda i SAD-a. Nije li fantastično da za reprezentaciju Australije igraju čak sedmorica Hrvata kao što su: Eugene Galeković, Ivan Franjić, Matthew Špiranović, Oliver Božanić, Mile Jedinak, Mark Bresciano i Dario Vidošić. Univerzalni jezik sporta, očito je, povezao je tisuće i tisuće hrvatskih nogometaša iz četrdesetak zemalja s raznih meridijana.

Osim Brazila, domaćina natjecanja, pred izazovima su i mnogobrojni globalni brandovi koji se nadaju marketinškim rekordima u navijačkoj euforiji. Brazilski turistički institut predviđa da će gosti u četiri tjedna mundijala potrošiti 11 milijardi dolara. I FIFA je optimistična u prognozi zarade te se nada prometu od četiri milijarde od prodaje televizijskih prava. Kako su u posljednje vrijeme digitalne platforme doživjele revoluciju, dosad neviđeni ‘šušur’ očekuje se u virtualnome svijetu pa nam se pridružite na društvenim mrežama ako niste među onim sretnicima za koje je Hrvatski nogometni savez prodao osam posto kapaciteta stadiona za svaku utakmicu. Vatreni – sretno! ■

ENG At the World Cup our national side will face Brazil, Mexico and Cameroon, and will have the honour of opening the 2014 football (soccer) World Cup in the match against Brazil. An expected global audience of a billion and a half people will watch the mega spectacle of the World Cup opening ceremony and the Brazil – Croatia match on June 12th.

"Ne želimo da Hrvati odu odavde"

Potpore obnovi samostanskoga muzeja u Fojnici dio je napora Hrvatske da pomogne Hrvatima u BiH, a zahtjevni proces njegove gradnje trajao je punih četrnaest godina

Tekst i snimke: Hina

Predsjednik hrvatske vlade Zoran Milanović svečano je u utorak, 27. svibnja, otvorio novu zgradu franjevačkoga samostana u Fojnici, jednog od najstarijih u Bosni i Hercegovini, poručivši i tom prigodom kako Hrvatska istinski želi pomoći BiH i imati jakog i stabilnog susjeda te da je svoju solidarnost pokazala i u nedavnim poplavama u toj zemlji.

"Danas kao hrvatski premijer želim reći... da svoj zadatak u odnosu na BiH vidim da koliko je god to moguće BiH vrlo brzo postane prostor slobode i sigurnosti", rekao je Milanović konstatirajući kako su te dvije težnje bit ljudskog postojanja. Upozorio je kako BiH danas ponovno postaje pomalo zaboravljena država kojom se bavi birokracija, no Hrvatska joj istinski želi pomoći, ne kao tutor i mentor, nego baš u ostvarenju pune slobode kakvu žele njezini narodi jer treba jakog i stabilnog susjeda. Hrvatski premijer podsjetio je kako je Hrvatska svoju solidarnost s BiH pokazala i tijekom nedavnih poplava. "Ne želimo da Hrvati odu odavde jer nisu odlazili stoljećima", rekao je Milanović

Premijer Milanović razgledava samostansku zbirku

istaknuvši kako je preduvjet za to dobar život koji treba izgraditi.

'PRVI GOVOR KOJI DRŽIM U CRKVI'

Predsjednik hrvatske vlade po vlastitim je riječima danas održao svoj prvi govor u jednoj crkvi, učinivši to u Fojnici, u središnjoj Bosni, gdje je bio pozvan da otvori obnovljenu knjižnicu franjevačkoga samostana Duha Svetoga čija povijest seže još u XIV. stoljeće. "Nakon stotina mojih govora koje su mnogi preživjeli i na tome im čestitam, ovo je moj prvi govor koji držim u crkvi", rekao je Milanović na svečanosti otvorenja muzeja u kojemu se čuvaju izlošci neprocjenjive vrijednosti i za čiju je obnovu Hrvatska izdvojila dva milijuna kuna, od čega je 560.000 kuna osigurala sadašnja hrvatska vlada.

Milanović je rekao kako je pretenciozno otvoriti nešto što je otvoreno ljudi-

ma i povijesti već stotinama godina, no priliku je iskoristio kako bi poslao snažnu poruku potpore Hrvatima koji žive u Bosni i Hercegovini. Potpora obnovi samostanskoga muzeja u Fojnici dio je napora Hrvatske da pomogne Hrvatima u BiH, a zahtjevni proces njegove gradnje trajao je punih četrnaest godina.

"S radošću možemo reći da smo ovaj posao završili", rekao je gvardijan fra Nikica Vujica izražavajući posebnu zahvalnost hrvatskoj vladi na pomoći koju je pružila. Pritom je podsjetio kako je sve što čuva muzej fojničkoga samostana ujedno na popisu kulturno-povijesnog blaga države BiH.

Predsjedatelj Vijeća ministara BiH Vjekoslav Bevanda, koji je zajedno s premijerom Milanovićem sudjelovao na otvorenju, rekao je kako će ovo biti na dobrobit svima koji cijene vrijednosti hrvatskoga naroda u BiH, ali i za sve ostale. "Ovaj samostan ima neprocjenjivu vri-

jednost za hrvatski narod u BiH, ali i za BiH u cjelini", rekao je Bevanda dodavši kako je potrebno nastaviti pružati potporu da bi se uloženi trud trajno sačuvao.

'KRŠĆANSTVO NA RUBU'

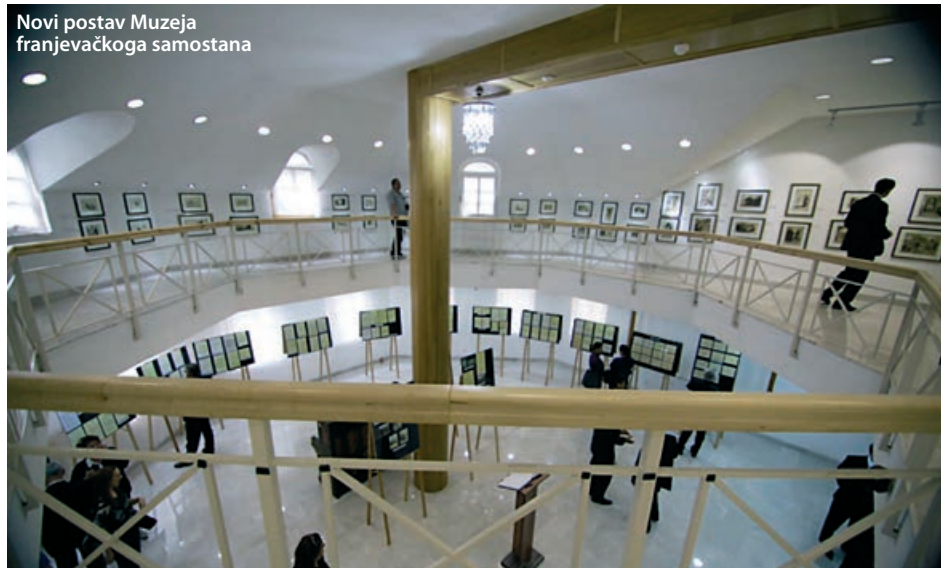
Povjesničar Dubravko Lovrenović, profesor na Filozofskome fakultetu u Sarajevu i član Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika BiH, rekao je tijekom svečanog otvorenja kako muzej franjevačkoga samostana na poseban način podsjeća na egzistencijalnu dramu "kršćanstva na rubu", čiji su neposredni sudionici tijekom stoljeća bili upravo bosanski franjevci. "Ovo je katalog prošlosti okrenut budućnosti koja je već započela", rekao je Lovrenović te istaknuo kako je riječ o podsjećanju na mudrost susretanja i prožimanja kultura koja je tako bitna za opstanak svake zajednice.

Muzej franjevačkoga samostana u Fojnici uz ostalo čuva originalni dokument iz 1463. godine, Adhnamu, kojim je tadašnji turski sultan Mehmed el Fa-

tih franjevaca nakon pada bosanskog kraljevstva zajamčio pravo ispovijedanja vjere. Uz Adhnamu, u muzejskome prostoru izložen je i originalni svileni plašt kojim je turski sultan u znak poštovanja zaogrnuo tadašnjega poglavara bosanskih franjevaca fra Anđela Zvizdovića.

Neprocjenjiva je zbirka knjiga koja se čuva u samostanskoj knjižnici. Tamo je pohranjeno gotovo 50.000 naslova od koji su 10.000 stari po nekoliko stoljeća. Knjižnica čuva i više od tri tisuće povijesnih dokumenata na arapskome jeziku i 156 na bosančici. ■

ENG Croatian Prime Minister Zoran Milanović attended the gala opening of the new building of the Franciscan monastery in Fojnica on the 27th of May. The monastery is one of the oldest in Bosnia-Herzegovina.

DOMOVINSKA VIJEST

NA ZAGREBAČKOME MIROGOJU POKOPAN GENERAL MARTIN ŠPEGELJ

ZAGREB - Uz najviše vojne počasti na zagrebačkome groblju Mirogoju pokopan je umirovljeni stožerni general Martin Špegelj, bivši ratni ministar obrane i prvi zapovjednik Zbora narodne garde (ZNG), koji je preminuo 11. svibnja. Posljednju počast generalu Špegelju odali su, uz obitelj i suborce, predsjednik Vlade Zoran Milanović,

predsjednik Hrvatskoga sabora Josip Leko, prva potpredsjednica Vlade Vesna Pusić, kao i drugi visoki državni dužnosnici te vojni i umirovljeni časnici. Od generala Špegelja oprostio se načelnik Glavnoga stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske general Drago Lovrić istaknuvši Špegeljev veliki doprinos ustroju obrambenoga

sustava Hrvatske i ZNG-a, iz kojeg je nastala Hrvatska vojska. Martin Špegelj rođen je 1927. u Starome Gradcu pokraj Pitomače. U vrijeme Drugoga svjetskog rata bio je partizan, od 1982. do 1985. godine bio je zapovjednik Teritorijalne obrane SR Hrvatske. Zadnja dužnost koju je obnašao u bivšoj JNA bila je komandant Armije i komandant Pete vojne oblasti. Nakon demokratskih promjena 1990. godine bio je drugi po redu ministar obrane u hrvatskoj vladi. U lipnju 1991. imenovan je zapovjednikom Zbora narodne garde, a na dužnosti ministra obrane bio je do 2. srpnja 1991. kada je dao ostavku jer predsjednik Franjo Tuđman nije prihvatio njegov koncept ulaska Hrvatske u rat u vrijeme napada JNA na Sloveniju. S mjesta zapovjednika ZNG-a otišao je u kolovozu 1991., ali je ostao na funkciji člana Kriznoga štaba RH i aktivno sudjelovao u presudnoj "Bitki za vojarne". Glavni inspektor obrane RH postao je 22. rujna 1991. godine i tu je dužnost obnašao do kraja 1992. godine. Početkom 1993. godine odlazi u mirovinu, a za svoje zasluge odlikovan je nakon rata nizom odličja.

Kako se postaje Hrvat?

Budući da u Hrvatskoj ne postoje Hrvati kao politička nacija, što ćemo s onim pripadnicima različitih manjina i doseljenika koji se izjašnjavaju kao politički Hrvati, a pritom nerijetko ponosno čuvaju i svoju (drugu) etničku pripadnost?

Kako i kad nastaje nacionalni identitet?

Napisao: **Božo Skoko**

Već godinama poznajem jednog Amerikanca koji se iz New Yorka prije desetak godina, zbog posla i obitelji, preselio u Hrvatsku. Kaže kako se ovdje pronašao i kako uživa u manje stresnom životu, puno zna o Hrvatskoj i njezinoj prošlosti, prilično je dobro svladao hrvatski, vatreni je navijač Vatrenih, obožava hrvatsko pivo i dalmatinske klope. Ovdje podiže djecu i kaže da svoju staru domovinu sada doživljava iz hrvatske perspektive. No, ono što je najzanimljivije - za sebe ponosno tvrdi da je Hrvat i tako se sada predstavlja i svojim američkim prijateljima, ne bježeći od svoga američkog identiteta. Njegovo

objašnjenje je jednostavno - odlučio je svoju sudbinu vezivati uz ovu zemlju, a domovina je, kaže, tamo gdje se dobro osjeća! Njegovo "hrvatstvo" uistinu me oduševilo, ali i natjeralo na razmišljanje - doživljava li ga okolina kao Hrvata ili će zauvijek ostati samo Amerikanac? Za pravo, tko može biti Hrvat? Postaje li se Hrvatom samo etničkim podrijetlom, mjestom rođenja, življenjem "hrvatstva" ili jednostavno emocijom prema ovoj zemlji? Doduše, Amerikanci puno slo-

bodnije gledaju na ova pitanja nego mi u Hrvatskoj. Za njih su Amerikanci svi oni koji tamo žive, privređuju, poštuju američke zakone i njihove vrijednosti te plaćaju porez, bez obzira na to jesu li se doselili s Filipina ili s otoka Suska. Isto tako, kad se trajno odele iz svoje domovine na koju su i te kako ponosni, poštuju i smatraju svojom onu državu za koju ih je vezala sudbina. Uostalom, može li netko reći da Amerikanka Julianne Eden Bušić, poznata hrvatska književnica i supruga pokojnoga Zvonka Bušića, koja je toliko propatila zbog Hrvatske i njezine borbe za slobodu i samostalnost, nije uistinu velika Hrvatica!?

POLITIČKI I ETNIČKI HRVATI

Netko bi mogao povući formalno pitanje oko činjenice da Hrvatska nije ustavom konstituirana kao politička nacija pa samim time zapravo nema političkih, već samo etničkih Hrvata. Ostali su valjda samo građani. Naime, u Izvorišnim osnovama našeg Ustava stoji kako se "Republika Hrvatska ustanovljuje kao nacionalna država hrvatskoga naroda i država pripadnika nacionalnih manjina". Dakle, u državi imamo etničke Hrvate i pripadnike "nacionalnih" manjina, koje se zbog kojekakvih pogrešnih politika često više povezuje s njihovim "matičnim" državama nego s Hrvatskom, iako ovdje žive generacijama. Pritom nije jasno kako se u Hrvatskoj doživljava pojam nacije, kao što nema jasne razlike između nacionalnih i narodnih manjina. Naime, pripadnici manjina dijelovi su drugih naroda, ali ne nužno i tamošnjih političkih nacija jer, budimo real-

Može li netko reći da Amerikanka Julianne Eden Bušić, poznata hrvatska književnica i supruga pokojnoga Zvonka Bušića, koja je toliko propatila zbog Hrvatske, nije uistinu velika Hrvatica!?

Trebalo bi napraviti pošten iskorak s obje strane jer inače ćemo i dalje dragocjenu energiju gubiti na postavljanje i skidanje ćiriličnih ploča i kojekakve referendume.

ni, u Hrvatskoj ima pripadnika manjina koji u životu nisu boravili u svojoj "matičnoj" zemlji niti ih što veže za tamošnji politički život. U svijetu je već davno uzelo maha stajalište kako su nacije u biti političke tvorevine, koje u prvi plan stavljaju građansku lojalnost i političku pripadnost odnosno državljanstvo, a ne kulturni identitet, etničku ili neku pripadnost. Primjerice u Francuskoj, koja je uređena kao moderna politička nacija, svi koji ondje žive i imaju tamošnje državljanstvo osjećaju se Francuzima bez obzira na njihovo podrijetlo, etničku, vjersku, kulturnu, regionalnu ili neku drugu pripadnost. Slična je situacija i u Italiji i Španjolskoj, unatoč njihovom federalnom uređenju.

NACIONALNO ČISTUNSTVO

Budući da u Hrvatskoj ne postoje Hrvati kao politička nacija, što ćemo s onim

pripadnicima različitih manjina i doseljenika koji se izjašavaju kao politički Hrvati, a pritom nerijetko ponosno čuvaju i svoju (drugu) etničku pripadnost? Većini je to logično jer ovdje žive od rođenja, osjećaju se dijelom ove kulture i načina života, integrirani su u društvo i Hrvatska im nešto znači... Neki možda ovdje nisu ni živjeli, ali dali su svoje živote za ovu zemlju, poput mladog Francuza Jean-Michela Nicoliera, koji je kao hrvatski branitelj ubijen na Ovčari. S druge strane možemo li, primjerice, hrvatske Srbe, koji su se u Domovinskome ratu borili za svoju domovinu, a bilo ih je dosta, smatrati političkim Hrvatima ako se oni tako osjećaju? Ili kako definirati naše sugrađane bilo kojeg etničkog podrijetla ako vole i poštuju ovu zemlju te se smatraju dijelom ove političke zajednice, poput prijatelja Amerikanca s početka priče? Hoćemo li im priznati da su Hrvati iako to nisu rođenjem, već vlastitim izborom, ili ćemo ih cijelog života sumnjivo gledati zbog našega nacionalnog čistunstva!? Hrvatska bi danas sigurno izgledala sasvim drukčije bez doprinosa pripadnika drugih naroda, koji su se osjećali Hrvatima ili su zadržali svoju nacionalnu pripadnost, ali su bez kalkuliranja živjeli za Hrvatsku. Zato svako inzistiranje isključivo na etničkom podrijetlu ili vjerskoj pripadnosti bilo bi licemjerno prema tim velikanima, kao što je licemjerno pretvaranje pripadnosti manjinskim zajednicama, kako je rekao predsjednik Josipović u poznatoj polemici s Miloradom Pupovcem, u etnobiznis. Uostalom, može li netko tko od rođenja živi u ovoj zemlji i uživa sva njezina prava ne osjećati Hrvatsku, boriti se samo za prava svoje manjine ili emocionalno biti skloniji interesima neke druge države nego one u kojoj želi ostarjeti? Jasno, sve to ovisi s jedne strane o tome koliko je država otvorena prihvatanju drugih i drukčijih pa se oni ovdje mogu osjećati doma, a s druge koliko je netko pošten i dobronamjeran prema zemlji u kojoj živi te spreman početi razmišljati "hrvatski", bez "fige u džepu". Istina je da bi treba-

Nikolu Šubića Zrinskog podjednako štiju i svojataju Hrvati i Mađari

Poprsje pjesnika Meka Mehmedalije Dizdara, Hrvata islamske vjeroispovijesti, u Stocu

lo napraviti pošten iskorak s obje strane jer inače ćemo i dalje dragocjenu energiju gubiti na postavljanje i skidanje ćiriličnih ploča i kojekakve referendume.

DEMETER, LIVADIĆ, VRAZ, LISINSKI...

Velikani hrvatskoga narodnog preporoda danas su sinonim iskrenog hrvatstva i potpune predanosti nacionalnoj ideji. Međutim, nekolicina njih uopće nije bilo hrvatskog podrijetla, a neki nisu niti rođeni u Hrvatskoj. No, to nipošto nije utjecalo na njihov nacionalni osjećaj i ljubav prema ovoj zemlji. Naime, manje je poznato kako je Dimitrije Demeter bio grčkog podrijetla, a Ferdo Livadić rođen je u Celju kao Ferdinand Wiesner. Prvi

Majice s "kockicama" su vrlo omiljene među našim učenicima u inozemstvu

Ako su živjeli svoje hrvatstvo i toliko dali za ovu zemlju, može li im netko uskratiti tu pripadnost?

profesionalni hrvatski književnik i jedan od predvodnika ilirskog pokreta, Stanko Vraz, također je bio Slovenac. Pravo ime mu je Jakob Frass, ali oduševljen ilirskom idejom odrekao se čak i materinskoga jezika, pa i narodnosti, što mu je uvelike zamjerio Prešern. Velikan hrvatske glazbe Vatroslav Lisinski, autor prve hrvatske opere "Ljubav i zloba", rođen je u Zagrebu u slovensko-njemačko-židovskoj obitelji kao Ignac Fuchs, ali je u zanosu ilirskog pokreta promijenio svoje ime i prezime. Zahvaljujući njemu Hrvati su, nakon Nijemaca i Rusa, postali treći narod u Europi koji je dobio nacionalnu operu. Hrvatski blaženik Ivan Merz, rođen u Banjaluci, a umro u Zagrebu, po ocu je sudetski Nijemac, a po majci Židov. Veliki hrvatski skladatelj Boris Papandopulo bio je sin rusko-grčkog plemenitaša Konstantina i majke Maje Strozzi Pečić, ugledne hrvatske operne dive, koja je po ocu bila Talijanka, a po majci Čehinja. Hoće li netko brojiti krvna zrnca tim zaslužnicima!? Uostalom, pogledajmo samo spomenutu obitelj Strozzi. Bili su to talijanski plemići koji su iz Firenze pobjegli u Zagreb, a njihovi potomci su među najvažnijim ličnostima hrvatske kulture: dramska glumica

Marija Ružička-Strozzi, njezin sin, glumac, redatelj i pisac Tito Strozzi, njezina kći, operna pjevačica Maja Strozzi-Pečić i njezin sin, skladatelj i dirigent Boris Papandopulo. U povijesti hrvatske, ali i europske umjetnosti, rijetko se susreću obitelji koje su tolikom snagom obilježile umjetnost jedne zemlje tijekom nekoliko generacija kao što je slučaj s njima. Kad je Tito Strozzi prije Prvoga svjetskog rata htio napustiti Zagreb i graditi karijeru u Beču, njegova majka operna diva Marija zgranuto mu je napisala na njemačkome: "Tito, ti kao Hrvat namjeravaš svoju domovinu tako lakomisleno napustiti?" Tko se nakon toga usudi pričati o hrvatstvu i velikim Hrvatima!?

Mnogi ne znaju da je skladatelj hrvatske himne "Lijepa naša domovino" Josip Runjanin, inače časnik u austro-ugarskoj vojsci, bio pravoslavac, koji je proveo starost u Novome Sadu, gdje je i pokopan. No, to nije umanjilo njegovu ljubav i nacionalni osjećaj prema Hrvatskoj, što jasno govori da na hrvatske velikane ne možemo gledati isključivo kroz prizmu

istoznačnice Hrvata i katolika. Austrijski feldmaršal Svetozar Borojević von Bojna bio je pravoslavac, ali je javno svjedočio i inzistirao na svojoj hrvatskoj nacionalnosti. Veliki pjesnik "Kamenog spavača" i "Modre rijeke" Hercegovac Mehmedalija Mak Dizdar je musliman, ali po nacionalnosti, svojevrijedno, Hrvat. A ima i obrnutih slučajeva.

HRVATSKI VELIKANI NEHRVATSKOG PODRIJETLA

Mnogi su tijekom povijesti postali "hrvatski velikani" iako nisu rođeni u Hrvatskoj niti su hrvatskog podrijetla. Veliki hrvatski izumitelj Slavoljub Eduard Penkala rođen je u Slovačkoj, ali je nakon ženidbe došao u Hrvatsku, gdje je prihvatio državnu službu. Zadovoljan prihvaćenošću, s vremenom je svome imenu pridodao Slavoljub i postao naturalizirani Hrvat. Isti je slučaj i s Gustavom Janečekom, kojeg se smatra ocem hrvatske kemije. On je rođen u Čehu, ali je u Zagrebu 1879. izabran za izvanrednoga profesora, gdje je ostavio dubok i neizbrisiv trag u hrvatskoj znanosti i gospodarstvu, kao što to piše na spomen-ploči postavljenoj 1998. na Janečkovoj kući na zagrebačkome Trgu kralja Tomislava: "Bio je rodnom Čehu, životom i djelom Hrvat." Za mnoge naše velikane isto bi se moglo reći.

S druge strane, može li netko osporiti Slovacima da Penkalu smatraju i svojim, Česima da slave Janečeka, kao što Mađari slave Zrinskoga!? Naravno da ne jer ono što mi smatramo našim i netko drugi može smatrati svojim. Dapače, otvorenost, tolerantnost i kreativnost od takvih imena može graditi nove mostove prijateljstva i suradnje među narodima. Ali ako su živjeli svoje hrvatstvo i toliko dali za ovu zemlju, može li im netko uskratiti tu pripadnost? Onih koji slijeđe njihov primjer među nama je na tisuće. Ako bismo ih proglasili političkim Hrvatima, ta formalnost zasigurno u njihovim životima ne bi ništa promijenila, ali se barem ne bi osjećali građanima drugoga reda. Zato bi ustavotvorci i predlagatelji promjena trebali razmisliti i o redefiniranju preambule hrvatskoga Ustava. ■

ENG Many around the world consider the nation to be, in essence, a political construct – placing the citizen's loyalty and political affiliation, i.e. citizenship in the focus, rather than seeing the nation as a construct of cultural identity, ethnic or other affiliation – the more prevalent view in Croatia.

Matematičari i vizionari nanoznanosti iz dijaspore

Urednik Janko Herak i njegov autorski tim opisali su u novoj knjizi deset karijera vrhunskih hrvatskih znanstvenika iz inozemstva, čija otkrića daju nadu za primjenu u skoroj budućnosti

Knjiga je predstavljena u HMI-u u nazočnosti mnogobrojne publike

Napisala: **Vesna Kukavica**

Snimila: **Snježana Radoš**

U Hrvatskoj matici iseljenika 22. svibnja predstavljena je knjiga *Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu / Distinguished Croatian Scientists in the World (VII. dio)* urednika prof. dr. sc. Janka Heraka u nazočnosti mnogobrojne publike. Uz Matičina ravnatelja mr. sc. Marina Knezovića i predsjednicu Hrvatsko-američkoga društva Marinu Ljubišić, o knjizi su govorili akademici Leo Klasinc i Vladimir Paar, dr. sc. Nikola Kujundžić te urednik Herak.

Sedmu knjigu, koja ima 262 stranice, objavilo je Hrvatsko-američko društvo. Suradnička ustanova je HMI, koja na Herakovu knjižnome nizu o cijenjenim znanstvenicima sudjeluje od samog početka 1997. godine. Sedmu knjigu poduprle su donacije Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (MZOS) te Zaklada HAZU-a. Prvi naziv dvojezičnoga, hrvatsko-engleskoga, knjižnoga niza *Istaknuli hrvatski znanstvenici u Americi / Distingui-*

shed Croatian Scientists in America zamijenjen je nakon dva sveska sveobuhvatnijim i danas aktualnim nazivom. Zahvaljujući sustavnom radu Herakova tima ovo je zapravo ne sedma, već deveta knjiga knjižnoga niza o našim znanstvenicima izvan domovine, koji ukupno obuhvaća gotovo 2.000 stranica s više od osamdeset fascinantnih životopisa. Leksikografska vrijednost ovoga knjižnog niza o hrvatskim znanstvenicima iz dijaspore ogleda se i u činjenici da opus svakog izumitelja vrednuje i opisuje stručnjak iz domovine, koji ima cjelovit uvid u tijekove međunarodne akademske elite i sudjelovanje našijenaca, školovanih na hrvatskim sveučilištima, u turističkim aktivnostima uglednih svjetskih centara izvrsnosti.

FASCINANTNI DOSEZI ZNANSTVENIKA

Novi svezak u osnovi predstavlja zbirku od deset stručnih studija o fascinantnim dosezima suvremenih hrvatskih znanstvenika iz nekoliko područja kao što je primijenjena matematika i razne grane nanoznanosti te nanotehnike - od fizike i kemije do biome-

dicine, ali i astronomije... U raznorodnu zbirku studija čitatelja konciznim predgovorom uvodi urednik Herak, obrazlažući kriterije koji su ga vodili otkrićima naših genijalaca iz uglednih laboratorija s raznih meridijana, a u kojima se ogleda najveća nada za praktičnu primjenu u skoroj budućnosti.

Matematičar prof. dr. sc. Hrvoje Šikić autor je dviju prvih studija koje se bave slavnim hrvatskim matematičarima iz SAD-a. Prva je posvećena Splitsaninu Jakšu Cvitaniću, a druga Zagrepčaninu Mladenu Viktoru Wickerhauseru. Profesor financijske matematike Jakša Cvitanić (52), iz kojeg je pedesetak radova i monografija, u Americi razvija karijeru dulje od dva desetljeća, doktoriravši na Sveučilištu Columbiju u New Yorku (1992.). Od 2005. profesor je financijske matematike i menadžmenta na jednom od deset najboljih sveučilišta u svijetu - *California Institute for Technology* (CALTECH). Uz rad u uglednim američkim časopisima iz matematičkih financija, obrazuje studente koji se najčešće zapošljavaju u modernim svjetskim financijskim institucijama poput onih s Wall Streeta. "Uz ostalo,

struka ga prepoznaje po Cvitanić-Karatzas modelu. Naime, Cvitanić je postao jedan od vodećih svjetskih stručnjaka za *hedging business*. Rado pomaže akademskoj zajednici RH", istaknuo je akademik V. Paar govoreći o sedmorici genija iz ove knjige. Matematičar Mladen Viktor Wickerhauser (55) odselio se s roditeljima u SAD iz rodnoga Zagreba kada je imao četiri godine. Danas živi u Washingtonu, DC. Studirao je na CALTECH-u, a doktorirao na Sveučilištu Yaleu (1985.). Predaje dulje od dva desetljeća na Sveučilištu države Washington u St. Louisu, koje se afirmiralo kao svjetski centar za razvoj posebnih funkcija, tzv. *valića*. "Mladen V. Wickerhauser je u suradnji s kolegama utvrdio vezu između valića i multirezolucijske analize. Razvijene teorije imaju veliku algoritamsku vrijednost, što je pogodno za primjene", istaknuo je akademik Paar rekavši kako Vik-

tor surađuje s hrvatskim matematičkim institucijama te da je član redakcije našeg časopisa *Glasnik matematički*.

PAVUNA I PAVLOVSKI

Fizičarka prof. dr. sc. Ana Smontara i dr. sc. Janko Herak opisali su plodnu karijeru znanstvenika Davora Pavune. Fizičar Davor Pavuna (62) afirmirao se u području visokotemperaturnih supervodiča. Nakon doktorata u Engleskoj, djeluje u francuskom Nacionalnom centru za znanstvena istraživanja (CNRS) u Grenobleu. Posljednjih desetljeća radi u Lausannei u Švicarskoj kao istraživač i profesor fizike, kemije kondenzirane materije te mikro i opto elektronike i to u *Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne* (EPFL). Objavio je više od 150 znanstvenih radova i udžbenik o supravodljivosti. Predsjednik je svjetskog kongresa o nanoinženjeringu i no-

vim oksidnim tehnologijama u SAD-u. Kao savjetnika na području energetike angažirao ga je američki predsjednik Barack Obama. "Pavuna je razvio tehnike pripreme i istraživanja svojstava ultratankih folija kuprata", naglasio je akademik Paar. Davor Pavuna surađuje s matičnom znanstvenom zajednicom. Afirmira se i kao društveni aktivist i pokretač promjena u domovini.

Prof. dr. sc. Krešimir Pavlovski napisao je studiju posvećenu slavnome astronomu Dragutinu K. Rakošu s gorkim egzilantskim iskustvom. Austrijski astrofizičar hrvatskoga podrijetla Dragutin Karl Rakoš (Štefanje, 1925. – Beč, 2011.) dao je značajan prinos u proučavanju razvoja galaktika, usavršivši niz astronomskih instrumenata. Dijelio je sudbinu hrvatskih emigranata punih 40 godina. Zbog "djelovanja protiv naroda i države" kao mladi profesor fizike (!) u gimnaziji u Krapini osuđen je 1950. na 12 godina robije. Iste godine pobjegao je iz zatvora u Austriju. Nakon doktorata u Grazu (1956.) predavao je astrofiziku na Sveučilištu u Grazu i Institutu za astronomiju Sveučilišta u Beču, gdje sedamdesetih napreduje do pročelnika. Bio je predsjednik Komisije za dvojne zvijezde Međunarodnog astronomskog saveza. Radio je u SAD-u (*Lowell Observatory, Kitt Peak National Observatory*). No, u domovini je na Prirodoslovno-matematičkome fakultetu u Zagrebu mogao predavati tek od 1991. Utemeljitelj je domovinskoga studija astrofizike (1992.). Inicijator je i organizator postavljanja dalekozora promjera jedan metar s pratećom opremom na Opservatoriju Hvar, koji je na njegov zagovor doniralo austrijsko Ministarstvo za znanost (1997.).

Jakša Cvitanić

Marin Soljačić

Igor Mezić

Viktor Wickerhauser

Knjižni niz

Leksikografska vrijednost ovoga knjižnog niza o hrvatskim znanstvenicima iz dijasporae ogleda se i u činjenici da opus svakog izumitelja vrednuje i opisuje stručnjak iz domovine, koji ima cjelovit uvid u tijekove međunarodne akademske elite i u sudjelovanje našijenaca, školovanih na hrvatskim sveučilištima, u futurističkim aktivnostima uglednih svjetskih centara izvrsnosti.

SOLJAČIĆ I JUSTIĆ

Najmlađi u ovoj knjizi je znanstvenik Marin Soljačić (40), koji se afirmirao na području optike i fotonike, a njegovu je meteorsku karijeru u SAD-u opisao vrhni fizičar iz Zagreba dr. sc. Hrvoje Buljan. U Bostonu je Soljačić redoviti profesor fizike na Massachusetts Institute of Technology (MIT), iz čijih je laboratorija proizašlo čak 76 nobelovaca. Nakon obrazovanja u rodnome Zagrebu (MIOC), odlazi na studij u Boston gdje je na MIT-u 1996. godine diplomirao fiziku i elektrotehniku. Dosad je objavio 111 radova i ima 22 izuma. Dobitnik je niza uglednih nagrada. Osvojio je stipendiju za genije zaklade MacArthur. Soljačić je diljem svijeta postao slavan nakon što je 2005. godine predstavio WiTricity, koncept bežičnog prijenosa energije na sobnoj udaljenosti, zarađivši nadimak novi Tesla. Dopisni je član Akademije tehničkih znanosti Hrvatske od 2009. Svjetski gospodarski forum imenovao ga je 2011. Young Global Leader, rekao je promotor knjige akademik Paar.

Znanstvenik Eugene Turner napisao je studiju o oceanologu i ekologu Dubravku Justiću (56) podrijetlom s otoka Krka, koji se usavršavao u Italiji da bi osamdesetih nastavio djelovati u SAD-u. Predaje na Državnome sveučilištu Louisiane u Baton Rougeu (LSU), gdje je više godina direktor sveučilišnoga Obalnog ekološkog instituta. Trenutačno je u zvanju *Texaco Distinguis-*

hed Professor na Odjelu oceanografije i priobalnih znanosti. Justićev znanstveni opus obuhvaća više od stotinu otkrića. Za znanstvene projekte dobio je više od 16 milijuna dolara potpore te mnogobrojne strukovne nagrade za pedagoški i znanstveni rad, istaknuo je akademik Paar.

MEZIĆ I RUŠČIĆ

Inženjer strojarstva i matematičar Riječanin Igor Mezić (47), o kojem piše dr. sc. Zoran Mrša s Riječkog sveučilišta, afirmira se kao profesor i istraživač na *University of California* u Santa Barbari (UCSB), postajući ekspert za kaos fluida. Sudjeluje u osnivanju Instituta za energetska učinkovitost UCSB, čiji je danas voditelj. Mezićev znanstveni rad obuhvaća niz fundamentalnih matematičkih tema u nelinearnoj dinamici s primjenom na mehaniku fluida, nanotehnologiju, energetska učinkovitost i probleme onečišćenja okoliša poput nedavne naftne katastrofe u Meksičkom zaljevu. U rješenje te katastrofe Mezić je uključio i znanstvenike iz Rijeke, zaključio je erudit Vladimir Paar.

Akademik Leo Klasinc usredotočio se u svom napisu i izlaganju na doprinose slavnoga riječkog kemičara Branka Ruščića s američkom adresom. Branko

Ruščić (62) vodeći je kemičar u području fotoelektronske spektroskopije i termokemije. Gotovo tri desetljeća djeluje u Nacionalnome laboratoriju Argonne u SAD-u. "Najvrednija Ruščićeva postignuća su precizni podaci koji se odnose na OH radikal te razvoj tzv. aktivnih termokemijskih tablica, koncepta samousuglašenih termokemijskih podataka, koji su mu donijeli najprestižnije nagrade: *University of Chicago Distinguished Performance Award* (2006.) i *Sandia National Laboratories Meritorious Achievement Award* (2006.)", zaključio je akademik Klasinc.

EUGEN KOREN

Prof. dr. sc. Nikola Kujundžić autor je studije o Eugenu Korenu – inovatoru u biomedicini i u biotehnologiji, o čijim je otkrićima nadahnuto govorio na zagrebačkoj promociji knjige. Nakon plodne karijere u Zagrebu Eugen Koren (74) već trideset i pet godina uspješno radi u SAD-u. Djelovao je na Institutu Wistar u Philadelphiji (1979. - 1982.), a zatim se zapošljava u Oklahoma Cityju kao znanstvenik u *Oklahoma Medical Research Foundation* - OMRF. Paralelno predaje na Sveučilištu Oklahome (1982. - 2004.), nakon čega stvara u raznim biotehničkim tvrtkama u Kaliforniji (2004. - 2011.). "Koren je dao važne doprinose u proučavanju strukture i fizioloških svojstava lipoproteina iz krvne plazme, posebno istražujući ulogu lipoproteina u procesu regresije ateroskleroze. Objavio je više od 180 znanstvenih radova i devet poglavlja u knjigama, a registrirano mu je i sedam patenata u SAD-u. Tijekom boravka u Oklahoma Cityju dr. Koren je omogućio većem broju hrvatskih znanstvenika i liječnika jednogodišnji ili dvogodišnji boravak i rad na projektu Zaklade za medicinska istraživanja ili Sveučilišta Oklahome", naglasio je dr. sc. Nedjeljko Kujundžić.

Akademik Stanko Popović autor je poticajne studije pod naslovom "Nikola Tesla, znanstvenik i izumitelj - otkriće X-zraka" pisane prigodom sedamdesete obljetnice smrti čovjeka čiji je genijalni um rasvijetlio svijet. ■

ENG Volume 7 of the *Distinguished Croatian Scientists in the World* series was presented at the Croatian Heritage Foundation on the 22nd of May. On hand to speak about the book were academicians Leo Klasinc and Vladimir Paar, Nikola Kujundžić DSc and the series' editor Janko Herak DSc.

Daljnje zbližavanje Hrvata Italije

Kao i svake godine, proslava okupljanja započela je hrvatskom svečanom misom u crkvi sv. Leopolda Mandića koju je predvodio fra Ivan Bradarić iz Zagreba uz subraču Nikolu Šantaka i župnika iz Vinkovaca

Uzvanici prate predavanje dr. Bože Skoke

Napisala: **Ana Bedrina**

Osmi susret Hrvata Italije u Padovi, uoči blagdana hrvatskoga sveca Leopolda Bogdana Mandića, održan je u subotu, 10. svibnja. U već tradicionalnu proslavu, koju tamošnji kapucini obilježavaju svake godine kao deveticu posvećenu svome bratu sv. Leopoldu Mandiću, uklopila se i Hrvatska zajednica u Venetu sa svojim hrvatskim programom. Prigoda je to i za hodočašće i molitvu, kao i za susret s kulturnim i informativnim programom za Hrvate u Italiji i sve dobrodošle goste.

Program obilježavanja 8. susreta Hrvata u Italiji obuhvatio je cijeli niz događaja. Kao i svake godine, proslava okupljanja započela je hrvatskom svečanom misom u crkvi sv. Leopolda Mandića koju je predvodio fra Ivan Bradarić iz Zagreba uz subraču Nikolu Šantaka i župnika iz Vinkovaca. Svečano pjevanje predvodio je tamburaški sastav iz Zagreba.

Poslijepodnevni dio programa nastavljen je vrlo zanimljivim predavanjem dr. sc. Bože Skoke na temu "Hrvatska i Europa - povratak kući" te promocijom knjige poznate diplomatkinje Tuge Tarle "Hrvatski iseljenički duhopis". Uvodnu riječ dala je predsjednica Hrvatske zajednice u Venetu Dubravka Čolak, a predavače je predstavila i program moderirala Ana Bedrina, voditeljica pulske podružnice Hrvatske matice iseljenika. Predavanje je pobudilo veliko zanimanje i diskusiju.

Poseban doprinos i potporu Susretu i hrvatskom okupljanju u Padovi izrekli su veleposlanik RH iz Vatikana Filip Vučak, a u ime veleposlanika iz Rima Damira Grubiše prisutne je pozdravio savjetnik Ilija Želalić. Predstojnica Državnoga ureda za Hrvate izvan RH Daria Krstičević zahvalila je Hrvatskoj zajednici Veneto i svim Hrvatima u Italiji na svim ulozenim naporima i postignućima na očuvanju opstojnosti hrvatskoga nacionalnog identiteta u Republici Italiji te njegovanju dobrih i prijateljskih odnosa između hrvatskoga i talijanskoga naroda. Pozdravio je i predsjednik Saveza hrvatskih zajednica Italije Damir Murković, a Dubravka Čolak posebno je zahvalila Hrvatskoj matici iseljenika - podružnici Pula koja svih osam godina prati i suorganizira programe ovih susreta, dok je ravnatelj HMI-ja Marin Knežović izrazio zadovoljstvo i daljnju potporu na zbližavanju Hrvata Italije.

Okupljanje Hrvata u Italiji završilo je koncertom "Salve Regina" uz mezzosopranisticu Sofiju Cingulu te učenicu Glazbene škole iz Pule Vilmu Graziju Žmak uz orguljašku pratnju Monike Zlatarek.

Osme susrete Hrvata u Italiji organizirale su već tradicionalno Hrvatska zajednica u Venetu na čelu s predsjednicom Dubravkom Čolak te pulska podružnica Hrvatske matice iseljenika s voditeljicom Anom Bedrinom uz potporu Saveza hrvatskih zajednica Italije i diplomatskoga kora RH u Italiji. ■

Predsjednica Hrvatske zajednice u Venetu Dubravka Čolak i Ana Bedrina, voditeljica pulske podružnice HMI-a

ENG The 8th Meeting of Italian Croats was staged in Padua on the 10th of May. The traditional celebration of the feast day of St Leopold Mandić has been joined by the Croatian community in Italy's Veneto region with its Croatian programme.

Karaševski Hrvati srdačno dočekali visokoga gosta

Leko je napomenuo kako je lijepo znati da postoje zajednice poput ove, zajednice vrijednih, poštenih građana Rumunjske koji su istodobno očuvali svoju kulturu, jezik, vjeru te dodao da će Hrvatska naći načina i pomoći u očuvanju identiteta, a posebno kako osigurati školske knjige i nastavnike

Milja Radan pozdravlja visokog gosta ispred karaševske općine

Tekst: Uredništvo (izvor P. Hategan i Hina)

Snimke: Hina

Predsjednik Hrvatskoga sabora Josip Leko posjetio je u nedjelju 11. svibnja Hrvate u Rumunjskoj, najstariju hrvatsku manjinu u svijetu koju većinski Rumunji i vlasti u Bukureštu smatraju lojalnim i vrijednim građanima te zemlje. Oko 6.000 Hrvata živi u široj okolici Temišvara na jugozapadu Rumunjske u mjestima Lupak, Klokotić i Karaševa, najvećem naselju s oko 3.000 Hrvata koji ondje čine 95 posto stanovništva.

Tijekom sunčanoga svibanjskoga nedjeljnog popodneva uspjeli su mještani triju mjesta – Lupaka, Klokotića i Karaševa, u koja su pristigli i Hrvati iz okolnih hrvatskih mjesta (Vodnika i Ravnička te Nermađa i Jabalča), preko svojih predstavnika i kao jedinstvena etnička hrvatska skupina, zvonjavom crkvenih

zvona i pljeskom dočekati predstavnika zakonodavne vlasti Republike Hrvatske Josipa Leku.

POTPORA HRVATSKE

Tako su ispred crkve svetoga Mateja u Lupaku visokoga gosta i sve članove izaslanstva dočekali knez Marjan Vlasić, svećenik Marjan Tinkul, predsjednik Demokratskoga saveza Hrvata u Rumunjskoj (DSHR) i predstavnik u Savjetu Vlade RH Petar Hategan, počasni predsjednik DSHR-a Ivan Birta, niz drugih predstavnika i vijećnika, djeca u narodnoj nošnji i mnogobrojni mještani.

Knez Marjan i vlač. Marjan pozdravili su gosta i sve prisutne, istaknuli važnost trenutka za sve Hrvate, osvrnuli se na prošlost i sadašnjost malene hrvatske zajednice, obećali nastavak postojanja i bivanja, a jamac su i 13 svećenika hrvatskog podrijetla, te prenijeli pozdrave svima u domovini Hrvatskoj.

I u drugome mjestu općine Lupak, u Klokotiću, doček je priređen ispred mjesne crkve Imena Marijina. Mnogobrojni Klokotićani i Klokotićanke zahvalili su nasmijanih lica i spontanim gromoglasnim pljeskom na poštovanju iskazanome dolaskom u pohode, gosta su ponudili kruhom i solju, a članovi KUD-a Klokotić priredili su lijep umjetnički program.

Vlač. Petar Dobra ponosno je naveo da je crkva Imena Marijina najveća katolička crkva u Karaš-severinskoj županiji, da slavi dva zaštitnika te da se on svesrdno zalaže za učenje i življenje temeljnih kršćanskih vrijednosti jer su se one pokazale kao najvažnije u našem opstanku te izrazio nadu da će tako i ostati.

U Klokotiću se Josipu Leku, kao i svima prisutnima, obratio i Petar Hategan, koji je u ime nazočnih izrazio nadasve zahvalnost za posjet, i to na osobni zahtjev predsjednika Hrvatskoga sabora nakon subotnjeg sudjelovanja na regionalnome skupu u Bukureštu, ali i na iznimnom znaku pažnje i potpore koju Republika Hrvatska pruža Hrvatima u Rumunjskoj. U mjesnoj osnovnoj školi sve prisutne pozdravio je Marjan Lu-

Predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko ispred ulaza u dvojezičnu gimnaziju u Karaševu

Ispred crkve u Klokotiću
s lupačkim knezom
Marjanom Vlasiećem

kačela sa svojim kolegama te s učenicima. Nakon Klokotića uslijedio je posjet Karaševu, najvećemu hrvatskome mjestu u Rumunjskoj, gdje su mještani Karaševa predvođeni svojim knezom Miljom Radanom pozdravili visokoga gosta. Sa scene Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj obratili su se predstavnici lokalne vlasti Silviu Hurduzeu, župan Karaš-severinske županije Mihai Stepanescu, gradonačelnik obližnje Rešice, državna tajnica Laziko Enikő Katalin te na kraju Josip Leko.

HARMONIJA MULTIETNIČKE SREDINE

Uz Josipa Leku za vrijeme posjeta Hrvatima u Rumunjskoj bio je Slobodan Đureć Gera, predstavnik Hrvata u Rumunjskome saboru, koji se u Karaševu također obratio nazočnima.

Izrazivši poštovanje prema svim udrugama i oblicima promoviranja hrvatskoga identiteta, Leko je napomenuo kako je lijepo znati da postoje zajednice poput ove, zajednice vrijednih, poštenih građana Rumunjske koji su istodobno očuvali svoju kulturu, jezik, vjeru te dodao da će Hrvatska naći načina i pomoći u očuvanju identiteta, a posebno kako osigurati školske knjige i nastavnike, što bi omogućilo još bolji suživot u ovoj multinacionalnoj sredini. Još je naveo da harmoniji multietničke sredine od devet etnički manjina pridonose i Hrvati: "I zato ste ponos hrvatske države. Nadam se da će i hrvatskom gospodarstvu krenuti bolje pa će biti prilike da vam više pomognemo."

Hrvati su se doseljavali u Rumunjsku u više valova, počevši od 14. stoljeća. Status im je priznat od 1991. godine. Imaju zastupnika u rumunjskome parlamentu Slobodana-Giurecia Gheru, tri župe, nekoliko folklornih i sportskih društava, emisije na lokalnoj radijskoj postaji i nacionalnoj televiziji. U Rumunjskoj postoji sedam hrvatskih vrtića, pet osnovnih škola od 1. do 4. razreda, tri od 1. do 8. razreda i gimnazija, a ukupno je 600-tinjak učenika. Na Sveučilištu u Bukureštu osnovana je 1994. Katedra za hrvatski jezik, dok su na Katedri za slavenske jezike sveučilišta u Temišvaru hrvatski i srpski jezik ujedinjeni. ■

ENG Speaker of Croatian Parliament Josip Leko visited the ethnic Croatian community in Romania, settled in the broader Timișoara region in southwest Romania in the villages of Lupak (Lupac), Klokotić (Clocoti-c) and Karașeu (Cărașova).

Napisała: **Renata Lugomer-Pohajda**

Treći Sabor hrvatske kulture u Sloveniji održan je u subotu, 17. svibnja, u Ljubljani u Gallusovoj dvorani Cankarjeva doma, kao krunska svečanost Tjedna hrvatske kulture koji se održavao od 15. do 17. svibnja. Događaj je organizirao Savez hrvatskih društava Slovenije u suradnji s Hrvatskim društvom Ljubljana i Hrvatskim kulturnim društvom Međimurje-Ljubljana.

HKD Pomurje organiziralo je za svoje izvođače (folklorashe i tamburaše) te ostale članove društva prijevoz iz Lendave tako da smo do podneva već bili u Ljubljani, u Trnovom pred crkvom svetoga Ivana Krstitelja. Krenuli smo iz kišom okupane Lendave, a Ljubljana nas je dočekala u suncu tako da smo uživali u svakom trenutku toga prelijepog dana.

Zajednička misa za sve članove hrvatskih društava u Sloveniji počela je u crkvi svetoga Ivana Krstitelja u 13 sati i vodio ju je trnovski župnik mons. Tone Kompare. Svečanoj atmosferi pridonio je zbor "Hrvatska baščina" iz Zagreba. Nakon mise svi članovi kulturnih društava i saveza imali su zajednički ručak u prelijepom dvorištu župnoga dvora.

POTICAJNI GOVORI

S veseljem smo dočekali početak nastupa u 18 sati u reprezentativnom prostoru Gallusove dvorane. Uvodne riječi predsjednika Saveza hrvatskih društava Slovenije, Petra Antunovića i Darije Krstičević, predstojnice Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, bile su tople i poticajne tako da smo s ushićenjem dočekali prve izvođače, domaćine koji su probili led raskošnim programom. Bilo je prelijepo vidjeti i slušati na pozornici, uz odrasle članove, i mlade članove te djecu koja su u živopisnim nošnjama otpjevala nekoliko starih hrvatskih pjesama. "Prosvjetno hrvatsko kulturno-umjetničko društvo" iz Pirana donijelo je dašak mora s klapskom pjesmom te izvedbom staroga splitskoga plesa. "Hrvatsko kulturno društvo Novo Mesto" oduševilo je izvedbom zbornog pjevanja jer su uz tradicionalni etno program izveli i zanimljivu obradu poznate pjesme Parnoga valjka - Sve još miriše na nju. Len-

Misa za članove hrvatskih društava u Sloveniji u crkvi sv. Ivana Krstitelja

Krunska svečanost Tjedna hrvatske kulture

Priredbu je koncertom zaključila Danijela Martinović koja je na kraju zajedno sa svim izvođačima otpjevala pjesmu - Ne dirajte mi ravnice

Svi izvođači na kraju koncerta

davčani (HKD Pomurje) su prvi hrabro zaplesali na pozornici i predstavili se splotom međimurskih plesova. Sudeći po duljini i jačini pljeska vjerujemo da smo se svidjeli gledateljima i da smo ispunili očekivanja. "Hrvatsko kulturno društvo" iz Maribora u najboljem svjetlu predstavila je klapa *Dalmari* koja je svojim anđeoskim pjevanjem izazvala ovacije. Izvedba Gibonijeve pjesme "Lipa moja" bila je melem za uho i za dušu. Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Komušina" iz Škofje Loke izvršno je izvelo splet plesova i pjesama iz srednje Bosne te unijelo svježinu i nešto drukčiji umjetnički izričaj od onoga na koji smo navikli u Međimurju i u Dalmaciji. KUD Međimurje iz Velenja odličnim tamburaško-vokalnim nastupom dodatno je podignulo raspoloženje, a folklorasi su veselo otplesali splet međimurskih plesova. Kao šećer na kraju nastupila je članica "Hrvatskog društva Ljubljana", Mila Vlašić, s dvije prekrasne autorske pjesme - Mostar i Slovenija.

NASTAVITI SA SURADNJOM I DRUŽENJEM

Svečanost je duhovito na slovenskome i hrvatskome jeziku povezivao poznati slovenski glazbenik Zoran Predin koji često gostuje na koncertima u Hrvatskoj, a starije generacije ga pamte još iz vremena svirke "Lačnoga Franca". Priredbu je koncertom zaključila Danijela Martinović koja je na kraju zajedno sa svim izvođačima otpjevala pjesmu - Ne dirajte mi ravnice. U zaključnoj riječi Petar Antunović sve je pozdravio i pozvao na

domjenak u predvorju Cankarjeva doma gdje smo uz različite delicije i čašicu vina proveli još neko vrijeme u druženju s ostalim kulturnim društvima i uzvanicima. Rastali smo se uz obećanje da ćemo nastaviti s međusobnom suradnjom i druženjima i ubuduće. Hvala organizatorima na besprijekornoj organizaciji i dobrodošlici koju su nam pripremili. Povratak u Lendavu u kasnim večernjim satima protekao je, kao i uvijek na zajedničkim putovanjima, uz pjesmu i veselo raspoloženje. ■

Domjenak u predvorju Cankarjeva doma

ENG The 3rd Croatian Culture Congress in Slovenia was held in Ljubljana on the 17th of May as the highlight of the Week of Croatian Culture, staged from the 15th to 17th of May.

Glasnogovornik – uspjeh ili ne?

Nakon parlamentarnih izbora održanih po novom zakonu, Hrvati u Mađarskoj imaju glasnogovornika u parlamentu, ali nisu uspjeli ostvariti pravo na izravnog zastupnika

Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave postaje novi hrvatski glasnogovornik u mađarskom parlamentu

pravima nacionalnih i etničkih manjina u Republici Mađarskoj. Tijekom lokalnih izbora sljedeće godine manjine su iskoristile tu zakonsku mogućnost. Hrvati na izborima 1994. i 1998. za svoje manjinske samouprave dobivaju čak 130.000 glasova, zahvaljujući novome izbornom sustavu. Hrvatska državna samouprava utemeljena je 1995. godine.

Hrvati u Mađarskoj utemeljili su 127 lokalnih i 7 teritorijalnih samouprava, od toga 15 u Bačko-kiškunškoj županiji, 41 u Baranjskoj, 13 u Budimpeštanskoj, 10 u Đursko-mošonsko-šopronskoj, 4 u Peštanskoj, 14 u Šomođskoj, 12 u Zalskoj, 12 u Željeznoj, jednu u Boród-abauj-zemplénskoj, također jednu u Čongradskoj te 3 u Fejérskoj županiji.

Predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj Mišo Hepp postavio je pred sebe ciljeve te artikulirao ulogu ove institucije kulturne autonomije: "Pošto Hrvati u Mađarskoj u prvome redu žive u pograničnoj zoni, njihove organizacije, samouprave sudjeluju u regionalnim i prekograničnim kulturnim, sportskim, gospodarskim suradnjama. Inicirat ćemo osiguravanje parlamentarnog zastupništva, koje je zajamčeno zakonski, odnosno izradu mehanizma izbora parlamentarnih zastupnika. Posebnu pozornost obratit ćemo na uspjehnost hrvatskog školstva."

MOGUĆE I NEMOGUĆE

Državna samouprava trudila se prije izbora animirati sunarodnjake jer se po novome izbornom zakonu pojavila mogućnost da Hrvati dobiju zastupnika u najvišem zakonodavnom tijelu Mađarske. No, bilo je potrebno napraviti prethodnu registraciju glasača pa je upućen proglas: "U slučaju da hrvatska lista postigne četvrtinu broja potrebnog za prag parlamentarnog mandata, tada će Hrvati imati punopravnoga parlamentarnog zastupnika s pravom glasa, u suprotnome imat ćemo parlamentarnog zastupnika sa

Napisao: **Nikola Perušić** (Hrvatska riječ, Subotica)

Još se analiziraju rezultati povijesnih parlamentarnih izbora u Republici Mađarskoj, mjesec dana nakon njihova održavanja. Nije riječ samo o tome da je parlament brojčano prepolovljen, da je uveden neobičan kombinirani većinsko-proporcionalni jednokružni izborni model, niti o tome da je koalicija Fidesza i demokršćana opet osvojila dvotrećinsku većinu. Udubit ćemo se u stanje u kojem su se našli mađarski Hrvati.

STATISTIKA I PROCJENA

Prema popisu iz 2011. godine u Republici Mađarskoj živi 26.774 Hrvata i oni čine 0,3 posto populacije. Najveća je kon-

centracija u Baranjskoj županiji gdje ih je oko sedam tisuća, dok je u ostalim pograničnim županijama prema Hrvatskoj i Bačkoj broj Hrvata skoro ujednačen s Budimpeštom i posvuda iznosi oko tri tisuće naših sunarodnjaka po županiji. U drugim županijama taj je broj mali.

No, to su statistički podaci. Prema nekim procjenama, etničko hrvatsko podrijetlo ima čak 90.000 građana Mađarske, ali je u izjavi pred statističkim tijelima njih 14.779 reklo kako govore hrvatski s članovima svojih obitelji, a 19.687 ima afinitet prema kulturnim vrijednostima i tradicijama hrvatskoga naroda.

U političkom, društvenom i reprezentativnom smislu Hrvati u Mađarskoj oslanjaju se na zemaljske manjinske samouprave. Njihovo formiranje počelo je još 1993. godine donošenjem Zakona o

svim pravima osim da neće moći glasovati, ali imat će pravo biti član odbora, a u Odboru za manjine moći će i glasovati i tako biti sudionik odluka koje utječu na život hrvatske zajednice u Mađarskoj."

Ukupno je 13 manjina oformilo svoje narodnosne izborne liste. No, ulaznicom na nacionalne izbore gubila se mogućnost glasovanja na proporcionalnim izborima, dakle za stranke, ali je i dalje ostala mogućnost za većinske, dakle područne. Dvojba među mađarskim Hrvatima bila je golema. Izračun je pokazao kako je za punopravnog zastupnika potrebno imati između 20.000 – 25.000 glasača, dakle cijelu izjašnjenu zajednicu. Ali, novi zakon dao je mogućnost i za delegiranje člana parlamenta bez prava glasa, koji bi mogao sudjelovati u raspravi, no bez prava glasa. A kvalifikacija za glasnogovornika nije nosila sa sobom brojčane uvjete. Stoga je većina Hrvata odustala od glasovanja po nacionalnoj liniji. Hrvatska lista na kraju je postala treća po broju glasova. Nijemci

ZASTUPNIK BEZ PRAVA GLASA

Unatoč ovome rezultatu, glavna urednica "Hrvatskoga glasnika", tjednika Hrvata u Mađarskoj, Branka Pavić-Blažetin, ipak je u svojem autorskom tekstu zabilježila: "Zakonski okviri su dani, teoretske smo prilike imali, možda i praktične, ali smo još jednom, gledajući u cjelini, pokazali političku nezainteresiranost i nezrelost."

U izjavi za "Hrvatsku riječ" Mišo Hepp je, pak, ocijenio: "Na ovim izbori-

**Državna samouprava
trudila se prije izbora
animirati sunarodnjake
da glasuju na izborima za
hrvatskoga predstavnika
jer se po novome
zakonu pojavila prvi put
mogućnost da Hrvati
dobiju zastupnika u
mađarskome parlamentu.**

rodosnu listu, koju su mogle postaviti državne narodnosne samouprave, mogli su izaći samo oni koji su se prethodno registrirali na listu, a u tom slučaju isključili su se i nisu mogli glasovati za stranačke liste. Zato se mnogi nisu registrirali i nisu birali svoju narodnost. Zato je bio mali broj glasova na narodnosnim listama. Dakle, ni jedna narodnost nije mogla poslati zastupnika s punim pravom. Po zakonu, u tom slučaju narodnosti sa svoje liste imaju pravo voditelja liste poslati u parlament kao narodnosnog glasnogovornika. Njihov status je potpuno isti kao i punopravnog zastupnika, samo nema pravo glasa. Ista su im primanja, može sudjelovati u raspravi o pitanjima koja se odnose na njegovu narodnost. Imat će ured, može angažirati stručnjake, plaća mu se putovanje, financiraju se troškovi stanovanja, dobiva mobilni telefon, tablet itd.", kaže lider Hrvata u Mađarskoj, pedagog i kulturolog, nositelj srebrne plakete i zahvalnice premijera Republike Mađarske 2010. za

Zgrada mađarskog parlamenta u Budimpešti

su skupili potporu 11.189 birača, Romi 3.985, a Hrvati 1.196 birača. Iako se potpora manje od pet posto sunarodnjaka može činiti skromnom, zapravo su Hrvati prema postotku nadvisili neke od brojnijih manjina u Mađarskoj: i Rome i Nijemce i Slovačke i Rumunje. Na kraju nijedna manjina nije uspjela ostvariti izravnoga zastupnika, ali su sve dobile glasnogovornike.

ma jedan mandat vrijedio je 80.000 glasova. Toliko smo imali olakšice da smo mogli ući u parlament ako smo postigli četvrtinu tog broja, dakle oko 20.000 glasova, što je nemoguće. Na izbore za na-

djelatnost pri organiziranju i pripremanju zajedničkih zasjedanja Vlade Hrvatske i Mađarske, član Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske. ■

ENG At the recent parliamentary elections in Hungary ethnic Croatian voters elected a spokesperson, i.e. non-voting deputy. The number of votes cast by ethnic Croatians was insufficient to elect a full, voting member of parliament.

JUBILEJ GRADIŠČANSKOHRTVATSKE TV-EMISIJE "DOBAR DAN HRVATI"

AUSTRIJA - U gradišćanskoj zemaljskoj studiju Austrijske radio-televizije ORF u srijedu, 14. svibnja, svečano je obilježena 25. obljetnica emisije *Dobar dan Hrvati*. Svečanosti u studiju u Željeznom nazočili su bivši generalni intendant ORF-a Teddy Podgorski i tadašnji zemaljski intendant Karl Hofer, koji su pokrenuli emisiju. Na feštu je došao i generalni direktor ORF-a Alexander Wrabetz i visoki zemaljski političari na čelu s poglavarom Gradišća Hansom Nieslsom. Predsjednik Hrvatskoga savjeta dr. Stanko Horvat i potpredsjednik Savjeta Martin Ivančić u svojim govorima čestitali su u ime hrvatske manjine slavljenicima na jubileju. Kako je naglasio voditelj Hrvatske redakcije, mr. Fred Hergović: "Danas javnosti bez medijov nije, a mi, zapravo ORF Hrvatska redakcija, nudimo najveću platformu te javnosti. Najveć platforma je još uvijek televizija, a isto važno je naš radio, naš Internet, jer to su emisije, ke se dnevno emitiraju, a tako čega u Austriji drugačije nije. To znači, bez ovih trih emisijov, ke ORF producira, gradišćanskohrvatska zajednica bi bila čuda siromašnija, a zato to i postoji." Nadalje je istaknuo: "Gradišćanski Hrvati upeljanjem televizijske emisije pred 25 ljet su dostali važan instrumentarij u javnosti. Tim imaju moderno sredstvo za jačanje identiteta, čuvanje jezika i gajenje kulture." Stanko Horvat naglasio je "kako je hrvatska televizija važan faktor u pogledu na integraciju naših ljudi" te dodao da "većinski narod tribao bi već doznati o nami i već znati za nas". Martin Ivančić tom je prilikom rekao: "Za mene je ov Studio to ča je Gradišće: otvoreni dom za sve, da svi imaju mogućnost ostati to ča jesu, a to i prik zemaljskih granic, uz ostalo se to tiče i Čehov i Slovakov." (*Hrvatske novine*)

MOLIŠKI HRVATI NA DANIMA TALIJANSKE KULTURE

SPLIT - U suradnji Gradske knjižnice Marka Marulića i Hrvatsko-talijanske udruge *Dante Alighieri*, svake godine u Splitu se održavaju Dani talijanske kulture. Ove godine pozvali smo i Zakladu *Agostina Piccoli* iz Mundimitra odnosno njezina predsjednika Antonija Sammartina da nam se 13. svibnja pridruži. Naime, na ovom području postoji veliko zanimanje za kulturu moliških Hrvata, za njihov jezik i gastronomiju. Unatoč tome što ovo nije njihovo prvo predstavljanje u našem gradu, ipak je pobudilo veliko zanimanje Splićana. Antonio Sammartino održao je predavanje uz videoprojekciju pod naslovom "Hrvati u Apeninima – komadić Dalmacije u Italiji". Na samome početku sa svojom suprugom Vesnom prikazao je malim skečom na duhovit način različitosti moliškoga i službenoga hrvatskog jezika. Ovom prigodom predstavio je i najnoviju, četvrtu, zbirku poezije napisanu "na našo", što znači na moliškohrvatskome. Knjiga koja nosi naslov "S našimi riči" objavljena je u izdanju Naklade *Agostina Piccoli*, a predgovor je napisao književnik Đuro Vidmarović. Publiku je zainteresirala bajkovita priča o jednome petku u mjesecu svibnju prije petsto godina kada je vojvoda Mirko poveo Hrvate preko Jadrana na Apeninski poluotok pa oni i danas govore da su došli "s one bane mora". Mirko je u današnje vrijeme moliško prezime. Jezik su zaustavili u vremenu pa njihov rječnik s velikim zanimanjem proučava Splićanin Nepo Kuzmanić koji je veliki poznavatelj povijesti grada Splita, ali i jezika koji mi gubimo, a on ga nalazi u moliškome rječniku. Čak je došao i do zaključaka vezanih uz podrijetlo nekih riječi koje je nama u Splitu bilo nepoznato. Iza nas je jedno lijepo druženje, još jedno predstavljanje male hrvatske zajednice iz zaleđa Pescara, koja se trudi sačuvati kulturu i jezik svojih predaka u vremenima kada mali jezici nestaju u globalnome lingvocidu, a baš oni su identitet svakog naroda. (*Branka Bezić Filipović*)

"Osmislimo koncept i osvojiti ćemo svijet"

Nenad Bach govori nam o svojoj karijeri, glazbenim projektima, idejama i vizijama te o svome vrlo uspješnome dugometražnom prvijencu "Everything is Forever". Razgovoru nazoče redatelj filma Victor Zimet i koproducentica Stephanie Silber

Razgovarala: Irena Ozimec

Posljednjeg desetljeća ime Nenada Bacha, istaknutoga hrvatskoga glazbenika iz New Yorka, postalo je poznato široj hrvatskoj javnosti iako je riječ o stvaratelju koji je napravio zavidnu karijeru u SAD-u, ali i drugdje u svijetu. Nenad je nastupao na svim najvažnijim američkim TV-mrežama (CBS, ABC, NBC), kao i u Rusiji, Francuskoj, Njemačkoj, Australiji i Japanu. Do danas je prodao više od milijun ploča, imao dva albuma na samome vrhu europskih top-lista, nastupao s mnogobrojnim slav-

nim imenima - Pavarottijem, Bonom, The Edgeom i Brianom Enom, te sudjelovao u audiovizualnim projektima s holivudskim velikanima poput Johna

Malkovic-
ha, Marti-
na Sheena,
M i c h a e-
l Yorka.
G o d i-
ne 1998.
imao je kom-
pilacijski al-

Stephanie Silber, Victor Zimet i Nenad Bach na dodjeli filmskih nagrada u Houstonu

bum s Bruce Springsteenom, Leonardom Cohenom i Allenom Ginsbergom, a napisao je glazbu za niz dugih i kratkih američkih filmova. Posebnu pažnju privlači činjenica da je Nenad i diskografski producent, zainteresiran za predstavljanje fascinantnog, ali malo poznato glazbenog naslijeđa svoje domovine Hrvatske. Riječ je o prezentaciji naše klapske baštine, albumima pod naslovom "Zvuk Sredozemlja - Hrvatski mistični glasovi". U svome bogatome umjetničkom opusu snimio je mnogobrojne ploče, filmsku glazbu, videa, kratke i dokumentarne filmove, a Nenadov posljednji uradak, dugometražni autobiografski film "Everything is Forever"

upravo govori u prilog njegovoj umjetničkoj svestranosti.

Već dugo niste samo istaknuti hrvatski glazbenik koji djeluje u SAD-u, već preko Vašega internetskog portala CROWN-Croatia.org djelujete na promicanju raznih oblika hrvatske kulture. Koliko je ono što uspijevate učiniti blisko onome što biste željeli postići ili što je realno ostvarivo? Vidite li napredak na domaćem kulturnom planu?

— Vidim napredak, no nedostaje nam nacionalni koncept temeljen na višegodišnjim projektima na koje bismo treba-

"Moja je ideja da bi sva mjesta u Dalmaciji trebala imati svoju klapu koja bi svake večeri na 'kantunima', gradskome trgu ili u parku izvodila polusatni program i uz to prodavala CD-e."

li usmjeriti financijske resurse. Imamo nekoliko zaista reprezentativnih klapa koje su spremne za nastup na NBC televiziji. Takva jedna klapa trebala bi nastupati svake godine u New Yorku, Parizu, Londonu da to postane rutina. Na taj način bili bi zapaženiji, prepoznatljiviji.

Koliko je moguće svijetu "prodati" ili nametnuti jedinstveni mistični zvuk dalmatinskih klapa? Kako tu staru vibraciju približiti modernom uhu?

— Vrlo je moguće, no taj projekt stavljen je na čekanje jer trenutno u domovini nema sluha za njega. Ne mogu se unedogled boriti s administracijom i ljudima koji ne razumiju koncepte dugoročnog djelovanja.

Treba nam netko dovoljno stručan i odgovoran tko će prepoznati potencijal toga vrijednog projekta i ujedno osmisliti dugoročnu kulturnu politiku?

— Apsolutno, ja sam spreman i čekam. Ne bi to bila samo kulturna pobjeda. Imamo turizam kao "zlatnu koku" odnosno sigurnu prodaju. Koliko bi nam samo kohezija tih dviju grana pridonijela. Fado je napravio za turizam Portugala više nego bilo što drugo. Gledajmo i učimo iz primjera drugih. Moja je ideja da bi sva mjesta u Dalmaciji trebala imati svoju klapu koja bi svake večeri na

'kantunima', gradskome trgu ili u parku izvodila polusatni program i uz to prodavala CD-e. Prodala bi sigurno nekoliko tisuća ili desetaka tisuća primjeraka dok sada s teškoćom prodaje tristotinjak.

Po Vašemu mišljenju, kakav bi trebao biti odnos uvjetno rečeno arhaičnoga zvuka i modernih iskoraka koji naše klape već određeno vrijeme i prakticiraju?

— Ne znam rješenje pa bih našim kreativnim ljudima ostavio mogućnost da eksperimentiraju. Usporedno, jedna strana neka njeguje tradicionalni a cappella zvuk, a druga neka eksperimentira uz hip-hop, razne instrumente, pokret.

U Vašem radu prisutan je i filmski medij. Svjedoci smo znatnog uspjeha koji u hrvatskim zajednicama, ali i šire, postiže izvrsni filmski dokumentarac američke Hrvatice Brende Brkušić, za koji ste Vi napisali glazbu. To nam govori da u Hollywoodu djeluje određen broj Hrvata (prve, druge, treće generacije). Smatrate li da postoji mogućnost da ti pojedinci manje ili više svjesni svojih korijena postanu jedna skupna snaga koja bi pomogla i hrvatskim "pokretnim slikama" i afirmaciji hrvatskog naslijeđa općenito?

— Što se tiče Hrvata prve, druge, treće generacije, smatram da postoji osvježenje. Međutim, nedostaje upravo ta struktura, kontinuitet, jer je upravo strukturalno razmišljanje saveznik kreativnosti. Čuo sam da se u Los Angelesu otvara kino "Croatia", što znači da će se i u LA-u prikazivati hrvatski filmovi. No, i to je stari plan, kasnimo barem dvanaestak godina i to je dokaz da nema kontinuiteta.

Mislite li da su Hrvati u Americi dovoljno svjesni značenja kulture za opću percepciju nas Hrvata i naše države u svijetu?

— Nisu, ali to je krivnja hrvatske države koja nije osnovala po svijetu hrvatske kulturne centre. Na primjer, nije teško zbrojiti dva i dva i vidjeti koju računicu ima Japan od svoga kulturnoga centra u Londonu. Umjetnost je katalizator za svu kreativnu klasu i uz to povezuje ljude. I nužno je i potrebno imati takve institucije jer bez njih puno gubimo. Što je s koristima koje su nemjerljive novcem, npr. samopouzdanjem nacije?

U jednom ste intervjuu nakon nastupa u KD Vatroslav Lisinski izjavili da nam je potreban samo jedan pretežno hrvatski filmski projekt da bi se probio led i u Hollywoodu. Smatrate li ekranizaciju svoga prvijenca prvim korakom do Hollywooda?

— Ne znam. Ovo je tzv. gerilska produkcija, a ne materijal za Hollywood, međutim ima nešto u sebi što je međunarodna publika prepoznala, čemu je bila privučena. Glavni autor je Victor Zimet i on će najbolje moći odgovoriti na pitanja o filmu. On me svih ovih 15 godina u stopu pratio i proveo sate i sate snimajući. No, nismo samo poslovni partneri istih senzibiliteta, već i dobri prijatelji.

Dugometražni autobiografski film "Everything is Forever" prikazan je tijekom travnja ove godine premijerno na 47. međunarodnome filmskom

"Kad me Nenad poveo u Hrvatsku na snimanje svoga projekta s klapama, oduševio me njihov mistični zvuk i počeo sam snimati. Danas sam ponosan što mogu američkoj publici pokazati djelić te stare kulture." (Victor Zimet)

"Ja se ne žalim, ako je samo Parkinsonova bolest, dobro je. Moj je život zanimljiv, bogat, uživam u svakome novom danu i zadovoljan sam!"

festivalu u Houstonu u Texasu gdje je osvojio nekoliko uglednih nagrada. Victore, o kojim je nagradama riječ?

— Osvojili smo nagradu Platinum Remi za dramski dokumentarac, kao i Remi nagradu specijalnog žirija za glazbu i koncertnu izvedbu. Svi smo jako ponosni na to.

Sudjelovat ćete na još nekim filmskim festivalima?

— Upravo smo bili na Julien Dubuque Festivalu u Iowi i iako nismo bili nagrađeni, osvojili smo pažnju i oduševljenje publike. To nam je najveća nagrada. Slijede filmski festivali u Starigradu, Paklenici od 2. do 7. kolovoza i u Kansas Cityju od 10. do 16. listopada.

Film će biti u New Yorku premijerno prikazan 27. kolovoza u Jacob Burns Centru. Ta je institucija za Vas posebno značajna.

— Film je moj život, a Jacob Burns Centar je institucija koju iznimno poštujem. To je posebno živopisno mjesto gdje su na programu filmovi koji se rijetko mogu vidjeti drugdje. O našoj projekciji u toj kulturnoj instituciji sanjao sam dok sam stvarao film.

Victore, kako je rođena ideja o filmu? Što Vas je inspiriralo?

— Moramo se vratiti u rane 90-e kada je u Hrvatskoj buktio rat. Ja sam radio na CBS-u upravo u trenutku kad se producirala emisija o Nenadovu tada novom hitu "Can We Go Higher?" (Možemo li više?) s kojim je on kao glazbenik i mirovni aktivist pokušao skrenuti pažnju

na ratna stradanja u Hrvatskoj te je djelovao kao snažna potpora RH iz SAD-a. Na mene je ostavila snažan dojam te sam želio čuti više. Iako nismo znali kamo će nas odvesti, ideja o filmu je rođena. Kad me Nenad poveo u Hrvatsku na snimanje svog projekta s klapama, oduševio me njihov mističan zvuk i počeo sam snimati. Danas sam ponosan što mogu američkoj publici pokazati djelić te stare kulture.

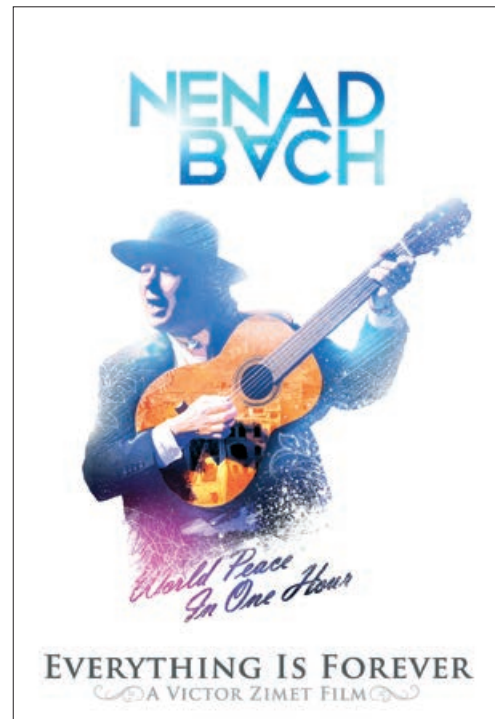
Stephanie, kao koproducentica sve ove godine radili ste "iz sjene". Kako biste definirali uspjeh?

— Uspjeh se može definirati već u trenutku kad ne odustajemo, nego ustrajemo bez obzira na okolnosti, dobre, loše ili neutralne. Poneko odbijanje, loša kritika, sve nas to osnažuje. Mi umjetnici ne spotičemo se o loše kritike, pamtimo dobre i nastavljamo k zacrtanom cilju, baš kao i Nenad. Njegov zanimljiv životni i stvaralački put ostavio je odjeka na nas filmaše. Svi smo se uživali u priču, prijatelji se.

Nenade, što je najviše zaokupljalo Vašu pažnju pri realizaciji ovoga filmskog projekta?

— Najviše me osvojilo upravo povjerenje u Vica i Stephanie. Nakon što sam vidio kako je Vic montirao TV-emisiju Eda Bradleya, način na koji je ujedinio glazbu, smisao riječi i sliku, to je genijalno! Jednostavno, audio-vizualna poezija!

Dio radnje filma opisuju i Vaše pokušaje kontroliranja motoričkih smetnji izazvanih Parkinsonom. Događa li Vam se ponekad da se u glazbenome zanosu, nakon

odsviranih prvih nota, vratiti apsolutna motorika?

— Događa se, no to je progresivna bolest kod koje ništa ne ide na bolje. Ti kratki trenuci kad mi je motorika dobra ne traju dulje od minute. Kao da postoji prekidač. Dakle, vjerojatno postoji mogućnost izlječenja, ali to nam je još uvijek nepoznanica. Osobno mi pomaže kretanje, svakog dana hodam nekoliko kilometara i prakticiram tai chi.

Za kraj bi bilo dobro povući paralelu između radnje filma koji se bavi Parkinsonovu bolešću i Vašeg odlaska u Zagreb u listopadu ove godine?

— Da, 4. listopada bit ću u Zagrebu na 3P - Pokretom Protiv Parkinsona. Cjelodnevni događaj koji organizira predsjednica Udruge "Parkinson i mi", neurologinja dr. sc. Vladimira Vuletić, bit će na Bundeku s glazbenim programom, a u večernjim satima prikazivat će se u jednoj od zagrebačkih kinodvorana naš film "Everything is Forever". Poanta je uključiti što više ljudi s tom dijagnozom, destigmatizirati je i ostati optimist! Ja se ne žalim, ako je samo to, dobro je. Moj je život zanimljiv, bogat, uživam u svakome novom danu i zadovoljan sam! ■

ENG An interview with Nenad Bach, a prominent Croatian musician from New York, who has achieved an enviable career in the USA and elsewhere around the world. Nenad's latest work is the autobiographical feature film *Everything is Forever*, focusing on his artistic versatility.

"Kiparstvu sam dala sve"

Kiparičina želja da izlaže u Hrvatskoj nikada se nije ostvarila. U Galeriji "Branislav Dešković" u Bolu na Braču izložen je jedan njezin portret žene u kamenu koji je 1989. poslala na dar

Lily Garafulić preminula je u Santiagu u 98. godini života

Napisala: **Branka Bezić Filipović**

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika, podružnice Split, Općine Nerežišća i Centra za kulturu otoka Brača u Galeriji Nerežišća organizirano je 14. svibnja sjećanje na čileansku kiparicu hrvatskog porijekla Lily Garafulić, povodom 100 godina od njenog rođenja.

Nazočne je prvo pozdravila Jasna Damjanović ravnateljica Centra za kul-

turu otoka Brača a zatim i gradonačelnik Nerežišća Lovro Kuščević. O životu i radu Lily Garafulić govorila je Branka Bezić Filipović voditeljica splitske podružnice Hrvatske matice iseljenika, te je prikazan film o umjetnici. Posebna poslastica večeri bilo je povezivanje putem Skypea sa Santiagom i Muzejom suvremene umjetnosti. Odatle se javila Lilyna nećakinja Gloria Garafulić Grabois s obitelji, koja je pročitala pozdravno pismo a ostali članovi su izrazili svoje zadovoljstvo i zahvalnost. Nazočna je bila i Renee Ivin konzul savjetnica Veleposlanstva RH u Santiagu, koja nas je svih povezala. S bračke strane, uz već spomenute, javili su se nazočni s prezi-
menom Garafulić kao i brački umjetnici, kipari Lovro i Pero Jakšić, slikarica Dina Jakšić, te bračni par kipari Sandra i Janez Nejašmić Pirnat. Simbolično povezivanje dvaju kontinenata, važnih u životu Lily Garafulić doživljeno je s puno emocija a bračka klapa Kantaduri zapjevala je "vratit ću se svome Braču" jer je te večeri upravo tako i bilo. Oživljeno je sjećanje na veliku umjetnicu koja nika-

da nije zaboravila svoje korijene.

IZ NEREŽIŠĆA U ANTOFAGASTU

Ovim programom Nerežišća su se pridružila svjetskim gradovima koji ovog svibnja slave Lily Garafulić. U Muzeju suvremene umjetnosti u Santiagu i na *Universidad de Talca*, otvorene su izložbe njenih radova. Ministarstvo vanjskih poslova Čilea priredilo je izložbu u Washingtonu a Gloria Garafulić u New Yorku. Pedro Marinov počasni konzul RH u Antofagasti uputio je zahtjev gradonačelnici da se jedna ulica u tom gradu nazove imenom Lily Garafulić.

Lilyni roditelji Petar Garafulić i Margarita Janković, oboje su bili iz Nerežišća, a došli su u Čile početkom 20. sto-

Mlada kiparica s jednim svojim monumentalnim djelom

Povezivanje Skypeom s Čileom - na ekranu Renee Ivin i Gloria Garafulić

Portret žene u kamenu kojeg je kiparica darovala Braču

Klapa Kantaduri

ljeća. Nastanili su se u Antofagasti i imali su devetoro djece, od kojih je najmlađa bila Lily.

Svoje školovanje započela je u rodnom gradu u *Colegio Yugoslavo*. Srednjoškolsko obrazovanje nastavila je u gimnaziji u Santiagu a zatim je upisala studij kiparstva na *Universidad de Chile* kod profesora Lorenza Domingueza. Njena obitelj nije bila baš oduševljena tom odlukom, tim više što se malo studenata u to vrijeme odlučilo studirati kiparstvo. I na samoj akademiji radije su izabirali slikarstvo ili grafiku. Brački geni su prevagnuli i postala je kiparica, umjetnica, mada je i sama izjavila da je život umjetnika život žrtvovanja i da nisi uvijek sretan, te da si lišen mnogih stvari koje ima većina ljudi. Uz umjetnost, voljela je putovanja.

STIPENDISTICA ZAKLADE GUGGENHEIM

Pred II svjetski rat dvije godine je studijski boravila u Parizu, gdje je surađivala s rumunjskim kiparom Constantinom Brancusijem, koji je kao tvorac apstraktnog kiparstva otvorio put nadrealizmu i minimalizmu.

Par godina iza toga usavršavala se u New Yorku kao stipendistica Zaklade Guggenheim. Nakon rata, u Italiji je izučavala tehniku mozaika u Ravenni.

U Hrvatsku je prvi put došla 1957. godine, kada je nakon kongresa likovnih umjetnika u Veneciji, putovala u Grčku i u Egipt, preko naše zemlje. Tom prilikom posjetila je Split i Dubrovnik.

Šezdesetih godina obilazila je Južnu Ameriku proučavajući indijansku umjetnost, Machu Picchu i skulpture na Uskršnjem otoku. Iza toga stvorila je niz drvenih i kamenih "duhova Aku". Skoro godinu dana nosila je u sebi ideju dok nije na jednom gradilištu naišla na stari

komad drveta kojeg je oblikovala u skulpturu. Tako je sljedećih nekoliko godina neupotrebljivom drvu, prethodno očišćenom od termita, darivala novi život.

OSAMDESET GODINA KIPARSKOGA RADA

Svoja djela, Lily Garafulić, izložila je na dvjestotinjak izložbi, a računa se da je u 80 godina svog kiparskog rada stvorila oko 300 skulptura. Među najpoznatijima su one velikih dimenzija smještene na kupoli gotičko-bizantskog zdanja bazilike *Nuestra senora de Lourdes* u Santiagu de Chile. Njen brat Andres Garafulić, arhitekt, koji je radio na bazilici trebao je kipara pa je posao povjerio sestri. Ona je to prihvatila, kako je sama rekla, kao veliki rizik koji se pretvorio u uspjeh. Čak je i *Life* magazin tome posvetio članak a Lily su nazvali ponosom Čilea a naglasili su da je bila stipendistica Zaklade Guggenheim.

Lily Garafulić je dodijeljena Nacionalna nagrada za umjetnost 1995. godine,

obnašala je funkciju direktorice Muzeja lijepih umjetnosti, predavala na *Universidad de Chile* a nakon umirovljenja proglašena je emeritusom. Bila je vrhunska intelektualka, stroga prema svojim studentima, jednako kao prema sebi. Iz njene radionice izašli su poznati kipari Sergio Badilla Castillo i Raul Valdivieso.

Lily Garafulić preminula je u Santiagu u 98. godini života. U vijesti, objavljenoj u *"The Santiago Times"*, bilo je istaknuto njeno hrvatsko porijeklo te njen značajan utjecaj na tamošnje kulturne i kiparske krugove. Njena želja da izlaže u Hrvatskoj, nikada se nije ostvarila. U Galeriji Branislav Dešković u Bolu na Braču izložena je jedna njena skulptura, portret žene u kamenu iz 1949. godine. To djelo teško 286 kilograma, umjetnica je poslala na dar 1989. godine.

Lily Garafulić pamtit ćemo po njenim djelima izniklim iz izuzetnog talenta, koji joj je odredio život. I sama je rekla: Kiparstvu sam dala sve. Moj život, to je ljubav. ■

Branka Bezić Filipović, Lovro Kušćević, načelnik Nerežišća i Jasna Damjanović, ravnateljica Centra za kulturu otoka Brača

ENG The Nerežišća Gallery on the island of Brač was the scene May 14th of a memorial dedicated to Chilean sculptor of Croatian extraction Lily Garafulić, on the occasion of the 100th anniversary of her birth.

Hrvatska matica iseljenika
i ove godine organizira Seminar

STVARANJE KAZALIŠTA

od 05. do 13. srpnja 2014. godine.

Naš moto je:

Kazalište je teško osmisлити

ali ga nije teško stvoriti

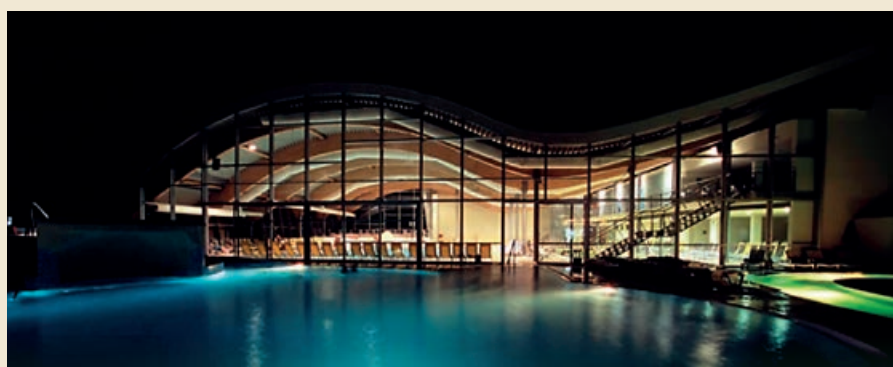
Steknite nova znanja uz veselo druženje i rad. Ostvarite nove kontakte i izmijenite iskustva s kazališnim amaterima iz cijelog svijeta, pod stručnim vodstvom redateljice i dramske pedagoginje Nine Kleflin. Program je podijeljen u prijedpodneveni teoretski dio s audio vizualnim materijalima i poslijepodneveni praktični dio. Seminar završavamo izvođenjem predstave domaćeg autora, kako bi smo pred lokalnom publikom primijenili usvojena znanja. Sadržaj programa obogatit će se prigodnim tematskim predavanjima, te nastupom lokalne folklorne grupe. Kazalište će se stvarati na otočiću Galovcu-Školjić u neposrednoj blizini otoka Ugljena a nasuprot Zadra. Polaznici će biti smješteni u obnovljenom franjevačkom samostanu u dvokrevetnim sobama s kupaonicom.

Hrvatska matica iseljenika pokriva troškove seminara, a polaznici plaćaju samo smještaj (250 kn dan – puni pansion) Prijava se primaju do 10.srpnja 2014.godine. Na adresu:

**Hrvatska matica iseljenika
Trg Stjepana Radića 3
10000 Zagreb Croatia**

ili na e-mail adresu voditeljice projekta
Nives Antoljak: nives@matis.hr

Za više informacija posjetite
www.matis.hr

Županija Međimurje prepoznala je vrijednost projekta ECO HERITAGE TASK FORCE i prihvatila biti domaćin tridesetak mladih hrvatskog porijekla, koji dolaze iz čitavog svijeta dragovoljno raditi na očuvanju hrvatske prirodne i kulturne baštine. Projekt je u ovih dvadesetak godina realiziran gotovo u svim krajevima Hrvatske (više o samom projektu EHTF na našim web stranicama).

Plan boravka i rada od 27.07. do 14.08.2014. :

- 27.07.** – Dolazak u Čakovec
- 28.07.** – Prijem u gradu Čakovcu, aktivnosti u Dječjem vrtiću Čakovec
- 29.07./30.07./31.07.** – Aktivnosti u Općini Sv.Martin na Muri
- 01.08./02.08.** – Aktivnosti u gradu Mursko Središće
- 03.08.** – Grad Čakovec – sudjelovanje u manifestaciji Porcijunkulovo
- 04.08.** – Aktivnosti u gradu Mursko Središće
- 05.08./06.08.** –Vikend na moru u Dramalju (Odmaralište Grada Čakovca)
- 07.08./08.08./09.08./10.08.** – Aktivnosti u gradu Prelogu
- 11./12./13.08.** – Aktivnosti u gradu Čakovcu
- 13.08.** – Svečana završnica projekta
- 14.08.** – Povratak u Zagreb

Boravak u Međimurju (gradu Čakovcu) za njih je besplatan. Smještaj je u đačkom domu a organiziran im je put iz Zagreba i natrag, izleti tijekom vikenda na more, tečaj hrvatskog jezika, dramska i internet radionica. Zauzvrat oni dragovoljno rade na poslovima koje su u planu domaćina Upoznati će taj kraj, družiti se i upoznavati međusobno ali i s mladima Međimurja. Vjerujemo da će nam se i ove godine, kao i prijašnjih, priključiti mladi iz najmanje 15 zemalja. Sve nove obavijesti vezane za EHTF možete i dalje pratiti na našim web stranicama www.matis.hr a imate li pitanja slobodno se javite voditeljici projekta Nives Antoljak na e-mail nives@matis.hr

Slike Velikog rata

Obilježavajući obljetnicu iz Zbirke slika, grafika i skulptura odabrana su djela od kojih se mnoga sada prvi put izlažu. Grupirana su u nekoliko cjelina – vladari, saveznici i neprijatelji, zapovjednici i visoki časnici, pripadnici različitih postrojbi...

Oton Iveković, *Prijelaz 42. divizije preko Drine kod Batara*, ulje na platnu

Tekst i ilustracije: Hrvatski povijesni muzej

O bilježavajući stotu obljetnicu početka Prvog svjetskog rata, u Hrvatskome povijesnome muzeju (HPM) otvore-

na je 12. lipnja izložba pod nazivom "Slike Velikog rata" (Prvi svjetski rat u Zbirke slika, grafika i skulptura HPM-a). Uvodno treba reći da je od 2006. do 2008. godine u Hrvatskome povijesnome muzeju u Zagrebu bila postavljena izložba naslovljena *Dadoh zlato za željezo* (1914. - 1918. Hrvatska u Prvom svjetskom ratu) na kojoj je autorica

Veliko djelo Otona Ivekovića *Prijelaz 42. divizije preko Drine kod Batara* zauzima istaknuto mjesto u postavu izložbe. Ivekovićevi ratni crteži ovom prilikom većim dijelom bit će izloženi prvi put.

mr. sc. Jelena Borošak Marijanović, kustosi- ca HPM-a, odabirom bogatog materijala iz svih muzejskih zbirki u šest izložbenih cjelina ispričala tematiku Prvog svjetskog rata.

'DADOH ZLATO ZA ŽELJEZO'

Naslov te izložbe i cijelog projekta preuzet je s jednog tipa patriotskih prstena, to jest

željeznih prstena koji su se dobivali u zamjenu za nakit, najčešće zlatni ili od plemenitih materijala, koji je bio darovan za pružanje pomoći obiteljima vojnika poginulih na ratištima. Katalog naslovljen *Dadoh zlato za željezo – Prvi svjetski rat u zbirkama Hrvatskoga povijesnog muzeja* s više od dvije tisuće kataloških jedinica materijala vezanog uz Prvi svjetski rat objavljen je 2011. godine kao XLV. katalog muzejskih zbirki.

Tom prilikom katalogizirano je i objavljeno dvjestotinjak djela iz Zbirke slika, grafika i skulptura Muzeja vezanih uz ratno vrijeme. Najveći dio tih djela

dobiven je tijekom 1919. godine nakon zamolbe dr. Viktora Hoffillera, tadašnjega ravnatelja Arheološko-historičkoga odjela Hrvatskoga narodnog muzeja, upućene vojnim vlastima da postrojbe nakon uvođenja novoga državno-pravnog ustroja predmete vezane uz stari režim predaju u Narodni muzej. Tako su u Muzej stigli razni predmeti, slike i grafike iz 5. ulanske pukovnije iz Varaždina, 16. pješačke pukovnije iz Bjelovara, 27. pješačke pukovnije iz Siska, 31. lovačkoga bataljuna, 42. domobranske divizije i 53. pješačke pukovnije iz Zagreba, 96. karlovačke pješačke pukovnije i iz Kadetske škole u Kamenici. Tek je manji dio tih djela bio izložen na izložbi *Dadoh zlato za željezo*.

DOKUMENTARNA VRIJEDNOST

Obilježavajući stotu obljetnicu početka Prvoga svjetskog rata, iz te bogate Zbirke odabrana su djela od kojih se mnoga sada prvi put izlažu. Grupirana su u nekoliko cjelina – vladari, saveznici i neprijatelji, zapovjednici i visoki časnici, pripadnici različitih postrojbi, prikazi bitaka na raznim ratištima te hrvatski ratni slikari i kipari, a upotpu-

Robert Frangeš Mihanović,
Hrvatski domobran, reljef, mramor

njena su multimedijalnom prezentacijom djela nastalih u ratnome razdoblju vezanih uz civilni život – ova djela pružaju viđenje rata očima slikara, kipara i grafičara. Širokog raspona kvalitete – od vrhunskih do poluamaterskih djela – ona predstavljaju vrijedan izvor za proučavanje različitih aspekata toga prvoga velikog sukoba u novijoj povijesti

čovječanstva. Dokumentarna vrijednost niza djela pristiglih iz raznih postrojbi nekadašnje Austro-ugarske vojske neupitna je, a bogatstvo domaćih i stranih autora čija se djela nalaze u Zbirci pruža mogućnost proširivanja njihova opusa i bolje prosudbe njihova stvaralaštva. Ovo posljednje posebice je važno za one hrvatske ratne umjetnike čija se djela čuvaju u Zbirci slika, grafika i skulptura Hrvatskoga povijesnog muzeja – Roberta Frangeša Mihanovića, Otona Ivekovića, Bogumila Cara, Slavka Tomerlina, Anđelka Kaurića i Oskara Artura Alexandra. Među izlošcima se nalaze Frangešovi brončani reljefi koji prikazuju poznatog vojskovođu Svetozara Borojevića i nadvojvodu Eugena te impozantan nedovršeni kameni reljef *Hrvatskoga domobrana*. Veliko djelo Otona Ivekovića *Prijelaz 42. divizije preko Drine kod Batara* zauzima istaknuto mjesto u postavu izložbe. Ivekovićevi ratni crteži ovom prilikom većim dijelom bit će izloženi prvi put.

MULTIMEDIJALNO PREDSTAVLJANJE

U muzejskoj Zbirci čuva se i nekoliko vrijednih djela Bogumila Cara nastalih za vrijeme njegova služenja na sočanskom ratištu. Anđelko Kaurić odličnim je crtežima tušem zabilježio borbe u Ga-

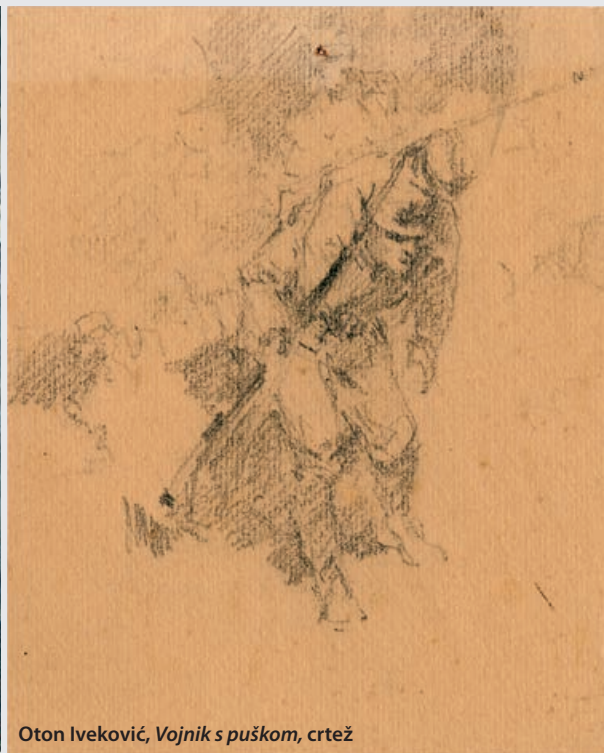
Oskar Artur Alexander, *Zračna bitka kod Ajševice*, ulje na ljepenci

Oskar Artur Alexander, *Avijatičarski inženjer Oberndorfer*, pastel

Maksimilijan Vanka, *Lijepa Jela tri vijenca splela*, ulje na platnu

Oton Iveković, *Vojnik s puškom*, crtež

liciji. Djela Oskara Artura Alexandera nastala u vrijeme Prvoga svjetskog rata ovom prilikom također se prvi put izlažu. Alexander je kao ratni slikar boravio najviše na sočanskom ratištu, prateći borbe zrakoplova, portretirajući odličnim crtežima niz ratnih pilota i portretirajući ih u ulju. Na kraju izložbe multimedijalno su predstavljena djela nastala u Hrvatskoj u ratnim godinama i neposredno nakon kraja rata – bakropisi Mencija Clementa Crnčića i Branka Šenoe, portreti Bele Čikoša Sesije i Gabriela Jurkića, akvareli Milenka Gjurića te reljef sa zgrade Hrvatskoga sabora, djelo Ive Kerdića iz 1918. godine, vezan uz osnutak Države Slovenaca, Hrvata i Srba.

Anđelko Kaurić, *Galicija u siječnju 1917. godine*, crtež tušem

Ivo Kerdić, *Spomen ploča osnivanja države Slovenaca, Hrvata i Srba 1918. godine*, bronca

Autorica izložbe je kustosica Zbirke slika, grafika i skulptura Hrvatskoga povijesnog muzeja dr. sc. Marina Bregovac Pisk. Uz izložbu je tiskan katalog na hrvatskome i engleskome jeziku.

Za vrijeme trajanja ove izložbe (12. lipnja 2014. – 11. siječnja 2015.) u velikoj dvorani Hrvatskoga povijesnog muzeja bit će izložena djela Otona Ivekovića po kojima je taj slikar najpoznatiji – povijesne teme vezane uz obitelj Zrinski, zatim skica *Krvavoga sabora u Križevcima* te *Bitka na Stubičkom polju 1573. godine*. ■

ENG Marking the hundredth anniversary of the outbreak of World War I the Croatian History Museum opened the Images of the Great War exhibition on the 12th of June. The exhibition presents WWI in images, graphic art and sculptures.

Slavica Fila

(1930. – 2014.)

Slavica Fila, hrvatska kazališna, televizijska i filmska glumica preminula je u nedjelju, 18. svibnja, u Zagrebu u dobi od 84 godine. Slavica Kaurić Fila rođena je 1930. godine, a proslavila se ulogom u televizijskom programu za djecu "Mendo i Slavica" (1958.) Hrvatske televizije. Bio je to dječji program, ali emisiju su pratile sve generacije gledatelja pa je do danas ostala najgledaniji program HRT-a svih vremena. Kad je taj program krajem šezdesetih godina prošloga stoljeća ukinut, Slavica Fila nastavila je oživljavati njegove središnje likove u suradnji s glumcem ZKL-a Sinišom Miletićem gotovo do kraja života. Održavala je, uvijek poletna i vesela, predstave za djecu s posebnim potrebama, nastupajući po bolnicama, domovima i drugdje gdje su je zvali i gdje je ona željela ići. Slavica Fila do odlaska u mirovinu bila je dugogodišnja članica ansambla zagrebačkoga gradskog Kazališta Komedijske, gdje je posljednju ulogu imala 1989. u mjuziklu "Car Franjo Josip u Zagrebu". No, nikad nije potpuno otišla u mirovinu te je u karijeri dugoj gotovo šest desetljeća ostvarila i desetak filmskih uloga, od kojih je posljednja u filmu "Ne dao Bog većeg zla" iz 2002. Nastupala je i u seriji "Bibin svijet" 2011., a njezin glas oživljavao je i mnoge likove dječjih animiranih filmova, kao npr. u "Čudesnoj šumi" (1986.) i "Čarobnjakovu šeširu" (1990.) te audio bajki uz koje su odrastale generacije. Jedan od njezinih najpoznatijih nastupa, a ujedno i uspjeha, je glas Olive u "Popaju". Pred kraj kazališne karijere Slavica Fila osmislila je lik Klauna Slaveka s kojim je u predstavama, koje je za nju osmišljavao Drago Britvić, nastupala za vrijeme Domovinskoga rata za djecu iz ratom zahvaćenih područja.

U svojoj sućuti obitelji preminule glumice ministrica kulture RH dr. sc. Andrea Zlatar Vilić napisala je i ovo: "Slavica Fila bila je jedna od najoptimističnijih i najvitalnijih osoba hrvatskoga glumišta. Kada više nije bilo Mende i Slavice na Hrvatskoj televiziji, Slavica je sa svojim Mendom i ostalim likovima iz serije uveseljavala bolesnu i tužnu djecu u dječjim domovima i školama za djecu s posebnim potrebama. Njezina vedrina i optimizam bili su zarazni, a djeca su je jako voljela. Još prije nekoliko godina Slavica Fila otjelovila je Klauna Slaveka koji je – jednako kao i Mendo – gostovao po centrima za kulturu, bolnicama, školama i vrtićima i pripovijedao djeci priče na njima razumljiv način. Slavica Fila bila je upravo to, baka koja izvrsno priča priče, zabavna je, topla i donosi nadu", riječi su ministrice kulture.

Dodajmo još da je surađivala s HMI-jem i u organizaciji Matice više puta je nastupala u hrvatskim zajednicama u susjednim zemljama. Posljednjih godina rado je posjećivala Matičine priredbe.

Miljenko Prohaska

(1925. – 2014.)

Ugledni hrvatski skladatelj, aranžer, dirigent i glazbeni pedagog Miljenko Prohaska preminuo je 29. svibnja u Zagrebu u 89. godini. Rođen je 17. rujna 1925. u Zagrebu gdje se školovao i diplomirao na Muzičkoj akademiji 1956. godine. Utemeljio je mnoge orkestre, a najdulje je djelovao kao šef dirigent Plesnog orkestra Radio Zagreba (danas Big band HRT-a). Svirao je kontrabas u Zagrebačkoj filharmoniji, Simfonijskom orkestru Radio Zagreba, Orkestru Jugoslavenske radiodifuzije, Komornom orkestru Radio Zagreba.

Bio je istaknuti član Zagrebačkog jazz kvarteta i kvinteta te drugih sastava koje je okupio Boško Petrović, a nastupao je i s međunarodnim jazz zvijezdama poput Gerryja Mulligana, Clarka Terryja i Dona Ellisa. Velik uspjeh postigao je 1967. kad je na 10. jazz festivalu u kalifornijskome Montereyu dirigirao vlastite skladbe ispred orkestra slavnoga Dona Ellisa. Već šezdesetih godina Prohaska je uvršten u Enciklopediju jaza, a na Glasu Amerike bile su mu posvećene čak dvije emisije.

Dirigirao je međunarodnim orkestrima, a kao skladatelj okušao se u jazzu, zabavnoj glazbi, rock-operama i filmskoj glazbi. Koautor je prve hrvatske rock-opere Gubec-beg iz 1975. (s Ivicom Krajačom i Karlom Metikošem), a orkestrirao je i rock operu "Grička vještica". Skladao je glazbu za dvadesetak igranih filmova, od kojih se najviše ističu "Ponedjeljak ili utorak" Vatroslava Mimice iz 1966. i "Gravitacija" Branka Ivande iz 1968. godine. Skladao je i za animirane i dokumentarne filmove te za televiziju. U njegovu velikome diskografskom opusu ističu se skladbe Intima, Koncert br. 2 i Concertino za jazz kvartet i gudače te Dilemma, koje su svjetsku premijeru imale u New Yorku 1966. godine. S velikim uspjehom gostovao je u Europi, Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama, ali i dirigirao hrvatskim predstavnicima na pet natjecanja Eurosonga. Bio je predsjednik Hrvatskog društva skladatelja i direktor domaćih glazbenih festivala, bavio se pedagoškim radom, prvi je uveo folklorne teme i melos u jazz skladbe, a pritom pisao i zabavnu, laku orkestralnu i simfonijsku glazbu.

Dobitnik je mnogih nagrada, među ostalim Vladimira Nazora i Porina za životno djelo, Medalje SOKOJ-a, Nagrade HRT-a Zagreb. Odlikovan je Ordenom rada sa zlatnim vijencem i Ordenom zasluge za narod sa srebrnim zrcicama te je nositelj Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

Miljenko Prohaska pokopan je 2. lipnja na zagrebačkome Krematoriju.

"Kalelarga" - čaroban susret Hrvatske i Argentine

Projekt HOLA - Nastava hrvatskoga jezika i kulture u Latinskoj Americi, koji zajednički provode HMI i hrvatski centri, održava se u kontinuitetu od 1998. do danas i obuhvaća dvanaest hrvatskih zajednica. U njemu je ukupno sudjelovalo pedeset i šet predavača. Autorica teksta, Tea Grginović, jedna je od njih

Napisala: **Tea Grginović**

Snimke: **Iz zbirke T. Grginović**

Zovem se Tea Grginović i studentica sam engleskoga i španjolskoga jezika na Sveučilištu u Zagrebu. Odrasla sam u mjestu Sukošanu pokraj Zadra. Za vrijeme preddiplomskoga studija na Sveučilištu u Zadru pružena mi je prilika da provedem šest mjeseci na studentskoj razmjeni u Španjolskoj. To je bilo moje prvo inozemno iskustvo za vrijeme kojeg sam postala samostalnija, odgovornija te otvorenija prema različitim ljudima, novim iskustvima i mjestima. Zbog tog sam razloga, kad sam godinu dana poslije bila odabrana za mjesto nastavnice hrvatskoga jezika u Argentini, bila sigurna da me čeka još jedna nevjerojatna avantura kojoj sam svakako dorasla.

PRVI SUSRET S ARGENTINOM

Moj nestrpljivo iščekivani odlazak u Argentinu, točnije Rosario, kao buduće na-

Tea Grginović iznad povijesnog Machu Picchua

stavnice hrvatskoga jezika dogodio se sredinom ožujka 2013. godine. Većina toga što sam dotad znala ili barem mogla naslutiti o ovoj dalekoj južnoameričkoj zemlji temeljilo se na argentinskoj književnosti koja mi je tijekom studija na poseban način dočarala, primjerice,

živopisna predgrađa Buenos Airesa, običaje i način života gauča na pampama te dolazak iseljenika s kojima se počeo raditi tango i iseljenički dijalekt lunfardo.

U stvarnosti je Argentina, naravno, izgledala drukčije, ali ništa manje primamljivo. Čim sam došla u Rosario, oduševila me njegova francuska arhitektura iz 19. stoljeća, napućene, šarene i vesele ulice sa svakodnevnim kulturnim događajima, popodnevno ispijanje mate čaja u parkovima, topli zalasci na rijeci Paraná, moj stančić na sedamnaestom katu u centru grada, pun simpatičnih predmeta prijašnjih nastavnica hrvatskoga jezika, a kasnije i mojih. Osim grada, više nego ugodno su me iznenadili ljudi. Svi sudionici Hrvatskoga kulturnog centra prihvatili su me ne samo kao člana Centra, već i kao novog člana njihove velike argentinske obitelji hrvatskih korijena. Osim u Rosario, tri puta tjedno sam putovala u još tri "obližnja" grada - Alcantara, Pergamino i Santa Fe. Moram

Kazališna skupina iz Rosarija

napomenuti da su ovi gradovi bili udaljeni oko dvjesto kilometara od Rosarija (dva i pol sata vožnje), no pojam udaljenosti u nepregledno velikoj Argentini je daleko drukčiji od našega. Iako su me ova putovanja ponekad umarala, donekle su me pripremila za 3-mjesečno putovanje koje je uslijedilo nakon završetka posla. Osim toga, ovi vanjski centri bili su posebni po tome što nisu imali svoje službeno sjedište, već sam nastavu održavala u privatnim kućama koje su ljudi hrvatskog podrijetla dobrovoljno i velikodušno stavili na raspolaganje kako bi pridonijeli održavanju hrvatskoga jezika i tradicije živom. Ti ljudi odnosno gospođe koje sam ubrzo počela oslovljavati kao svoje "tete", obvezno bi me prije predavanja dočekale sa svojim najukusnijim ručkom, pripremile bi mi užinu za pauzu između predavanja te bi mi spremile još nešto sitno za "po putu". Naprosto je bilo nemoguće ne osjećati se dijelom ovih obitelji, na čemu sam im vječno zahvalna. Također, i izvan Centra sam svakog dana nailazila na svestrane i otvorene ljude zbog kojih sam se lako i brzo srasla s argentinskom varijantom španjolskoga jezika, kulturom, navikama

i stilom života, a istodobno naučila puno o sebi, hrvatskome narodu i našim pogledima na život. Često se govori o zemljama Južne Amerike u kontekstu nesigurnosti. Međutim, unatoč znatno većoj stopi kriminala u odnosu na Hrvatsku, moram priznati da se nikad nisam osjećala ugroženo ni ograničeno time. Moje iskustvo mi potvrđuje da, ako se držite mjera opreza, koje neprestano svi napominju strancima, male su mogućnosti da imate neugodnih iskustava.

KAZALIŠNA PREDSTAVA "KALELARGA"

Predavanje hrvatskoga jezika bilo je iskustvo koje me nadasve ispunjavalo. Imala sam dvanaest potpuno različitih i šarolikih grupa učenika između osamnaest do nevjerovatnih sedamdeset godina. Zajedno s učenicima uz nastavu sam pokrenula niz ostalih aktivnosti kako bismo podijelili zajedničku ljubav prema Hrvatskoj, družili se i na poslijetku stvorili neraskidive prijateljske veze. Primjerice, radili smo pisanice, pisali kratku poeziju na hrvatskome jeziku, pripremili projekciju starih fotografija hrvatskih iseljenika u Argentini tj. njihovih predaka, a nerijetko bi nastava završila i čašćenjem kako argentinskim tako i hrvatskim specijalitetima.

Možda najznačajnija aktivnost koje smo se prihvatili bila je priprema kazališne predstave u Rosariju na osnovi mogea kratkoga dramskog pokušaja nazvanog "Kalelarga". Svrha predstave bila je uvežbavanje hrvatskoga jezika u nizu

smiješnih situacija ili scena smještenih u hrvatski kontekst, točnije na zadarsku glavnu ulicu Kalelargu. Lepeza raznih uloga u prvim nekoliko scena dočarava nam Kalelargu usred ljeta pa tako susrećemo prodavača fritula, studente, policajca, prodavačicu ruža, ribara te izgublenu skupinu turista iz Argentine, a svih njih kriomice promatraju i ogovaraju dvije bake sa svojih balkona. Jedan slučaj susret dviju različitih generacija zatim privremeno seli radnju s ulice u staru, dalmatinsku kuću s početka 20. stoljeća gdje upoznajemo tragikomičnu obitelj Pavić. Nakon mnoštva peripetija i zapleta priča se skladno privodi kraju zajedničkim slavljem i pjesmom. Zahvaljujući sveopćem neredu kad smo se prvi put sastali na probi, složili smo se da naša 18-člana kazališna skupina zaslužuje naziv "Katastrofa". Međutim, četiri mjeseca poslije, izvedba "Katastrofe" oduševila je prvo nas same, a onda i sve nazočne toga dana u Hrvatskome kulturnom centru. Danima poslije predstave, pa čak i danas kad razgovaramo na daljinu, neprestano prepričavamo smiješne anegdote s nebrojenih proba te radimo na tome da se predstava ponovi ne samo u Rosariju, nego i u ostalim hrvatskim kulturnim centrima u Argentini. Kazalište se pokazalo uistinu nevjerovatnim generatorom učenja, kreativnosti, uzajamnog prihvaćanja, tolerancije, prijateljstva i ljubavi. Sudjelovanje u tome predivnom projektu je možda najsnažnije obilježilo moje ukupno iskustvo u Argentini. Stoga se uistinu nadam da će "Kata-

Izrada pisanica
u Pergaminu

"Predavanje hrvatskoga jezika bilo je nadasve ispunjujuće iskustvo. Imala sam dvanaest potpuno različitih i šarolikih grupa učenika između osamnaest do nevjerovatnih sedamdeset godina."

Kalelarga: el encuentro mágico entre Croacia y Argentina

Mi esperado viaje a Argentina como profesora del idioma croata al fin se concretó en marzo del 2013. Hasta entonces, solo conocía el país a través de su literatura. Aquella que había leído, evocaba arrabales, gauchos y la llegada de inmigrantes con quienes surgió el tango y el lunfardo. Sin embargo, Argentina verdadera era bastante diferente, pero no menos atractiva. Al llegar a Rosario me encantó su arquitectura, las calles coloridas y vivaces con eventos culturales todos los días, la costumbre de tomar mate en los parques, mi departamento en el 17° piso, lleno de objetos simpáticos de las profesoras anteriores y después míos. Pero aún más que la ciudad, me cautivó la gente. Todos en el Centro Cultural Croata de Rosario, me aceptaron no solo como un miembro más, sino también como parte de su gran familia argentina de raíz croata. Tres veces a la semana viajaba a otras ciudades, Alcorta, Pergamino y Santa Fe. Estos centros culturales externos eran especiales, porque sus sedes eran las propias casas de las familias de origen croata que las disponían voluntaria y generosamente para mantener y promover el idioma y la cultura croata. Estas personas, o las señoras, que yo pronto empecé a nombrar como mis "tías", siempre me esperaban con su mejor plato de comida y después me preparaban la merienda y algo para el viaje. Realmente era imposible no sentirse parte de estas familias, y por eso les estoy eternamente agradecida. También fuera del Centro, conocí mucha gente, muy diversa y muy abierta, por la cual incorporé rápidamente ese lenguaje tan particular argentino del idioma castellano, su cultura, sus costumbres y su estilo de vida; aprendiendo al mismo tiempo mucho sobre mi país y mi gente.

Las clases de croata fueron una experiencia realmente inspiradora. Tuve doce grupos de estudiantes, muy variados y alegres, de dieciocho a casi ochenta años. Juntos organizamos diferentes actividades para compartir el amor mutuo por Cro-

acia, conocernos y al final crear lazos de amistad irrompibles. Así decoramos huevos de Pascua, escribimos la poesía en croata, proyectamos las fotografías antiguas de los inmigrantes croatas en Argentina y muchas veces compartimos las especialidades culinarias, tanto croatas como argentinas.

Tal vez la actividad más significativa, para mí, fue la obra de teatro en Rosario. La obra se basaba en mi corto ensayo dramático "Kalelarga" cuyo propósito era practicar el idioma croata mediante una serie de situaciones cómicas situadas en la calle principal de Zadar. Gracias al desorden completo al reunirnos para el primer ensayo, todos acordamos al unísono que el grupo merecía llamarse "Katastrofa" (Catástrofe). Sin embargo, cuatro meses después la obra nos maravilló primero a nosotros y después a todos los presentes ese día en el Centro. El teatro se mostró como un generador increíble del aprendizaje, creatividad, tolerancia, amistad y amor. La participación en ese hermoso proyecto es lo que tal vez más fuertemente marcó mi experiencia en Argentina. Por eso espero que "Katastrofa" siga creciendo y que en otros centros culturales croatas de Argentina transmitan otra vez desde el escenario el encuentro mágico (e hilarante) entre Croacia y Argentina.

Al terminar el trabajo en el Centro, viajé por Argentina y otros países sudamericanos en los que conocí mucha gente maravillosa y viví aventuras incontables que siempre recordaré. De ahí que no hace falta ni mencionar lo difícil que era despedirme de mis amigos nuevos y de todas las actividades semanales que me completaban. Pero, mientras esperaba nostálgicamente mi vuelo a Croacia, escuchando el tango que siempre pasan en el aeropuerto de Buenos Aires, decidí que esta separación sería solo un hasta luego. Estoy inmensamente agradecida a Argentina por haberme abierto su corazón y al mismo tiempo estoy muy orgullosa de que los croatas también hayamos participado en la formación de esta nación increíble.

strofa" nastaviti rasti i ponovno prenjeti s pozornice čaroban (ali i urnebesani) susret Hrvatske i Argentine.

PUTOVANJE PO JUŽNOJ AMERICI

Nakon završetka posla u Hrvatskome kulturnom centru, započela sam tromjesečno putovanje po Argentini i ostalim državama Južne Amerike. Upoznala sam Kolumbiju, Peru, Boliviju i Urugvaj. Vi-

"Izvedba kazališne predstave oduševila je prvo nas same, a onda i sve nazočne toga dana u Hrvatskome kulturnom centru u Rosariju."

djela sam očaravajuće krajolike, doživjela nebrojene dogodovštine i sreća nezabornih ljudi zbog čega sad doživljam život i svijet na zreliji i prisniji način.

Nakon ovakve jednogodišnje južnoameričke pustolovine, ne moram ni govoriti koliko je bilo teško oprostiti se od svih stečenih prijatelja, tjednih aktivnosti kao što su plesanje tanga i kazališne probe, i odlične argentinske gastronomije zbog koje sam se, na mamino zadovoljstvo, vratila s par kilograma više. No, dok sam nostalgично čekala let za Hrvatsku uz zvukove tanga koji se uvijek čuju na aerodromu u Buenos Airesu, odlučila sam da je ovaj rastanak samo privremen. Argentini sam neizmjereno zahvalna što mi je otvorila svoje srce te istodobno ponosna što su i Hrvati sudjelovali u stvaranju te predivne nacije. ■

ENG Since 1998 the HOLA project has offered Croatian language and culture instruction in Latin America and is jointly conducted by the CHF and local Croatian centres. Fifty-six lecturers have taken part including article author Tea Grginović.

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika učite kada želite i gdje želite

*A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian
learn when and where you want*

Sveučilište u
Zagrebu

@ srce

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika

The first on-line course of Croatian as second and foreign language

15. rujna – 7. prosinca 2014.

September 15 – December 7, 2014

- 7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodleu)
- 150 nastavnih aktivnosti
- 24 sata online nastave u živo
- iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik
- interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika
- 7 learning units in the Moodle-based e-learning system
- 150 learning activities
- 24 hours of real-time communication online
- experienced language instructors, specialists in Croatian as L2
- an interactive, communicative and individual approach to language learning

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić**, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Češće čujem kako neki ljudi mrmljaju da je svaka naša pomoć siromašnima u domovini samo kap u moru pa se ne može pomoći svima – i onda ne pomažu nikome. U biti takvi većinom (pod)svjesno pravdaju svoju škrtost i sitničavost, pa i zavist i netrpeljivost, prema onima koji nešto poduzimaju da ublaže patnju barem jedne osobe, jedne obitelji. Zaboravljaju da je bolje kresnuti i malo drvce šibice u mraku, nego olajavati mjesec što slabo svijetli. Sad kad smo se vratili s hodočasničkoga i humanitarnoga puta kroz HR i BiH, od Marije Bistrice i Vukovara, preko Posavine kroz Bosnu, a onda kroz mirnije krajeve i svetišta u Međugorju, Sinju, na Udbini, Opatiji i Gospi od Kraja, sabiremo na kraju nevjerovatne dojmove i svi se slažemo da je ono što smo gledali o poplavama preko TV-ekrana i doznali iz medija tek blijeda slika onoga što smo vidjeli pred sobom i oko sebe na ovome putu, ne zaobilazeći ni stravične posljedice poplava u Doboju i Maglaju... Naš svijet dobro se pokazao i pokazuje se u ovim teškim nevoljama. U BiH je dodatni problem slaba organizacija raspodjele pomoći najugroženijima. Potrebe su velike i moramo svi paziti da se nakon ove zagrijanosti za pomaganje ubrzo ne zaboravi na te ljude u nevolji jer obnova će dugo trajati. Neki ni do ove zime neće moći biti ponovno u svojim kućama.

I bez ovih poplava posljednjih godina

Jedan uspješan eksperiment iz Švicarske?

Da bismo bar malo olakšali svagdanji život onima najsiromašnijima u HR i BiH, u Švicarskoj je pokrenuta akcija u tu svrhu. U njoj je moguće sudjelovati svim ljudima dobre volje u ovoj zemlji, bez obzira na njihovo imovinsko stanje, jer riječ je o mjesečnoj uštedi i daru siromašnima u domovini od samo pet franaka

iz HR i BiH javlja se sve više ljudi nama na Zapadu tražeći sa zahvalnošću i najmanju pomoć za svoje osnovne životne potrebe. Župnici nam znaju pisati da oko njih ima sve više ljudi koji doslovce "nemaju ni za kruh". Nema dvojbe da je najveća sramota ovoga civilizacijski razvijenog svijeta – golo siromaštvo, siromaštvo do gladi i ponižavajuće neimaštine. Međutim, nismo se nadali da će takvo siromaštvo zahvatiti u ovoj mjeri i jedan dio našega naroda i njegovih susjeda. A nije potrebno isticati da je osnovna ljudska i kršćanska dužnost boriti se protiv patnje siromaštva i biti širokogrudan prema potrebitima bez obzira na to tko su oni.

'KRUH DOBROTE CH'

Da bismo bar malo olakšali svagdanji život onima najsiromašnijima u HR i BiH, u Švicarskoj je pokrenuta jedna zanimljiva akcija u tu svrhu. U njoj je moguće sudjelovati svim ljudima dobre volje u ovoj zemlji, bez obzira na njihovo imovinsko stanje, jer riječ je o mjesečnoj uštedi i daru siromašnima u domovini od samo pet franaka. Na prvi pogled ne izgleda spektakularna ni velika, ali bi mogla – kad bi se raširila među većinom naših u cijeloj Švicarskoj i onda diljem hrvatskog izvandomovinstva – dati svoj značajan prilog iskorjenjivanju onoga najcrnjeg siromaštva u naše dvije države.

Ovaj pokret nastao je pri Hrvatskoj katoličkoj misiji Solothurn u Švicarskoj i nosi ime "Kruh dobrote CH". Zamišljen

je kao jednokratna godišnja pomoć od 500 (pet stotina) franaka najsiromašnijima u HR i BiH koji doslovce "nemaju ni za kruh" tako da svaki dan u godini mogu kupiti barem dovoljno kruha!

Organizacijski odbor "Kruha dobrote CH" prihvaća i potvrđuje povjerenike i vodi popis svih članova, koji se mogu s vremenom objaviti i na vlastitoj web-stranici. Povjerenici "Kruha dobrote CH" upisuju članove, a članom "Kruha dobrote" postaje svaki onaj koji se obveže da će mjesečno uštedjeti pet franaka i dati ih za te najsiromašnije u domovini.

Uistinu, rijetko tko od naših ljudi u Švicarskoj to ne može. Pa ovdje nam se javljaju i sama djeca. Jedna osmogodišnja curica kaže da joj "nije ništa na žvakama i slatkišima" uštedjeti mjesečno pet franaka! A nama odraslima to je mjesečno samo jedno piće manje. Tu svoju "godišnju ušteđevinu" članovi predaju povjerenicima pred kraj godine, a Organizacijski odbor sve što se skupi otprema u domovinu. I tako svake godine ispočetka. Na taj način nisu potrebni troškovi ni za banke, ni za konta ni za poštarinu.

Preporuke i veze za tako siromašne su župe u domovini, ali i druge ustanove

ve koje se jave iz domovine. Te darove osobno će nositi članovi "Kruha dobrote CH" pri svome uobičajenom odlasku u domovinu za božićne blagdane i uručiti ih najsiromašnijima "iz ruke u ruku". Na početku svake godine članovi će biti obaviješteni o broju ljudi koji su dobili pomoć i o mjestima gdje je ta pomoć dospjela.

BROJ ČLANOVA STALNO RASTE

"Kruh dobrote CH" za samo desetak dana svoga postojanja okupio je preko dvije stotine članova i broj im stalno raste. Ubrzo će se vidjeti hoće li ovo biti jedna dobra akcija na razini jedne misije ili će se proširiti i na druga područja. Možda i u još koju zemlju u hrvatskom izvandomovinstvu?

Za vrijeme Domovinskoga rata pokrenuli smo također u Švicarskoj vrlo uspješan "Klub 1000" (dar od tisuću franaka) koji se bio proširio i na neke druge zapadne zemlje, pa se možda i ovaj "klub" od pet franaka, unatoč svojoj sitnosti, ipak pokaže velikim? Bilo bi učinkovito kad bi se za ovu malu, a za one najsiromašnije važnu štednju, okupio i ustalio značajan broj članova. A rijetko tko od nas na Zapadu može reći da nije u financijskoj mogućnosti sudjelovati u ovome dobrotvornom pokretu. Ne bi bilo nimalo dobro da se vapaj siromaha, posebice onima s malom djecom, diže do Boga, a da ne stigne do ljudskih ušiju i srdaca! ■

Pomažemo li samo prijatelja, nećemo nikoga zadiviti.

"Želimo ostati u Hrvatskoj i dokazati da se ovdje može raditi i uspjeti"

"Pokrećemo projekt pod nazivom Cronnection koji će spajati mlade i kvalificirane iseljenike s našim poslodavcima i sveučilištima kako bi se stvorili konkretni uvjeti za njihov povratak i veću obrazovnu i profesionalnu mobilnost usmjerenu ka Hrvatskoj, za razliku od masovnog iseljavanja"

Razgovarala: **Željka Lešić**

Snimke: **Iz privatnog albuma**

Ante Lučić u uredu
svoje zagrebačke
tvrtke A-Link

Životna priča mladoga, obrazovanoga Ante Lučića nije tipična priča naših hrvatskih sinova koji su živjeli u izvan-domovinstvu. Svoji iseljenički put započeo je u srednjoškolskim danima kada je s roditeljima otišao u daleki Damask u Siriji, gdje je njegov otac radio kao geolog na Ininim naftnim postrojenjima. Nakon srednjoškolskog obrazovanja u Siriji, Ante odlazi na daljnje obrazovanje u Njemačku. Tko je Ante Lučić više možete doznati u ovom intervjuu za našu reviju Maticu.

Molim Vas, predstavite se našim čitateljima.

— Zovem se Ante Lučić, rođen sam 1988. g. (26 god.), direktor sam i vlasnik A-Link savjetovanja, mlade konzultantske tvrtke za obrazovanje, karijere i marketing. Rođen sam u Zagrebu, gdje sam završio osnovnu školu i dio srednje glazbene škole. Nakon toga selim se s obitelji u Damask u Siriji s ocem Dubravkom i majkom Šteficom. Najstariji sam od ukupno četvero djece, a imam: sestre Anu i Mariju te brata Josipa. Završio sam međunarodnu srednju školu *Damascus Community School* u Siriji, preddiplomski studij povijesti i međunarodnih od-

nosa na *Jacobs University* u Bremenu, SR Njemačka, te magistrirao na studiju prava i poslovnog upravljanja na fakultetima *Bucerius Law School* i *WHO Otto Beisheim School of Management*, također u Njemačkoj. Osim posla u A-Linku, pišem mjesečne kolumne i analize te radim kao samostalni komunikacijski savjetnik.

Koji su bili razlozi odlaska iz Hrvatske?

— U Siriju smo se odselili svi zajedno zbog očeva posla jer je tada kao geolog radio na Ininim naftnim istraživanjima, a majka je povremeno podučavala tjelesni. Osim nas, doselilo se još nekoliko obitelji. Svi zajedno u Siriji smo "stvorili"

mlado hrvatsko iseljeničtvo i blisku zajednicu koja se redovito međusobno družila. Nakon završene srednje američke škole *Damascus Community School* želio sam nastaviti život i karijeru u inozemstvu pa sam se zaputio na studij u Bremen gdje sam diplomirao povijest i međunarodne odnose. Nakon toga nakratko sam se vratio u domovinu gdje sam radio kao *freelance* prevoditelj, inženjor engleskoga jezika, *community manager* i novinar. Iako mi je želja bila raditi u diplomaciji, ipak je prevagnula ljubav prema poduzetništvu pa sam se tako ponovno zaputio u Njemačku, ovog puta u Hamburg gdje sam magistrirao pravo i poslovno upravljanje. Nakon Si-

"Odljev mozgova je nešto što, na žalost, u tom procesu nećemo moći spriječiti, ali možemo, koliko god to nemoguće zvučalo, iz toga izvući nabolje za Hrvatsku."

rije, gdje sam živio s obitelji, u Njemačku me odvela ambicija da što više naučim i steknem još više međunarodnoga poslovnog i obrazovnog iskustva, kao i činjenica da sam bio stipendist svih triju navedenih fakulteta.

Kako ste se prilagodili u zemljama gdje ste živjeli i kakav su dojam te zemlje ostavile na Vas?

— Logično, najveća prilagodba bila je potrebna prvi put, prilikom preseljenja u Siriju, na Bliski istok. Bio je to svojevrsan kulturološki šok te prvo veće međunarodno iskustvo nakon djetinjstva provedenog u Hrvatskoj. Iako se sve dogodilo vrlo brzo, iz današnje perspektive sama prilagodba tekla je postupno i bez većih problema — do te mjere da Siriju još uvijek smatram svojim drugim domom. Ipak, cijelo vrijeme mi je nedostajala Hrvatska i svaki put svi smo se veselili što ćemo kod kuće provesti praznike. Također, pomogla je i činjenica što smo mi djeca pohađali školu koja je bila međunarodnoga karaktera, zajedno s mnogim drugim strancima. Iako će to danas mnogima zvučati nevjerojatno, Sirija je tada, za razliku od proteklih nekoliko godina, bila vrlo mirna zemlja i jedno od najsigurnijih mjesta za život. Sirijski narod je našu obitelj i mnoge druge strance prihvatio kao svoje i doista smo zahvalni što smo mogli doživjeti i pobliže upoznati sve čari bogate arapske kulture. Iako smo najranije godine djetinjstva proveli u Hrvatskoj koja je tek nastajala i bila pogođena ratom, mogu reći da sam najveće spoznaje o svome hrvatskom identitetu doživio kad sam se iz

S obitelji na maturi u Siriji

"Hrvatska može konkurirati s relativno kvalitetnim obrazovanjem i znatno jeftinijim uvjetima života i školovanja, zbog čega bismo kao studijska destinacija mnogima, a posebice iseljenicima, bili zanimljivi."

Hrvatske kratkoročno udaljio. Iako možda zvuči paradoksalno, kad si udaljen od kuće prepoznaješ lakše određene stvari i osjećaje. Gorko-sladak je osjećaj biti daleko, a istodobno razmišljati o svojem ishodištu i komunicirati s obitelji i tamošnjim prijateljima. Prilikom preseljenja u Njemačku nastupio je prvi šok jer sam se iz krajnje opuštenoga i pomalo kaotičnoga bliskoistočnog društva našao u znatno organiziranijoj i tehnološki naprednoj sredini. Iako sam u Bremenu bio

jedini Hrvat na velikom sveučilištu, koje je ujedno i "najmeđunarodnija i najšarenija" obrazovna institucija na svijetu jer je pohađaju studenti iz više od 100 zemalja, i toj sredini sam se vrlo brzo prilagodio i uspio iz nje izvući najbolje. Mogu reći da sam imao sreću što sam uvijek naletio na najbolje moguće ljude od kojih sam puno naučio te da sam cijelo vrijeme imao bezrezervnu potporu i pomoć svoje obitelji.

Koliko Vam u poslu znači boravak i školovanje vani i kako stečena iskustva primjenjujete u Hrvatskoj?

— Ako postoji prilika (a uvijek postoji), školovanje u inozemstvu bih svakome preporučio. Čovjek ne samo da novim iskustvima proširi vlastite obzore, nego postaje i konkurentniji na globalizirajućem tržištu rada i daljnjeg obrazovanja. Imao sam prilike upoznati različite moderne trendove kako u obrazovanju tako i u poduzetništvu. Iako u današnje informacijsko doba informacije kolaju nevjerojatnom brzinom, ipak treba vremena da se neke prakse "pretoče" iz inozemstva u Hrvatsku i ustale ovdje. Gledajući iz inozemne perspektive, određene stva-

S kolegicama u uredu

"Osim nas u Siriju se doselilo još nekoliko obitelji iz Hrvatske. Svi zajedno 'stvorili' smo mlado hrvatsko iseljeničtvo i blisku zajednicu koja se redovito međusobno družila."

ri mogu se "predvidjeti", što predstavlja iznimnu komparativnu prednost jer ih možete dočekati spremno. Osim jezika i same struke, sretan sam što sam stekao multikulturno znanje i vještine te proširenu perspektivu u gledanju na društvene i poslovne procese. Osim života u inozemstvu, puno sam putovao i posjetio sve kontinente osim Australije i Južne Amerike, što također pridonosi globalnom gledanju na stvari, ali i želji da još više naučim. Moram priznati da je puno lakše biti kreativan ako dolaziš "izvana", a tu je dakako i velika mreža međunarodnih kontakata koju sam tijekom godina i putovanja uspio izgraditi. U Hrvatskoj nastojim u sklopu vlastitog posla ta iskustva prenijeti individualnim i institucionalnim klijentima.

Kada ste se vratili u Zagreb i što ovdje sada radite?

— Iako trenutno i dalje živim na relaciji Zagreb - Hamburg, izvjesno je da ću se za par mjeseci trajno preseliti u Zagreb gdje sam pokrenuo tvrtku A-Link za obrazovno i karijerno savjetovanje.

Predstavite nam Vaš ured.

— Mi smo A-Link, mlada konzultantska tvrtka specijalizirana za obrazovanje, karijere i marketing. Ima nas ukupno petero, od kojih su troje stalni članovi tima. Osim moje malenkosti, tu je kolegica Marija Durakovich, prof., naša glavna konzultantica, psihologinja i profesorica engleskoga jezika koja je također povratnica iz iseljeničtva. S nama je i Dina Šeparović, ekonomistica i projektni asistent. Zasad najviše radimo s fizičkim osobama i pomažemo im u razvoju vlastite karijere — od biranja

i prijavljivanja na inozemne studentske programe do traženja posla ili stručnih praksi u inozemstvu. Naravno, ti procesi uključuju i niz drugih usluga kao što su istraživanja, priprema prijave i životopisa, priprema za intervju itd. S druge strane, uz činjenicu da sve klijente savjetujemo da se vrate u Hrvatsku poput nas, cilj nam je pomoći i drugim povratnicima i pripadnicima hrvatskog iseljeničtva u njihovu povratku. Zbog tog razloga pokrećemo projekt pod nazivom *Cronnection*. Riječ je o projektu spajanja mladih i kvalificiranih iseljenika s našim poslodavcima i sveučilištima kako bi se stvorili konkretni uvjeti za njihov povratak i veću obrazovnu i profesionalnu mobilnost usmjerenu ka Hrvatskoj, za razliku od masovnog iseljavanja. Na posljetku, počinjemo surađivati i s institucionalnim klijentima, kao što su udruge, fakulteti i sveučilišta, za koje obavljamo marketinške i projektnu usluge specijalizirane za razvoj obrazovanja i međunarodne mobilnosti.

Jeste li zadovoljni poslom u Hrvatskoj?

— Naravno. Niti jedna birokratska prepreka ili apsurd ne mogu umanjiti naše zadovoljstvo kad se bavimo onim što znamo i volimo.

Družite li se s mladim povratnicima iz iseljeničtva?

— Apsolutno! Velik dio ovdašnje mreže povratnika i poznanstava duguje našoj kolegici Mariji Durakovich koja je iznimno dobro umrežena s povratnicima i iseljenicima. Velik broj naših prijatelja i vršnjaka također su strani studenti, dok se s drugim iseljenicima uspijevam viđati tek kada Hrvatsku posjete za praznike.

Na koji bi se način, po Vašem mišljenju, trebalo raditi na prilagodbi mladih u Hrvatskoj?

— Kad govorimo o mladima u Hrvatskoj, najviše treba raditi na obrazovanju i obrazovnom sustavu kako bi se stvorila kritična masa vrhunskih kadrova — jer samo takvi ovu zemlju mogu izvući iz ekonomske i moralne krize. Odljev mozgova je nešto što, na žalost, u tom procesu nećemo moći spriječiti, ali možemo iz toga izvući nabolje za Hrvatsku. Primjerice, odljev mozgova, tzv. *brain drain*, možemo lako pretvoriti u rast mozgova, odnosno *brain gain* ili *brain growth*, kako bismo se što bolje povezali s inozemstvom (uključujući i iseljeničtvo), ostavili veći trag, a ujedno se imali gdje vratiti. Zašto ne bismo poput mnogih zemalja organizirano i institucionalno poticali i stipendirali mlade koji se upišu na najbolja inozemna sveučilišta.

Opskrba
namirnicama
za siromašnu
djecu u Siriji

Prije predstavljanja
Hrvatske na Bucerius Law
School (Njemačka)

šta te ih obvezali da se vrte na prethodno rezervirana radna mjesta u domovini? Na taj način bismo "kupili" strano znanje koje bi se uspješnim radom posebno osposobljenih ljudi na najbolji mogući način višestruko vratilo od uloženog. Gradili bismo mrežu, a istodobno zadržavali svoje ljude u vlastitoj zemlji. U takvoj bi se mobilnoj klimi stvorili najbolji uvjeti za prilagodbu mladih općenito. Treba "skočiti u vatru" i hrabro napraviti prve korake.

Što se institucija i same obrazovne politike tiče, za početak bi bilo dovoljno identificirati problem te početi s primjenom dobrih praksi iz drugih usporedivih društava i zemalja. Koliko god to zdravorazumski i logično zvučalo, to se jednostavno ne događa.

Što naše iseljenike najviše privlači u Hrvatsku, a zbog čega su ovdje nezadovoljni?

— Neću ulaziti u svima dobro poznate probleme u Hrvatskoj, već ću pozornost skrenuti na potrebe mladih iseljenika. Što se njih tiče, prema našim istraživanjima mnogi teže povratku ili barem dugotrajnijem profesionalnom ili obrazovnom iskustvu u Hrvatskoj. Problem je što ne postoje adekvatni uvjeti kako bi se ti ljudi uspjeli vratiti i nešto konkretno napraviti. Iako mnogi pričaju hrvatski jezik, mnogi njime ne vladaju dovoljno dobro da bi se u akademskoj sredini osjećali lagodno. U hrvatskoj akademskoj zajednici engleski jezik i dalje je premalo zastupljen u usporedbi s drugim zemljama. Smatram kako se domaći obrazovni programi trebaju što više internacionalizirati, kao što su to uspjeli kolege s Ekonomskog i Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Hrvatska može konkurirati s relativno kvalitetnim obrazovanjem i znatno jeftinijim uvjetima života i školovanja, zbog čega bismo kao studijska destinacija mnogima, a posebice iseljenicima, bili zanimljivi. Također, uz sve bilateralne ugovore koje su mnogi od naših fakulteta potpisali s inozemnim partnerima mora se naći mjesta za dolazak hrvatskih iseljenika.

Koji su Vaši planovi za budućnost?

— Želimo nastaviti rasti kao tvrtka, zaposliti najbolje ljude i pomoći kako hrvatskim obrazovnim institucijama i organizacijama tako i individualnim klijentima koji žele više od svoje karijere u Hrvatskoj ili izvan nje. Nadolazeći projekti uključuju i razvoj online portala, softverskog proizvoda te nastavak uspostavljanja partnerstava s najboljim stranim sveučilištima. Dugoročno želimo ostati u Hrvatskoj i dokazati da se ovdje može raditi i uspjeti, uz golemu upornost i trud. ■

ENG An interview with returnee Ante Lučić, an education, career and marketing consultant who lived with his parents in Syria before moving on to get an education at a German university.

ISELJENIČKA VIJEST

OLIVEROVA TURNEJA PO SAD-u I KANADI

SAD - Glazbena legenda Oliver Dragojević, kralj hrvatske glazbene scene, vratio se sa svojim bendom "Dupini" u SAD u svibnju u organizaciji producerske kuće *Scardona World Music*. Za nadasve uspješnu organizaciju zaslužan je predsjednik Scardona WM Dragan Čačinović – Čač, na području SAD-a ugledni producent i ton-majstor.

Iako pod utjecajem globalnih glazbenih trendova, Oliverov rad sačuvao je elemente dalmatinske glazbe, koji su ujedno i ključ za njegovu četrdesetogodišnju zavidnu karijeru. Mnogobrojni obožavatelji imali su priliku uživati u jedinstvenome programu Oliverove američke turneje koja je započela rasprodanim koncertom u Vancouveru, a nakon koncerata u San Joseu, Los Angelesu i Detroitu slijedilo je i veliko finale u *Town Hallu* u New Yorku. Oliver je na opće oduševljenje mnogobrojne publike ovog puta pozornicu dijelio sa zvijezdama domaće glazbene scene, Tedijem Spalatom, Ninom Badrić i Ljiljanom Nikolovskom.

Bez obzira na to o kojem je gradu riječ, San Joseu, LA-u, Detroitu ili New Yorku, ili pak Parizu i Londonu, kad se okupi Oliverova vjerna publika, vlada jednaki naboj i razdražanost. Od prve do zadnje minute ori se pjesma u zboru i tako puna tri sata. Svi se slažu da nikada i nitko neće zauzeti mjesto koje je u Hrvatskoj glazbenoj povijesti obilježio Oliver Dragojević. Iako je turneja bila naporna i zahtjevnja, Oliver ju je odradio na visokoj profesionalnoj razini, s lakoćom je prilazio svakom novom izazovu, a prije i poslije koncerata rado se družio s iseljenicima, koji zapravo nikada nisu niti otišli iz domovine zahvaljujući njegovim pjesmama koje se slušaju i prenose s generacije na generaciju. "Ganut sam pažnjom kojom sam obasut na svakom koraku", izjavio je za kraj naš dragi Oliver, a mi smo mu zahvalni što nam je približio komad našeg neba i krik galeba. (Irena Ozimec)

Središte Hrvatskog zagorja i krapinskog pračovjeka

Prvi pisani dokumenti vezani uz Krapinu datiraju s kraja 12. stoljeća, no nakon otkrića neandertalca u Krapini jasno je da u ovome mjestu ljudska povijest seže i do 100.000 godina prije Krista

Krapina je glavni grad Krapinsko-zagorske županije

Župa Sv. Nikole biskupa dominira gradom

Piše: **Zvonko Ranogajec**

Krapina je najsjeverozapadniji grad u Hrvatskoj, središte je povijesne regije Hrvatskog zagorja, kao i Krapinsko-zagorske županije osnovane 1993. godine koja je po gradu i regiji dobila ime. Grad Krapinu čine 23 naselja površine od 48 četvornih kilometara, a na nadmorskoj visini od 186 metara. Područje lokalne samouprave grada Krapine graniči sa sedam susjednih općina. Na sjeveru su općine Đurmanec i Jesenje, na istoku Radoboj, na jugoistoku Mihovljan, na jugu Sveti Križ Začretje, na jugozapadu Krapinske Toplice te na zapadu općina Petrovsko.

Naselje Krapina smjestila se u dolini rječice Krapinice čiji je kanjonski oblik korišten tijekom povijesti za prometnu valorizaciju u smjeru juga prema Zaboku i Zagrebu te u smjeru sjevera prema Macelju i Mariboru, različitim vidovima prometa, od najranijega cestovnog, preko željezničkog krajem 19. stoljeća

pa do modernog autocestovnog s kraja 20. i početka 21. stoljeća, za čije potrebe je sagrađen i tunel kroz Brezovicu u smjeru Macelja. Područje grada Krapine položeno je na južnim obroncima gora Strahinčice (846 m.n.v.) te Brezovice (581 m.n.v.). Južne ili prisojne strane

ne pobrđa iskorištene su za proizvodnju vinove loze, tradicionalne kulture Hrvatskog zagorja. Tlo je zbog brežuljkastog karaktera i većih nagiba slabije kakvoće, dok je klima kontinentalna s perialpskim utjecajem. Samo naselje širi se zbog kotlinske strukture reljefa jedino u smjeru sjevera i juga.

Spomenik Ljudevitu Gaju u središtu grada

FRANJEVAČKI SAMOSTAN

Prvi pisani dokumenti vezani uz Krapinu datiraju s kraja 12. stoljeća, no nakon otkrića neandertalca u Krapini jasno je da u ovome mjestu ljudska povijest seže i do 100.000 godina prije Krista, čime je hrvatska znanost dala značajan doprinos svjetskoj paleontologiji zahvaljujući znanstveniku Dragutinu Gorjanoviću Krambergeru. On je na Hušnjakovu brdu pokraj Krapine otkrio više od 800 komada ostataka kostiju i zubiju pračovjeka neandertalskog tipa iz starijega kamenog doba. To je jedno od najbogatijih paleontoloških nalazišta u svijetu, a Homo krapiniensis ili krapinski pračovjek pokazatelj je duge nazočnosti života

u ovome dijelu Hrvatske. U pisanoj formi Krapina se prvi put spominje 1193. godine po utvrđi ispod koje se počelo razvijati naselje, a koju je posjetio 1225. i tadašnji hrvatsko-ugarski kralj Bela IV. Arpadović. Kralj Ludovik I. Anžuvina dodjeljuje 1347. godine Krapini status slobodnoga kraljevskoga grada. Od plemićkih obitelji ističu se Keglevići, a u Krapini je za turskih opasnosti od 1598. do 1607. godine održano čak pet zasjedanja Hrvatskoga sabora. Od 17. stoljeća u Krapini pastoralno djeluju franjevci koji grade franjevački samostan i crkvu sv. Katarine. U Krapini tada djeluje i studij teologije, retorike i filozofije, a do danas je u muzeju sačuvana vrijedna sakralna i književna zbirka. Tijekom 18. stoljeća gradi se u Trškome Vrhu poznata proštenijska crkva Majke Božje Jeruzalemske, posvećena 1761., u koju tradicionalno hodočaste motorizirani hodočasnici na vozačašće.

ŽARIŠTE HRVATSKOGA NARODNOG PREPORODA

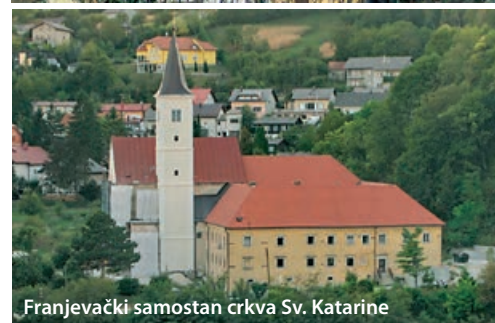
Krajem 17. stoljeća Krapina postaje značajno središte obrta i zanatstva, što je osnaženo gradnjom željeznice 1886. godine. Uz obrte kovača, gumbara, lončara, čizmara, mesara, pekara, početkom Prvoga svjetskog rata razvija se u Krapini industrija kože, namještaja, kalijevih peći, tiskara, ciglana, pilana. Gradi se vodovod, kao i prometnice koje Krapinu povezuju sa Zagrebom. Krapina postaje i značajno žarište hrvatskoga narodnog preporoda jer je njegov glavni promicatelj Ljudevit Gaj rođeni Krapinac. Za-

hvaljujući ilirskoj ideji, nakon Zagreba i Krapina dobiva kazalište, muzej, čitaonicu, ogranak Matice hrvatske i Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo, kao ustanove značajne za promicanje hrvatske nacionalne misli.

MUZEJ KRAPINSKIH NEANDERTALACA

Radno intenzivne industrije razvijene nakon Drugoga svjetskog rata s puno zaposlenih kao što su tekstilna i keramička industrija te industrija namještaja propale su, a nakon gospodarskog restrukturiranja razvijaju se tvrtke s manjim brojem zaposlenika. Danas su u gradu razvijene tekstilna industrija muške konfekcije Kotka d.o.o., Jedinstvo d.d. s proizvodnjom kontejnera i metalnih konstrukcija, kao i građevinarstvo, tiskarstvo, ugostiteljstvo, trgovina, teretni prijevoz te od 2005. godine Carinarnica. Industrija se razvija u poduzetničkim zonama Krapina Nova - zapad i jug. Ona se veže na jednu od prometnih žila kucavica Hrvatske, autocestu A 2 od Zaprešića do Macelja u dužini od 60 km.

Turizam postaje sve značajnija gospodarska djelatnost Krapine u koju dolaze mnogobrojni posjetitelji, bilo u tranzitu prema nekim od mnogobrojnih zagorskih toplica ili u posjetu jedinstvenome muzeju u Hrvatskoj, Muzeju krapinskih neandertalaca koji je otvoren početkom 2010. godine. Paleontolog Jakov Radović i arhitekt Željko Kovačić kao autori jedinstvenoga muzejskog postava nastojali su približiti današnjem čovjeku kako su živjeli njihovi preci pri-

Franjevački samostan crkva Sv. Katarine

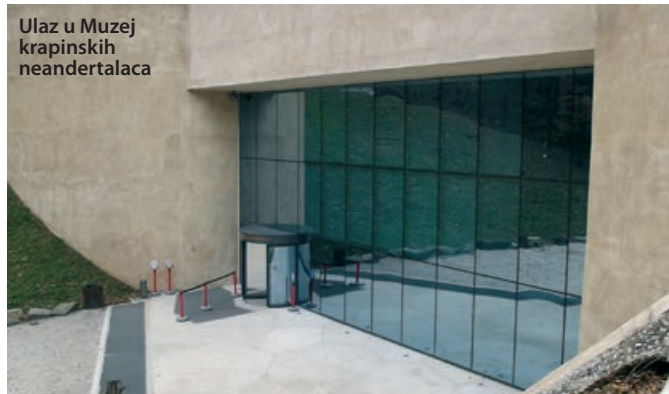
je 125.000 godina, a ujedno su načini- li vremeplov kroz povijest Svemira, Zemlje, čovjeka pa sve do današnjih dana, s posebnim naglaskom na vrijeme neandertalaca. Pozornost privlači i Park skulptura "Forma Prima". Ostale značajne turističke destinacije u gradu su Muzej grada Krapine, Muzej Ljudevita Gaja, kao i Galerija grada Krapine.

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine područje lokalne samouprave Krapina ima 12.480 stanovnika, što je smanjenje za 500 stanovnika, dok samo naselje Krapina ima 4.471 stanovnika odnosno smanjenje za oko 200 stanovnika u odnosu na prethodni popis. ■

Dio postava u Muzeju krapinskih neandertalaca

Ulaz u Muzej krapinskih neandertalaca

ENG Krapina is the cultural, political and administrative hub of Krapina-Zagorje County. The city and environs numbers some 13 thousand inhabitants. The first written document to mention Krapina dates from the year 1193. The settlement formed under the former medieval fortress of Krapina.

Ugled s prefiksom "naj"

Danas se VPQM uključio svojim kamionima u biznis isporuke mesa uglednim restoranima i hotelima diljem Australije. Oni su australski vodeći distributer za govedinu

Viktor Puharich i njegov sin Anthony

Viktor već 40 godina radi u mesnoj industriji

Napisala: **Rebeka Mesarić Žabčić**

Viktor (Vic), kako ga znaju svi, i njegov sin Anthony imaju osjećaj da je potrebno prestatu širiti posao i biti bolji u odnosu na konkurenciju. Viktor Puharich podrijetlom je iz Makarske i naizgled miran, nasmijan i odlučan čovjek. Tijekom proteklih četrdesetak godina Victor je radio u mnogim najcjenjenijim mesnim tvrtkama u Australiji, a sada s ponosom posjeduje i vodi *Vic's Premium Quality Meat* (VPQM), jednu od najvažnijih, najcjenjenijih i najuspješnijih mesnih tvrtki u Australiji. Danas Vic bez obzira na to što je vlasnik tvrtke još uvijek radi zajedno sa svojim zaposlenicima te i dalje s veseljem sjeda s njima na doručak, gdje vode razgovore kako poboljšati kvalitetu proizvoda za tržište. Istodobno vodi, trenira i mentor je nove generacije australskih mesara.

Viktorov sin Anthony pohađao je sveučilište Bond, gdje je diplomirao fi-

nancije i trgovinu. Zajedničkim naporima stvorili su uspješnu tvrtku. Kombinacijom obrtništva i poslovnom sposobnošću otac i sin stvorili su impresivno partnerstvo s opipljivom predanošću za proizvodnju i opskrbu mesom, koje je najfinije kvalitete u čitavoj Australiji.

IZAZOVI ŠIRENJA TVRTKE

Vrhunska kvaliteta mesa započela se prodavati u maloj mesnici na Oxford Streetu u Darlinghurstu u Sydneyu. Početkom 1996. godine maloprodaja mesa bio je pravi izazov, no Viktor i Anthony imaju osjećaj kako treba širiti biznis i poboljšavati u odnosu na konkurenciju, ili izaći iz industrije mesa. Anthony govori i danas vrlo ponosno o svojoj odluci i riziku. U tri mjeseca Anthony je donio mnoge značajne odluke, imao puno posla, ali je i sam dostavljao meso. Među ostalim, dostavljao je i za poznatog australskog kuhara Dietmara Sywzera u restoranu Level 41, u Chifley tornju u Sydneyu. Jednog dana Dietmar je zaustavio Anthonyja i

pitao: "Prodajete li išta drugo osim piletine?" Uspon kompanije VPQM započeo je upravo tada!

Možete pogledati njihovu internetsku stranicu (www.lifestylefood.com.au/tv/ask-the-butcher) na kojoj ćete upravo od sina Anthonyja saznati mnoge savjete za pripremanje različitih specijaliteta od mesa.

VPQM trgovao je u Darlinghurstu nekoliko godina, prodavao je govedinu i vrlo brzo su izgradili i ostvarili reputaciju. Godine 1999. VPQM se seli u novu zgradu s hladnjacima najnovije generacije, prostorijama za rezanje i pakiranje mesa, kao i hladnjakom za dozrijevanje govedine.

Danas se VPQM uključio svojim kamionima u biznis isporuke mesa uglednim restoranima i hotelima diljem Australije. Oni su australski vodeći distributer za govedinu hranjenu zrnjem, kao i za onu hranjenu travom. VPQM je osvojio mnogobrojne nagrade i pohvale od najvažnijih ljudi u svijetu restorana. Krajem 2003. godine odlučili su kupiti drugu zgradu za skladištenje mesa za veleprodaju. U 2013. godini kupili su tvornicu koja je treba postati glavni pokretač rasta u godinama koje dolaze.

POHVALE IZ CIJELOGA SVIJETA

Godine 2009. obitelj je odlučila završiti krug i vratiti se malo-prodaji mesa te kupuju mesnicu Victor Churchill, osnovanu davne 1876. godina, a koja se nalazi u jednom od najbogatijih dijelova Sydneya, u Woollahri. Mesnica Victor Churchill nanizala je mnogobrojne pohvale iz cijelog svijeta i općenito se smatra najboljom mesnicom na malo na svijetu. U 2013. godini VPQM je ostvario želju da otvori tvornicu i u Melbourneu, za koju kažu: "Dio naše vizije je opskrbiti restorane u Melbourneu najboljim mesom uz istu uslugu i brigu o kupcima na kojoj smo izgradili naš ugled!"

Dinamična i inovativna kultura VPQM povezana je s ustrajnom željom ka postizanju sve bolje kvalitete mesa koje se proizvodi u njihovoj kompaniji i prodaje u čitavoj Australiji. Poslovna budućnost VPQM je obećavajuća s obzirom na to da je njihov cilj proizvodnja mesa i održanje ugleda s prefiksom "naj" u svome poslu! ■

Vele i maloprodajni centar u Sydneyu

ENG Viktor and Anthony Puharich's Sydney-based Vic's Premium Quality Meat provides meat to the best restaurants and hotels across Australia. The Puharich's hail from the Croatian coastal town of Makarska.

ISELJENIČKA VIJEST

ARGENTINSKA VEČER U SPLITU

SPLIT - U organizaciji splitske podružnice HMI-ja, Hrvatske akademske udruge Split - čovjek nadasve - EU humanisti i Plesnoga centra Split, u tvrđavi Gripe održana je 2. lipnja *Večer Argentine*. Predavanjem Branke Bezić Filipović o povijesti Hrvata u Argentini započela je *Večer* uz fotografije i glazbu, što je tehnički obradio Vicko Bezić. Prikazani su krajevi gdje žive Hrvati, a kao glazbena podloga izabrana je Misa Criolla, argentinskoga skladatelja Ariela Ramireza u izvođenju Jose Carrerasa.

Zatim su studenti glume Tena Tadić i Frane Đaković, po izboru Branke Bezić Filipović, čitali poeziju Viktora Vide, Vinka Nikolića i Borisa Marune. Nakon programa održana je milonga, plesna večer argentinskoga tanga. Tango je u posljednje vrijeme sve popularniji među Splićanima, koji ga plešu u sklopu nekoliko škola zbog druženja i opuštanja. Tijekom ove večeri svi su nešto naučili i o zemlji tanga i o Hrvatima koji tamo žive. (Branka Bezić Filipović)

Hrvatska na prekretnici Drugoga svjetskog rata

Pokušaj spašavanja NDH nije uspio, a komunistički vođa Tito postigao je 1944. sporazum s bivšim hrvatskim banom i predsjednikom izbjegličke jugoslavenske vlade Ivanom Šubašićem o suradnji koja je vodila prema slomu NDH i obnovi Jugoslavije

Proglasenje NDH

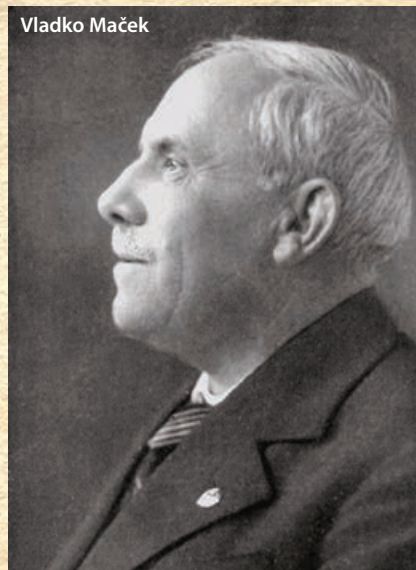
Piše: **Željko Holjevac**

Nakon sloma monarhističke Jugoslavije u Travanjskome ratu 1941. proglašena je Nezavisna Država Hrvatska u kojoj su došli na vlast ustaše pod vodstvom Ante Pavelića, a njezino područje zaposjele su njemačke i talijanske postrojbe. Ustaška politika nacionalne i rasne isključivosti s jedne strane i otpori različitih snaga i skupina hrvatskoj državi s druge strane doveli su do pojave dviju koncepcija o obnovi Jugoslavije: jednu je zastupao velikosrpski četnički pokret s osloncem na izbjegličku vladu u Londonu, a drugu promovirao antifašistički partizanski pokret pod vodstvom Josipa Broza Tita i njegovih komunista.

'BRATSTVO I JEDINSTVO'

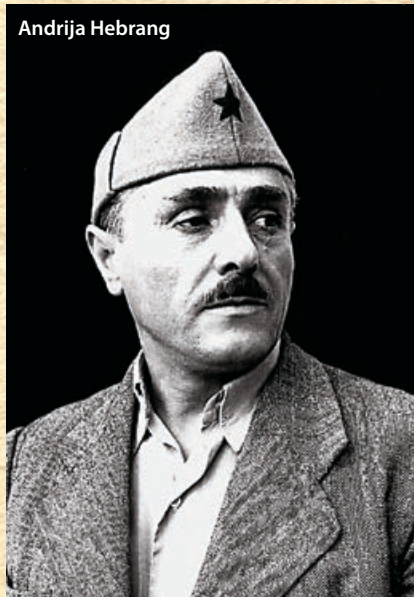
Dok su komunisti i drugi antifašisti u Hrvatskoj i izvan nje pod parolom o "bratstvu i jedinstvu" južnoslavenskih naroda vodili borbu za oslobođenje od stranih osvajača i obnovu jugoslavenske države, suzbijajući utjecaj četničkoga pokreta i osnivajući narodnooslobodilačke odbore i antifašistička vijeća kao privremena tijela "narodne vlasti" u krajevima pod svojim nadzorom, vodstvo Hrvatske seljačke stranke, vodeće prijeratne hrvatske političke stranke, ustrajavalo je na neutralnoj i pasivnoj "političkoj čekanja" do pobjede zapadnih saveznika na europskim i svjetskim bojištima. Predsjednik stranke Vladko Maček bio je potkraj 1941. i početkom 1942. zatočen u jasenovačkom logoru, a ostatak rata proveo

Vladko Maček

Napori ustaša i partizana na privlačenju članova HSS-a prouzročili su raslojavanje u stranci.

Andrija Hebrang

je u kućnome pritvoru u Kupincu pokraj Jastrebarskog i u Zagrebu. Napori ustaša i partizana na privlačenju članova HSS-a prouzročili su raslojavanje u stranci, a povremeni pregovori Mačkovih suradnika s ustaškim vrhom i neki pokušaji suradnje s partizanskim pokretom nisu urodili sporazumom. Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac izjašnjavao se tijekom rata za hrvatsku državnu neovisnost, ali je često istupao protiv ustaške politike nasilja i nesnošljivosti, izražavajući u isto vrijeme otklon i od komunističkih zamisli o revolucionarnom preobražaju društva. Za to vrijeme ratne neprilike potpuno su poremetile gospodarski život u NDH, smanjile industrijsku i rudarsku proizvodnju, potaknule izvoz radne snage u Njemačku, prouzročile inflaciju novca i pogoršale prehranu stanovništva

Na Drugom zasjedanju Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije u bosanskom Jajcu potkraj studenoga 1943. donesena je odluka o izgradnji nove Jugoslavije kao savezne države. Istodobno su na konferenciji u Teheranu saveznici (Sjedinjenje Američke Države, Velika Britanija i Sovjetski Savez) otkazali daljnju potporu četnicima zbog njihove suradnje s Nijemcima i okrenuli se partizanima koji su se poslije kapitulacije Italije 1943. nastavili boriti protiv Nijemaca, a saveznički zrakoplovi počeli su sve češće bombardirati hrvatske gradove.

NOVA JUGOSLAVIJA

Na Trećem zasjedanju Zemaljskog anti-fašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske u Topuskom početkom svibnja 1944. donesena je odluka o ZAVNOH-u kao vrhovnom zakonodavnom i izvršnom narodnom predstavničkom tijelu i najvišem organu državne vlasti demokratske Hrvatske kao federalne jedinice u sastavu nove Jugoslavije. Nijemci su uskoro zračnim desantom na Drvar pokušali uhvatiti Tita, ali je on s Vrhovnim štabom izbjegao zarobljavanje i prešao na Vis. Ondje je 16. lipnja 1944. sklopio sporazum o suradnji s Ivanom Šubašićem, bivšim hrvatskim banom i novim predsjednikom izbjegličke vlade u Londonu, a zatim se sastao s britanskim premijerom Churchillom u

Ivan Šubašić i Josip Broz Tito

Napulju i sovjetskim vođom Staljinom u Moskvi. Slomom prve Jugoslavije i uspostavom NDH potaknute su neke promjene u kulturi: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti zamijenjena je Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti, a Zagrebačko sveučilište postalo je Hrvatsko sveučilište. Preuređen je hrvatski književni jezik i postupno uveden korijenski pravopis, Matica hrvatska razgranala je izdavačku i kulturnu djelatnost, a prosvjetni, kazališni i filmski rad organiziran je u ustaškome duhu. Osnovano je Državno ravnateljstvo za film i utemeljeno poduzeće Hrvatski slikopis, koje je tijekom rata snimalo *Hrvatsku u rieči i slici* i 1944. proizvelo prvi hrvatski cjelovečernji zvučni film *Lisinski*.

PROMJENE U KULTURI

Nakon što su književnici Vladimir Nazor i Ivan Goran Kovačić potkraj 1942. ilegalno otišli iz Zagreba preko Kupe u partizane, značajan broj intelektualaca i kulturnih djelatnika slijedio je njihov primjer i sudjelovao u organiziranju prosvjetnog i kulturnog života među partizanima. Na antifašističkome Prvom kongresu kulturnih radnika Hrvatske u Topuskom od 25. do 27. lipnja 1944. sudjelovalo je oko 200 književnika, novinara, likovnih umjetnika, glazbenika i profesionalnih glumaca koji su osnovali

Kazalište narodnog oslobođenja. U Topuskom je iste godine posmrtno objavljena poema *Jama* o ratnim strahotama iz pera Ivana Gorana Kovačića, poznata po početnome stihu "Krv je moje svjetlo i moja tama".

FEDERALNA DRŽAVA

Koncepcije o novoj Jugoslaviji kao zajednici ravnopravnih naroda i Hrvatskoj kao federalnoj državi u toj zajednici, za što se osobito zauzimao hrvatski komunistički prvak Andrija Hebrang, potaknule su povezivanje nekih ustaških dužnosnika s vodstvom Hrvatske seljačke stranke u pokušaju spašavanja NDH, utoliko prije što je u međuvremenu došlo do promjene u odnosima zaraćenih snaga u Europi i svijetu. Zapadni saveznici izbacili su Nijemce iz sjeverne Afrike i prodrli u Italiju, Crvena armija obranila je Staljingrad na Volgi i počela nezadrživo napredovati, a i Japanci su na Dalekome istoku i Tihom oceanu sve više uzimali. Unatoč neuspjeloj misiji domobranskog pukovnika Ivana Babića početkom 1944. kod zapadnih saveznika, Mladen Lorković i Ante Vokić, ministri u Pavelićevoj vladi, pripremili su plan o "puču" i mogućem prijelazu NDH na stranu budućih sila pobjednica pod pretpostavkom da se zapadni saveznici iskrcaju na jadranskoj obali. Nakon što su se zapadni

Nakon što su književnici Vladimir Nazor i Ivan Goran Kovačić otišli u partizane, značajan broj intelektualaca i kulturnih djelatnika slijedio je njihov primjer.

Mladen Lorković i Ante Vokić, ministri u Pavelićevoj vladi, pripremili su plan o "puču" i mogućem prijelazu NDH na stranu budućih sila pobjednica.

saveznici u lipnju 1944. iskrkali u Normandiji, poglavnik Pavelić je udarom na sjednici vlade potkraj kolovoza onemogućio svako daljnje djelovanje urotnika. Istodobno su svi pokušaji Mačekovih suradnika da komunisti prihvate HSS kao ravnopravnog partnera ostali uzaludni. Budući da pokušaj spašavanja Nezavi-

sne Države Hrvatske tijekom 1944. nije uspio, a Tito je na Visu u lipnju iste godine postigao sporazum sa Šubašićem o

suradnji, kraj Drugoga svjetskog rata u proljeće sljedeće godine Hrvatska je dočekala kao razorena zemlja i ponovno u sastavu Jugoslavije. Tijekom četverogodišnje ratne drame ustaški pokret afirmirao je ideju hrvatske državnosti koja je u monarhističkoj Jugoslaviji bila potisnuta do neprepoznatljivosti. Istodobno je partizanski pokret u otporu okupaciji afirmirao ideju slobode koje u ratom zahvaćenoj NDH nije bilo u pravoj mjeri ni za Hrvate, a kamoli za ostale. Ta sloboda poslije rata zaogrnutu je komunističkim jednonumljem pa se nije mogla razvijati u skladu s istinskim potrebama hrvatskih građana, a komunistički režim u socijalističkoj Jugoslaviji ubrzo je izigrao i federalnu državnost antifašističke Hrvatske. Domovina i sloboda susrele su se ponovno tek raspadom druge Jugoslavije ranih 1990-ih godina, kada je u Domovinskom ratu nastala suvremena Republika Hrvatska koja je danas kao samostalna država članica Europske unije. ■

ENG In 1944 Croatia was at a turning point: the attempt to salvage the Independent Croatian State failed, while communist leader Tito achieved an agreement with Ivan Šubašić, the former Croatian Ban and president of the exiled Yugoslav government, on a collaboration that led to the fall of the Independent Croatian State and the renewal of Yugoslavia.

ISELJENIČKA VIJEST

PREDSTAVLJEN PETI CD MARIJA TOMIĆA

SPLIT - U organizaciji HMI-jeve podružnice Split i Hrvatsko-australskog društva i prijatelja, u Splitu je predstavljen 11. svibnja CD gitarista Marija Tomića pod naslovom *Art Lines*. Predstavljanje je organizirano u restoranu Zinfandel koji je u vlasništvu Marije Mustapić i Korane Bučić, povratnica iz Australije. *Art Lines* je peti po redu objavljeni nosač zvuka Marija Tomića koji je autor skladbi, aranžer i producent. Skladbe su instrumentalne u maniri jazz fusion, progressive rocka i ambijentalne glazbe. Iako je Tomić prisutan na hrvatskoj glazbenoj sceni i glazbeni kritičar Zlatko Gall visoko je ocijenio njegov rad, moramo naglasiti i to da je ostavio traga i izvan granica Hrvatske i Europe. Njegove skladbe mogu se čuti na programima raznih radiopostaja u Australiji, Engleskoj, SAD-u i Kanadi. Osobit uspjeh postigao je baš u Sjedinjenim Američkim Državama gdje je njegova

skladba *Tribal Fusion* s albuma *Guitar Alchemy* nagrađena srebrnom statuom za svjetski potencijal. Indy Radio USA nagradio ju je zlatnim CD-om za najbolju neovisnu jazz fusion skladbu, a bila je i na prvome mjestu top-ljestvica raznih američkih glazbenih portala. Sve one koje zanima nešto više o ovome glazbeniku moramo uputiti na njegovu službenu web stranicu <http://mariotomic.webs.com> jer je nemoguće u jednom članku nabrojiti sva postignuća ovoga talentiranoga glazbenika. Splitska publika u Zinfandelu s velikim je zanimanjem poslušala *Art Lines*, to više što će ubuduće morati "potegnuti" do Toronta kako bi mogli slušati Marija Tomića uživo. Naime, i on je jedan u nizu mladih ljudi koji nerado moraju otići iz domovine jer ovdje nemaju uvjeta za posao i umjetnički razvoj. (Branka Bezić Filipović)

Prikaz medijskih platformi "Croatice"

Glavna urednica Medijskoga centra *Croatice* Branka Pavić Blažetin naglasila je kako iz vlastitih snaga pokreću posve novu medijsku platformu, web-portal Hrvatskoga glasnika s provedenom racionalizacijom i optimalnim iskorištavanjem postojećih ljudskih i tehničkih zaliha

Branka Pavić
Blažetin glavna
urednica
Hrvatskog
glasnika

Tekst i snimke: Hrvatski glasnik

Dana 15. svibnja u Izdavačkom poduzeću *Croatice* u Budimpešti upriličen je *Dan otvorenih vrata* u sklopu kojeg su predstavljene medijske platforme *Medijskoga centra Croatice* (mcc.croatice.hu), organizacijskog ustroja koji ujedinjuje medije financirane iz proračuna mađarske vlade u sklopu stavke proračuna Hrvatske državne samouprave, odnosno u sklopu Izdavačkog poduzeća *Croatice*. Centar ujedinjuje tri platforme: Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj, Internetski radio hrvatske zajednice u Mađarskoj, Radio Croaticu (radio.croatice.hu), te od svibnja i novu inicijativu Uredništva web portal Hrvatskoga glasnika (glasnik.hu). Oni su dostupni i preko redizajnirane naslovnice poduzeća *Croatice* (www.croatice.hu).

Dan je započeo nadasve zanimljivom radionicom pod nazivom *Čitajte malu stranicu!* koju je vodila, jednako kao i kviz s učenicima viših razreda budimpeštanske Hrvatske škole, Bernadeta Blažetin. Nastavljen je svečanim otvorenjem i prikazom medijskih platformi te tribinom pod nazivom *O novinarstvu i pjesništvu* s Timeom Horvat. Nazočne je pozdravio Čaba Horvath, Croaticin ravnatelj, koji je rekao kako je poduzeće *Croatice* utemeljeno prije 14 godina te je prošlo dugi put, a zahvaljujući zaposlenicima ostvarilo je velike rezultate unatoč svim teškoćama, kojih nije bilo malo, i stalno pokazuje i dokazuje svoje potencijale.

Među uglednim gostima tog su dana u *Croatici* bili: konzulica gerant RH u Pečuhu Ružica Ivanković, prvi tajnik Veleposlanstva RH u Budimpešti Berislav Živković, predsjed-

nik Hrvatske državne samouprave (HDS) Mišo Hepp, ujedno hrvatski glasnogovornik u Mađarskome parlamentu, parlamentarni zastupnik Matija Firtl, dopredsjednica HDS-a Angela Šokac Marković, ravnatelj Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin, ravnatelj pečuške Hrvatske škole Miroslava Krleže Gabor Győrfári, ravnateljica budimpeštanske Hrvatske škole Ana Gojtan i mnogi drugi naši dragi gosti i suradnici.

Obraćajući se nazočnima, glavna urednica Medijskoga centra *Croatice* Branka Pavić Blažetin naglasila je uz ostalo kako u početnim koracima ustroj MCC-a izrađuju na temelju postojećih kapaciteta odnosno iz vlastitih snaga pokreću posve novu medijsku platformu, web-portal Hrvatskoga glasnika s provedenom racionalizacijom i optimalnim iskorištavanjem postojećih ljudskih i tehničkih zaliha. Dodala je kako je u drugom koraku prijeko potrebno stvoriti uvjete koji mogu dugoročno osigurati kvalitetan rad. Slijedilo je predstavljanje medijskih platformi MCC-a: Radija *Croatice*, koji je s glavnom urednicom prikazala urednica Kristina Goher, redizajniranoga tiskanog izdanja Hrvatskoga glasnika, te web-portala Hrvatskoga glasnika, koji je predstavila glavna urednica MCC-a Branka Pavić Blažetin uz pomoć urednice Bee Letenjei.

Slijedila je tribina, nadasve zanimljiv razgovor s Timeom Horvat o novinarstvu i pjesništvu, koji je vodio novinar Stipan Balatinac. U sklopu Dana zainteresirani su mogli razgledati prostore Izdavačkoga poduzeća *Croatice* i informirati se o radu uredništva Medijskoga centra *Croatice*. ■

Kviz za učenike

ENG An Open Doors Day was held at the Croatia publishing company in Hungary's Budapest on the 15th of May that included the presentation of a new media platform – the *Croatice Media Centre*.

"Čuda stvara mašta mladih zadrugara"

Na Smotri je nastupilo više od 60 učeničkih zadruga iz svih krajeva zemlje. Ono što na prvi pogled oduševljava je golemi entuzijazam učenika koji su slagali štand i raznolikost programa kojima su zadruga nastupale

Lovro, Matej i Domagoj i njihov voditelj Stjepan Krupa jako su ponosni na svoj voćnjak

ticaj za ovaj rad. "Često se i sama to pitam. Međutim, neki dan sam razgovarala s jednom kolegicom koja ima malu školu sa samo trinaest učenika. Kad vidite koliko njima znači zadruga, onda shvatite da su učeničke zadruga za neke od vitalne važnosti", odgovorila je.

Pa, idemo malo prošetat i sajmom do nekih štandova... Uz štand Učeničke zadruga "Konoba" iz Blata na Korčuli sjedi učenica odjevena u blatsku narodnu nošnju. Ove godine posvetili su svoj rad dječjim igrama iz starih vremena. Izložena je uputa kako napraviti *bebu od peče* - lutku od krpe. Na drugom kraju štanda izložena je knjižica "Škatule i batule - ili u koga se stižu noge". U njoj su opisane stare igre i igračke iz Blata na Korčuli. Iz nje saznajemo koje su igre djeca igrala u vrijeme kad nije bilo televizije, videoigrica i Interneta. *Plonge, šujice, na opeštak, pasarela, trcat* - lovice samo su

Napisala i snimila: **Mirjana Piskulić**

Hrvatsko učeničko zadrugarstvo ima dugu i bogatu tradiciju koja se u mnogim sredinama još njeguje. Cilj ove izvanškolske aktivnosti jest odgajati poduzetnički duh i obrazovanje mladih, njegovati skupni rad i suradnički duh, ali i očuvanje starih običaja i tradicija. U novije vrijeme mladi u zadrugama posvećuju se i zaštiti okoliša. Danas u Hrvatskoj ima 380 učeničkih zadruga koje se okupljaju u Hrvatskoj udruzi učeničkih zadruga.

Dana 23. i 24. svibnja u Zagrebu, u Bočarskome domu, održavala se 26. smotra učeničkih zadruga Republike Hrvatske i 2. festival tehničke kulture. Ovdje se svaki posjetitelj mogao uvjeriti kako Mato Lovrak nije u svojim romanima

"Družba Pere Kvržice" i "Vlak u snijegu" precijenio sposobnost mladih.

HARMONIJA UMIJEĆA, USPJEHA I ZNANJA

Pod krilaticom "Čuda stvara mašta mladih zadrugara" nastupilo je više od 60 učeničkih zadruga iz svih krajeva zemlje. Ono što na prvi pogled oduševljava je s koliko entuzijazma se svaki štand slagao i s kojim su sve programima zadruga nastupale. Upravo je to bila harmonija umijeća, uspjeha i znanja, kako i stoji na web stranici Hrvatske udruge učeničkog zadrugarstva.

Popričali smo s mr. sc. Maricom Bedik, predsjednicom Hrvatske udruge učeničkih zadruga Republike Hrvatske, koja ovaj posao radi dragovoljno, a inače je ravnateljica Poljoprivredne škole u Zagrebu. Upitali smo je odakle izvire po-

neki od njih. Jeste li znali da je hrvatski klinčić ili karanfil zaštićena edemska vrsta cvijeta koja raste u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Gorskom kotaru, na Velebitu i u Lici? Učenici zadruge "Plamka" iz Osnovne škole Milana Langa iz Bregeze zauzeli su se za proširenje svijesti o ovome divnom cvijetu. Katarina i Lucija s ushićenjem su ispričale kako njihova udruga obuhvaća članove iz matične škole i osam područnih te imaju više od 200 članova. S motivom hrvatskoga klinčića i njegovom specifičnom svijetlo ljubičastom bojom cijele godine izrađuju tradicionalni nakit iz svoga kraja, zatim broševe, ukrase i razne druge predmete. Iako je skupljanje sjemena cvijeta zabranjeno, Ministarstvo za zaštitu okoliša i prirode ovoj udruzi dalo je posebnu dozvolu da smije jednokratno pokupiti njegovo sjemenje. Sada u školi uzgajaju četiri gredice ovoga cvijeta i prodaju sadnice.

TRADICIONALNI NAKIT

U Osnovnoj školi "Josip Pupačić" iz Omiša djeluje Učenička zadruga "Rašeljka". Marita Maleš, voditeljica sekcija, tumači nam kako nastoje sa što manje troška napraviti proizvod. Orijentali su rad zadruge na baštinski dio, koji ne donosi zaradu i ostali ukrasni dio, kojim se zarađuje. S ponosom pokazuje njihov autentičan proizvod klapu "Oblutak". Od drvenih naplavina i oblutaka učenici izrađuju suvenire koje prikazuju dal-

matinsku klapu. Ako igdje možemo prepoznati rezultate dobrog u hrvatskom obrazovanju, onda je to i na ovome sajmu gdje, kao što smo rekli, svi sudionici daju sve od sebe.

Bez daljnjeg su nositelji projekta velikuodušni nastavnici, voditelji zadruga koji razumiju svoju ulogu odgajatelja i učitelja te važnost da se mladima prenese ljubav prema radu, okolišu, kao i prema tradiciji i kulturi. Zajedno s njima stvaraju proizvode od početka do plasmata na tržište. Centar za odgoj i obrazovanje za djecu i mlade s intelektualnim teškoćama uzgaja lavandu, jagode, učenici se bave vrtlarstvom i uzgojem ljekovitih biljaka u sklopu svoje Učeničke zadruge "Izazov". Na njihovom štandu nalazi se mnoštvo lijepo izrađenih vrećica punjenih lavandinim cvijetom i teglice s džemom od jagoda pokrivene izvezanim krpicama. Na fotografijama primjećujemo vrijedne učenike u radu "na terenu". Oko pedeset učenika učlanjeno je u zadrugu. Lavandu pakiraju u vrećice čiji su izgled izradili nastavnici i prodaju ih, među ostalim, u zagrebačkoj zračnoj luci, trgovinama DM-a i u nekim suvenirnicama. Od jagoda prave pekmez, liker, kolače i to se također prodaje. Martin, član udruge, rekao nam je kako ne može odvojiti što najviše voli raditi, bilo da je to obrađivanje lavande ili branje jagoda ili sudjelovanje na sajmovima.

A onda smo, oduševljeni s količinama jabuka kojima je bio ukrašen štand, posjetili učeničku zadrugu "Jabuka", iz Osnovne škole Milke Trnine iz Križa. Razgovarali smo s Lovrom, Mateom i Domagojem. Svi pohađaju peti razred. Na pitanje koji im je od svih poslova u voćnjaku najdraži, jednoglasno odgovaraju: "Brati jabuke, jer ih više pojedemo!" Međutim, sudjeluju oni i u drugim

poslovima. Obrezuju, čiste, održavaju i rade sve ostale poslove u voćnjaku. Voditelj ove zadruge, Stjepan Krupa, inače nastavnik tjelesnog, naglasio nam je kako su sva trojica s kojim smo razgovarali odlični učenici. S ponosom opisuju kako imaju 1.050 stabala jabuka u školskome voćnjaku i godišnje proizvode do 30 tona jabuka. "Križ i okolica poznati su po voćnjacima. Dvadesetak učenika koji su bili članovi ove zadruge danas imaju svoje voćnjake i od toga žive. Nedavno smo nabavili liniju za proizvodnju jabučnoga soka. Dobili smo i nekoliko međunarodnih nagrada na koje smo ponosni. Ovo je izvrstan način kako kod djece postići radne navike", zaključio je Stjepan Krupa.

MOTIV ZLATOVEZA IZ BOŠNJAKA

Učenička zadruga "Mladost" Osnovne škole fra Bernardina Tome Leakovića iz Bošnjaka osnovana je 1956. godine i najstarija je zadruga u Hrvatskoj. Njeguju zlatovez. Osim samih vezilja, slikarska sekcija motiv zlatoveza oslikava na staklene predmete i drvene kutije. Voditeljica udruge Anica Gačić ispričala nam je kako je zadruga bila osnovana da bi se zaradom mogle kupovati knjige i platiti ostali troškovi za siromašne učenike. Uz njegovanje slavonskoga zlatoveza, zadrugari se bave voćarstvom. Uzgajaju jabuke.

Opisali smo samo dio radova mladih. Dio njihovih zamisli, radova, mogućnosti. Volju za radom prepoznali smo kod svih jednako. Mladi mogu! Mladi žele raditi! To je upravo dokazao i ovaj sajam nastavnčkog i učeničkog entuzijazma. Ako netko želi na djelu vidjeti harmoniju umijeća, uspjeha i znanja, onda je smotra učeničkih zadruga najbolje mjesto za to. ■

ENG Over sixty pupils' cooperatives from across the country took part in a pupils' cooperatives review in Zagreb under the motto "Miracles are Made by the Imagination of Young Cooperatives."

PETA OBLJETNICA HKUD-a POSAVINA IZ ST. GALLENA

ŠVICARSKA - Folklorasi, izvornjaci te Stipo i njegov bend razveselili su publiku na petoj obljetnici HKUD-a Posavina iz St. Gallena. U subotu 10. svibnja članovi HKUD-a Posavina iz St. Gallena pozvali su na svoju jubilarnu, petu obljetnicu, koja se održala u Lindensaalu u Flawilu. Dok su se gosti okupljali, Stipo Božić i bend otvorili su program pjesmom "Kada Sava krene prema Brodu". Nakon što je Mato Bubalović, predsjednik Društva, pozdravio nazočne te poželio svima dobrodošlicu i dobru zabavu, počeo je kulturni dio programa. Prvi dio pripao je društvu s kojim HKUD Posavina već dvije godine dobro surađuje – HKUD-u Fala iz Schaffhausena. Pjesmom i plesom 'Falaši' su predstavili čitavu Hrvatsku.

Nakon njih nastupili su članovi HKUD-a Posavina iz Züricha. Nakon simpatičnog predstavljanja prikazali su zavičajne plesove svoje drage Posavine. Zatim je Mato Bubalović predsjednicima udruga uručio poklone i zahvalio na nastupu. - Lijepo je vidjeti ovu mladost koja, rođena u Švicarskoj, njeguje tradiciju i običaje - rekao je Bubalović. Zadnja točka bio je zajednički nastup svih aktivnih plesača kojima se pridružila i publika željna plesa.

Pjevači izvornih pjesama Luka Bralić i Josip Čalušić otpjevali su uz pratnju Mirka Duspore i Nike Markotića na violini i šargiji nekoliko pjesama, a većina prisutnih zaplesala je u kolu. Uz domaće specijalitete i dobru kapljicu, Stipo i bend bez velikih su stanki zabavljali goste. Bilo je pjesama i plesa 'za svačiju dušu', a ova skupina pokazala je da se publika najbolje zabavi kad se pjesmom obuhvate svi krajevi Hrvatske i Bosne i Hercegovine. *(Ruža Studer, Ivan Ivić)*

HODOČAŠĆE HRVATA SKANDINAVIJE U GRAD SV. BIRGITTE

ŠVEDSKA - "Mi trebamo Boga, trebamo Božju dobrotu koja će nas ozdravljati, Njegovo milosrđe, Njegovu ljubav...", tim je riječima apostolski nuncij u Skandinaviji mons. Henry Jozef Nowacki započeo homiliju na svečanoj misi 24. svibnja u Vadsteni, na grobu sv. Birgitte, zaštitnice Švedske i cijele Europe. Obitelj, molitva i istinsko sebedarje bile su glavne značajke propovijedi koju je poljski apostolski nuncij uputio hrvatskim hodočasnicima u samostanskoj crkvi u Vadsteni na njihovu jubilarnom petnaestom hodočašću.

Uz apostolskog nuncija koncelebrirali su kancelar biskupije Stockholm i voditelj hrvatske katoličke misije u glavnom gradu Švedske mons. Stjepan Biletić, vlč. Vladimir Švenda (Malmoe), vlč. Drago Čumurdžić (Jönköping) i vlč. Ilija Janjić (Goeteborg). Na početku mise sve je okupljene pozdravio mons. Biletić te podsjetio na jubileje koji se ove godine slave u hrvatskim misijama u Skandinaviji. Najznačajniji su 40. obljetnica postojanja hrvatske misije u Stockholmu, 15. obljetnica hodočašćenja u Vadstenu, 25. obljetnica svećeništva vlč. Drage Čumurdžića i 40. obljetnica svećeništva njega osobno.

Na misi je pjevao umjetnički djevojački zbor *Mozartine* iz Zagreba pod ravnanjem Ive Majcenić. Nakon mise druženje je nastavljeno u sportskoj dvorani "Ishallen" u Vadsteni gdje su nastupali djevojački zbor *Mozartine* i HKD *Plitvice* iz Skillingaryd Vaggeryda. Na misi i druženju bili su i predstavnici veleposlanstava Republike Hrvatske i Federacije BiH u Švedskoj. Milodar koji je bio prikupljen za vrijeme euharistije namijenjen je Caritasu Hrvatske i BiH za stradanje u nedavnim poplavama. *(Ika)*

Od 1951. izlazi mjesečnik Hrvatske matice iseljenika

MATIČIN VREMENOPLOV

Pronašli smo u Matici za mjesec lipanj godine...

Priprema: Hrvoje Salopek

1956.

Matica iseljenika darovala je Hrvatskoj bratskoj zajednici vrijedni uredski namještaj – radnu sobu za predsjednički ured. Na maloj prigodnoj svečanosti u njujorškoj luci dar je u ime Matice uručio predsjedniku HBZ-a Vjekoslavu Mandiću naš proslavljeni violinist Zlatko Baloković.

Soba za predsjednički HBZ stigla u New York

Sobu je u ime Matice iseljenika Hrvatske predao poznati umjetnik Zlatko Baloković

Radna soba, što ju je Matica iseljenika Hrvatske poslala kao dar Hrvatskoj bratskoj zajednici za njezinog glavnog predsjednika, stigla je 22. maja jugoslavenskim brodom »Hrvatska« u New York.

Tom prilikom je na newyorškom pristaništu Erie Basin održana manifestacija, na kojoj je naš poznati umjetnik Zlatko Baloković, član od glavnog odbora Matice iseljenika Hrvatske, predao glavnom predsjedniku Hrvatske bratske zajednice, g. Vjekoslavu Mandiću.

Uredjaji su prisustvovali novi jugoslavenski generalni konzul u New Yorku, Lazar Lilić, supruga predsjednika Mandića, zatim član glavnog odbora Hrvatske bratske zajednice Nikola Borić sa suprugom, predsjednik odsjeka HBZ-a iz San Franciska Josip L. Kerpan, šef carinskog odjela pristaništa Erie Basin g. Baloković, predstavnik jugoslavenskog parobrodarstva Ante Meštrović, dr. Lujo Goranin i drugi.

OBLJETNICA ZNAČAJNOG DOGAĐAJA

Obljetnica jednog značajnog događaja iz Matice hrvatske povijesti bila je povodom za održavanje vjerskih svečanosti u bazilici sv. Petra u Rimu, koje je zbio tada najstariji sinokatski otok papa Ivan Pavao II.

Nazivlje se 1100 godina otok su papa Ivan VIII i hrvatski knez Branimir razmijenili ananemita pisma, koja su od tadašnjeg na znanje za našu državu i go i nacionalnu povijest. Na svečanosti održanoj tim povodom u Bazilici sv. Petra u Rimu, papa Ivan Pavao II prvi put u povijesti služio je papinsku misu na hrvatskom jeziku.

Nalutakog znanstvenika i hrvatskog kralja, kneza Branimira, predavao je papu pri tom svečanosti u bazilici sv. Petra u Rimu.

Nalutak hrvatskog kneza Branimira i pape Ivana VIII. godine. On je, prema izvorima, rekao: »Kao što je papa, kao što je knez, tako je i knez, kao što je papa.«

Oni da je događaj od prije 1100 godina, koji je bio prvi put održan, bio je »definitivno« opredjeljenje za vnu izmaku crkve u Rimu i vjetrovi i sportski događaji, na što je Branimir bio odlučan u vrijeme pisanja. On je podijelio Rimsko carstvo i Rimsku crkvu.

Branimir je na fela hrvatske srednjovjekovne države dala zakon. On je u svim zemljama, od Zadar (878-879), do Trpimira, Uspješno izdavao, ugovor, on hrvatske »hrvatske« nad Hrvatskom, a da bi se u državi odvojio, neposredno izmaku države crkve – i »hrvatske« i »hrvatske« – knez Branimir je odlučio papa Ivana VIII (878-880) da radi.

Papa se rado odazvao, jer je papa, koji je bio prvi put služio misu, bio »definitivno« opredjeljenje za vnu izmaku crkve u Rimu i vjetrovi i sportski događaji, na što je Branimir bio odlučan u vrijeme pisanja. On je podijelio Rimsko carstvo i Rimsku crkvu.

1979.

Pod posve nejasnim naslovom krije se prilog o velebnoj proslavi »Branimirove godine« koja je svoj vrhunac imala u Rimu. U bazilici sv. Petra tim povodom predvodio je misno slavlje pred mnogobrojnim hrvatskim vjernicima papa Ivan Pavao II.

ČILE

Proslavljen Dan hrvatske državnosti

Ovogodišnja proslava Dana državnosti RH u Santiagu de Chile, započela je 29. svibnja, okupljanjem mladeži hrvatskoga podrijetla na Hrvatskome stadionu (Estadio Croata) koja je uz sportsko natjecanje, i uz prijateljsko druženje proslavila hrvatski nacionalni blagdan.

Zaukuvite su riječi koje su predstavnici mladeži napisali u pozivu upućenom za sudjelovanje na tom susretu: »O uspjehu ovoga susreta ovisi će naše daljnje približavanje Hrvatskoj i otkrivanje naših korijena putem mladenačkih akcija.«

Hrvatske srce kuca i u dalekom Čileu.

1999.

Glavni državni blagdan slavio se diljem hrvatskog iseljeničtva 30. svibnja kao Dan hrvatske državnosti. Matica donosi vijest kako je svečano obilježen među Hrvatima u Čileu.

Duhovno okupljalište protjeranih Srijemaca

Danas u Kuli živi 60-ak obitelji Hrtkovčana i njima ova nova crkva svakako najviše znači, ona je simbol vjere i duhovnosti, a novu crkvu sv. Petra i Pavla posvetio je mons. dr. Antun Škvorčević, biskup Požeške biskupije

Nova crkva sv. Petra i Pavla u Kuli – ukras Požeške kotline

Vjernici na misi u novoj crkvi

Tekst: Uredništvo (izvor Hrvatska riječ) Snimke: Hrvatska riječ

Kada su u prvim godinama Domovinskoga rata Hrvati, Srijemci iz Vojvodine, uglavnom iz sela Hrtkovaca, morali napustiti svoje domove, utočište, našli su svoj novi dom u Kuli, selu u Požeškoj kotlini. U Hrtkovcima su ostavili i svoju crkvu sv. Petra i Pavla, a došli su u selo gdje nije bilo crkve jer i posljednju katoličku crkvu sv. Đurđa srušili su lokalni Srbi još 1952. godine i od njezina materijala nasuli putove. Kula je prije toga bila naseljena uglavnom stanovnicima njemačke nacionalnosti koji su se zajedno s njemačkom vojskom povukli 1944. godine u Austriju i Njemačku, a u njihove kuće uselili su srpski kolonisti. Na početku Domovinskoga rata srpski ekstremisti vrše pritisak na srijemske Hrvate u Vojvodini i mnoge protjeruju s njihovih pradjedovskih ognjišta. Neki od njih uspjeli su zamijeniti kuće sa Srbima iz Kule i tako u tome pitomom kraju Požeške kotline našli svoj novi dom. U Kuli su uz mnoge Hrtkovčane naseljeni i dijelom Hrvati iz Bosanske Posavine.

Odmah nakon doseljenja Hrtkovčana počele su inicijative za gradnju crkve, a baš na uskršni ponedjeljak 1999. godine položen je kamen temeljac za novu crkvu, ali prema sje-

ćanju na onu iz Hrtkovaca, sv. Petra i Pavla. "Temeljni kamen blagoslovio je utemeljitelj Požeške biskupije, blaženi Ivan Pavao II. Petnaest godina mukotrpnog nastojanja, iščekivanja gradnje, čestih prekidanja radova, ali uz blagoslov koji je pratio ovu gradnju, danas se nalazimo u ovoj krasnoj crkvi. Prije dvije godine na uskršni ponedjeljak blagoslovili smo i nova zvona koja odjekuju zlatnom dolinom", rekao je vlč. Marijan Đukić, župnik župe Kutjevo, koji je posebno zahvalio Antunu Pliveliću, zagrebačkome poduzetniku rodom iz Hrtkovaca koji je dao najviše doprinosa za gradnju crkve i njegov Zavičajni klub *Gomolava*, iseljenih Hrtkovčana, te Zajednici protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke, kao i svim Hrtkovčanima iseljenima diljem Hrvatske, ali i iz Srijema.

Vjernici u narodnim nošnjama

Ante Plivelić (desno)
i gosti iz Vojvodine

Danas u Kuli živi 60-ak obitelji Hrtkovčana i njima ova nova crkva svakako najviše znači, ona je simbol vjere i duhovnosti, a novu crkvu sv. Petra i Pavla posvetio je mons. dr. Antun Škvorčević, biskup Požeške biskupije. "Nakon što je utemeljena Požeška biskupija jedni od prvih koji su iskazali svoj entuzijazam i želju da nešto učine bili su Hrtkovčani i drugi Srijemci na čelu s gospodinom Plivelićem. Nisu se dali sputati tim iskustvom progonstva, nego su došavši u novu sredinu smatrali kako mogu i nešto novo stvoriti. Organizirali su se i ova crkva je upravo njihovo djelo. Rasla je polako, uz male teškoće, ali je izgrađena kao znak njihova ponosa i žrtve koju su spremni ulagati da bi živjeli svoje dostojanstvo. Ovaj primjer govori nam da se ne smijemo prepustiti niti u najtežem trenutku svojim osjećajima izgubljenosti, nego u svakoj situaciji treba pronaći mogućnosti, biti svjestan svoga dostojanstva i djelovati. Bog to onda blagoslivlja, Bog onda pomaže", rekao je biskup Škvorčević te dodao da je ova crkva možda prevelika za današnjih 60-tak obitelji u Kuli, ali oni su željeli da bude znak povezanosti svih Hrtkovčana, svih Srijemaca, te da to bude njihovo duhovno okupljalište.

Na početku Domovinskoga rata srpski ekstremisti vrše pritisak na srijemske Hrvate u Vojvodini i mnoge protjeruju s njihovih pradjedovskih ognjišta. Neki od njih uspjeli su zamijeniti kuće sa Srbima iz Kule i tako u tome pitomome kraju Požeške kotline našli svoj novi dom.

izgubljenosti, nego u svakoj situaciji treba pronaći mogućnosti, biti svjestan svoga dostojanstva i djelovati. Bog to onda blagoslivlja, Bog onda pomaže", rekao je biskup Škvorčević te dodao da je ova crkva možda prevelika za današnjih 60-tak obitelji u Kuli, ali oni su željeli da bude znak povezanosti svih Hrtkovčana, svih Srijemaca, te da to bude njihovo duhovno okupljalište.

Posveti crkve sv. Petra i Pavla u Kuli nazočili su saborski zastupnici Franjo Lucić i Zdravko Ronko, zamjenik ministra zdravlja mr. sc. Marijan Cesarik, požeško-slavonski župan Alojz Tomašević, gradonačelnica grada Pleternice Antonija Jozić i novi kutjevački gradonačelnik Josip Budimir te predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke Mato Jurić, kao i najzaslužniji za pokretanje inicijative i cijeli tijekom gradnje Antun Plivelić, mnogobrojni Hrtkovčani iz Hrvatske, ali i mnogobrojni gosti iz Hrtkovaca u Vojvodini i Hrvati iz Subotice, učenici hrvatskih odjela i voditelji udruge "Naša djeca". ■

ENG The village of Kula in the Požega region is home to some sixty Croatian families expelled from Serbia in the 1990s. They have erected a new church, recently dedicated to Sts Peter and Paul.

NAŠA
KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

Griški kres

Odabrali smo za vas starinski specijalitet kvarnerske kuhinje. Ime kolača potječe od vinodolskog mjesta Grižane (griški) nedaleko od Crikvenice i riječi kres - krijes. Sam kolač podsjeća na brdašce sa zapečenom pjenom te izgleda pomalo zagorjelo. Kolač se sastoji od jednostavnih autohtonih namirnica, a kruh se tada u siromašnim krajevima dosjetljivošću mama i nonica pretvarao u kolač. Zahvaljujući ljubaznosti Damira Permana, kuhara gastronomu, i vi možete isprobati ovaj ukusni kolač.

Vrijeme pripreme:

45 min

PRIPREMA Pomiješati mlijeko, vrhnje i četvrtinu šećera pa u smjesu namočiti ploške kruha. Namazati pleh maslacem te posložiti namočeni kruh i lagano ga poravnati rukom. Naribati polovicu količine jabuka, samljati orahe, sitno nasjeckati suhe smokve i staviti u posudu, dodati malo cimeta, med, rum i žumanca. Dobro izmiješati te premazati po namočenome kruhu. Preostaloj količini jabuka izdubiti sredinu, narezati ih na deblje kolute, prokuhati u zašećerenoj vodi da malo omekšaju te ih rasporediti po smjesi. Istući dva cijela jaja sa 100 grama šećera i prelići preko jabuka. Zapeći u pećnici na 180 stupnjeva. Bjelanca istući, dodati 50 g šećera i spojiti do glatke mase, staviti u obliku roščića u udubljenje jabuka i još malo zapeći do rumene boje. Jabuke se mogu po želji zamijeniti s kruškama.

SASTOJCI

400 g finijeg kruha od peciva
200 g šećera
2 dcl mlijeka
1 dcl slatkog vrhnja
500 g domaćih kiselkastih jabuka
150 g orahe
200 g suhih smokava
40 g bagremova meda
0,5 dcl ruma
40 g maslaca
2 jaja
3 žumanca
3 bjelanca
Cimet

OGRADE I GRANICE

A storijska ljetna večer stizala je lijeno i pospano na 43. ulicu. Iz podrumškoga stana nekoliko ženskih glasova pomiješani s mirisom hrane prelijevali su se vani u vrt iza kuće. Oko cementnoga okrugloga stola u vrtu vijugalo je sumornim zračnim prostorom nekoliko muških glasova. I jedni i drugi odbijali su se od zidova kuće, zavirili bi u prazne vinske čaše sugovornika, te bi produžili prema krošnji smokve koja je bila tako ugodno urasla u zemlju tik do susjedove žičane ograde. I glasovi su upravo nestajali tu, kao da su se plašili zakoračiti preko ograde na teren smutljivoga Sicilijanca koji je od 365 dana u godini živio 365 večeri za svađu i prepirke.

- E, da nas sad ovaj Sicilio razumi što govorimo, bilo bi vraga! - reče djed Jerko pa pogladi svoju glavu koja se davno bila oslobodila tereta kose.

- A, kad je takav! - oglasi se inženjer Tony - Gleda za dlaku u jajetu. Prigovara ako se zatrese žičana ograda kad je Ivka ili ja nehotice drmnemo dok bismo salatu. Kao da ograda nije pola naša ko i njegova?

- Ah, dovraga i ograde. Ograde su me i natjerale da prodam kuću. Izgubim na njoj i kupim stan - reče čovjek širokoga čela i malog nosa, i koji je gledao u zgodnu damu koja se baš toga momenta gušila u dimu cigarete. Njeno nabubreno lice iza zavjese dima izgledalo je kao da je u požaru. Njeno nabreklo tijelo bilo je ukroćeno u usku suknju. I dok je onako sjedila, dobivao se dojam da želi pobjeći iz nje, stresti visoke štikle s nogu i zaštićena samo s dimnom zavjesom pobjeći negdje na nudističku plažu u Breezy Pointu, na Coney Islandu, najbližoj i najvećoj plaži New Yorka - daleko od onog smutljivog Sicilijanca, koji ju je kroz kvadratiće ograde tog momenta promatrao. I baš joj podarivao takve misli.

- E, pa što mene gledaš? Nisam znala da si ti kuću prodao zbog ograde. Meni je Ivka rekla da si je morao prodati zbog Demetrije - reče vlasnica tijela uhvaćenoga u usku suknju čovjeku sa sitnim nosom.

- Tetka Mirjana, pa vi znate za Demetriju? - uskoči tetić Zvonko, ambiciozni mladić koji dođe iz doma baš kroz Domovinski rat

sa namjerom da studira pravo u Americi; i to baš(!) pravo da bi eventualno ispravio povijesnu nepravdu prema svom narodu... i čiji je otac invalid, čovjek samo s jednom nogom, uspio biti direktor lokalne škole i izdržat tamo preko 30 godina.

- Pa, sigurno da je znala - javi se opet tetak Roko. Njegovo se čelo oznoji drugim naletom znoja prelijevajući se preko njegovog prćastog nosa - pa baš zbog Demetrije ti si, Mirjana, ovdje!

- A - ja sam mislio da je ona ovdje zbog prominskih četnika? - javi se inženjer Tony, koji je Dalmaciju isto tako dobro poznao kao i rodni mu otok Krk. Te usput Mirjanu zapita kako je u Rupama? I kad mu ona reče da je ona u Astoriji ko i on, dade inženjer Tony riječ svojoj novopečenoj ženi, inače vrsnoj kuharici Ivki. Ova se zasukanih rukava i masnih ruku pridruži razgovoru, začudo spremna.

- Roko, ti dobro znaš da ti je Demetrija praktički odnijela kuću ovdje u Astoriji, i da si je morao prodati radi nje. A susjed i ograda su došli kao dobra isprika. Godine natrag ja sam te savjetovala da oženiš

naše čeljade. A - ti kozmopolit pa kažeš: žensko je žensko, i glavno da ima onu stvar! Eto ti **onu stvar** - sad ponovno počinji iz početka.

Roko pogleda Ivku namršteno. Svojim pogledom odšeta dalje do Mirjane, svoje druge žene, i pogladi je pogledom od njene visoke punde pa do njenih crvenih štiklica. Riječi naglas nisu mogle opisati što je tog momenta mislio... a, mislio je Roko, itekako je mislio!

- Ograde, granice! Ljudi moji, to spustava ljudskost i ono najglavnije što polazi s njom: ljubav! Eto, doma je moj otac (onaj jednonogi!) bio komunist; i stalno me je poticao da onako kršćanski volim ujnu Ivku. Užao je reći: Nikad se ne zna... ako nekoga zatrebamo, dobro je da imamo nekoga van naših granica, i to posebno u Americi! - poučno se javi student Zvonko kao intelektualno superiorniji čak i od ujca Tonyja inženjera, koji je svoju zagrebačku inženjersku diplomu morao duplicirati na Columbia Universityju. I, koji je morao čekati čak do 50-e da se oženi Ivkom. I to opet sve zbog prokletih granica, ograda, prepreka, mentalnih okvira, ljudske ograničenosti...

- Uto ti - u neograđenu ljubav! - javi se ujna Ivka na Zvonkov komentar; pa sjarne vatru u svojoj umjetnoj pečenjari te pogleda put zločestoga smutljivca Sicilija koji je toga trena pokazao izbočeni prst svoje lijeve ruke (a, to je isto ko da je odmjerio od lakta!) na susjed-ski (ne)prijateljski pozdrav Ivki. A, koji je sad razjario ujnu Ivku do te mjere da je zaželjela da se **Sicilio** glo golcat peče (onako nešto ko sv. Lovre) na njezinim gradelama umjesto svinjskih kremenadli i da mu ona pokaže svoju ljubav bez granica, bez ograda, onako po newyorški.

- Ja sam, ljudi moji - počeo tetak Roko - samo obični mesar, i skoro čitav moj radni (čitaj: američki!) vijek još uvijek provodim na 14-oj ulici na Manhattanu, u mesnom distriktu New Yor-

ka. Kad sam došao u New York, ja sam mislio da je čitav svijet Amerika bez granica. Jesam bogam! A što sam se bio zaljubio u Demetriju - bilo mi je milo da je i ona s Balkana. Što je ona bila pohlepna i što ja nisam mogao razumjeti njezine psovke na grčkom, vjerojatno je bila moja pogreška. Ja sam kao radni i uvjereni kršćanin uvijek davao i primao kršćanski. Više davao nego primao, istini za volju. Demetrija to nije mogla razumjeti i naš brak je pao u vodu. E, sad brak nije nešto što više možeš izvući iz vode.

- I tvoja kuća, odnosno novac od kuće u njezine ruke! Nije ona propustila priliku da ga uhvati prije što i on padne u vodu! - slasno i ljutito se uklopi u njegov iskaz ujna Ivka.

- Ali, i Mirjana u moje! Kad ti se jedna vrata zatvore, druga ti se otvore! Samo je pogledaj. Utjelovljena želja bez granica. Fantazija svakoga muškarca! - skoči u protu-napad neutralno, besramno i direktno tetak Roko. I osjeti on neko toplo crvenilo u svom malom nosiću, koje se tamo kod kuće (u starom kraju) na prostranom Balkanu moglo prevesti kao američka materijalna svemoćnost sa zgodnom ženom na ramenu. (I komu treba bolji orden i odlikovanje od toga?) I koje je moglo - na istom tom terenu - dati duboki osjećaj inferiornosti svim muškarcima (posebno samcima) koji još uvijek žive i dijele iste stambene prostore s očevima, djedovima, a i pradjedovima kad se malo dublje pomisli.

Djed Jerko, koji je čitav razgovor pomno pratio i pokušavao u svojoj glavi neke apstraktne pojmove povući (ipak!) u okvire opipljivoga i jednostavnoga (kao ono "davanje prsta" opakog Sicilija užarenoj ujni Ivki...) osjeti da je vrijeme da i on, starina od svijeta i života, nešto kaže.

- Djeco moja, vidim i čujem vaše razgovore; a sad da vam i ja nešto rečem: Ja sam već davno zaboravio lik svoje prve žene. Sliku djece što sam imao s njom nikad nisam vidio. Za-

što? Zato što sam čvrsto vjerovao u granice, oranica je bila između mene i njih. Pasoš sam samo ja mogao izdati sam sebi i upotrijebiti ga. Nisam to napravio, jer vjerovao sam i želio poštivati granice. Granice između njih i mene. Zašto? Zato da uživam svoj život, i ne dijelim ga ni s kim. Bez njih sam krojio svoj vlastiti život slobodan bez ograničenja. Mijenjao sam brodove, luke, žene, kockarnice, poslove. Gubio i dobivao. Onda opet gubio. Al' za dugo nisam shvatio da je moje dobitke i gubitke uvijek netko drugi definirao. Ja sam samo stavljao vlastoručni potpis da se slažem s njima. Sedamdeset i pet godina mi je bilo potrebno da shvatim da sam se stalno kretao u prostoru oko kojega su drugi postavili granice. Tek kad sam "ugledao" njihove nevidljive granice oko sebe, tek sam onda istinski postao **slobodan!**

Djed Jerko, starac i samotnik po izboru ispi ostatak crnjaka iz svoje čaše. Vрати čašu tiho i lagano na betonski stol da ne pokvari ostalima krhku koncentraciju. Vрати je na onaj isti okrugli stol kojega je onaj čudak i zlobnjak, Ivkin i Tonyjev susjed Sicilio salio od armiranoga betona kao dobrodošlicu njima kad su uselili u tu svoju kuću. Onu istu koja se i dalje drži jednim zidom za Sicilijevu ko Eva Adamovog rebra.

- ALI to je bilo prije nego oni podi-goše ogradu i stvoriše granice između sebe; i dok je Roko živio s Grkinjom Demetrijom i prakticirao kršćanstvo kroz strpljenje; i dok je Zvonko još pohađao školu gdje mu je čaća s umjetnom nogom direktorovao; i dok je ujna Ivka kao usidjelica pretresala kroz sito svoje profinjene raščlambe sve one moguće muževe; i dok je djed Jerko tjerao svoje snove po svim svjetskim lukama. I dok - ALI, dobili ste sliku - "You've got the picture!" - sada nadite samo slobodan zid da je tamo **objesite!**

U Brooklynu 1. siječnja 1998.

Promicatelj bokokotorskoga kulturnog naslijeđa

Kao i pjesnik Viktor Vida Brguljan je rođen u Kotoru pedesetak godina kasnije, školovao se na Sveučilištu u Zagrebu, a njegovo podrijetlo iz tzv. Zaljeva hrvatskih svetaca umnogome je odredilo njegov životni i umjetnički izbor

Napisala: **Grozdana Cvitan**

Monografija hrvatskoga likovnog umjetnika Željka Brguljana predstavljena je kulturnoj javnosti u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu 21. svibnja (srijeda) u prepunoj auli. Tihi i uporni rad zagrebačkoga srednjoškolskog profesora Brguljana zasigurno ima mnoge poklonike. Bilo je to vidljivo i na njegovim dosadašnjim izložbama i u prezentacijama rada bratovštine Bokeljske mornarice 809. Uostalom, upravo je Brguljan jedan od najupornijih i najtemeljitijih promicatelja bokokotorskoga kulturnog naslijeđa (i u sklopu djelovanja bratovštine i izvan nje) u ukupnome hrvatskome kulturnom korpusu.

Kao i pjesnik Viktor Vida (Kotor, 1913. - čiji je suurednik Sabranih djela)

Autor i predstavljači tijekom prezentacije u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu

Brguljan je rođen u Kotoru pedesetak godina kasnije, školovao se na Sveučilištu u Zagrebu, a njegovo podrijetlo iz tzv. Zaljeva hrvatskih svetaca umnogome je odredilo njegov životni i umjetnički izbor. Zato je danas i nemoguće govoriti o Brguljanu, a ne osvrnuti se na Boku kotorsku. Znatna dio svojih autorskih napora posvetio je opusima drugih autora vezanih uz Boku (Bazi Ivanković, Melita Bošnjak, Antun Šojat...), a ovih dana i sam se predstavio publici monografskim djelom autora Nikole Albaneže. Monografiju Željka Brguljana uređio je Andrej Žmegač, recenzirali Tonko Maroević i Ivo Šimat Banov, oblikovao i prelomio Nikola Šiško, a izdalo Hrvatsko društvo likovnih umjetnika u Zagrebu.

BRGULJANOVI KOLAŽI

Autor studije o monografiji Željka Brguljana, Nikola Albaneže, posebnu pozornost posvetio je najprepoznatljivijem (i ujedno i ukupnoj likovnosti vrlo rijetkom izričaju) Brguljanova opusa: kolažima. Između opće teorije kolaža i hrvatskog identiteta Nikola Albaneže situirao je Brguljanovo stvaralaštvo kao poseb-

no, drukčije i izazovno. Sam Brguljan u tom izričaju pronalazi zanimanje za dvije teme. Jedna je povijesno-nostalgiczna i uvijek prepoznata kao Boka s atheti-pom majke u temelju, dok drugu vidi kao ekološko naslijeđe planeta i istinsko promišljanje problema koje ga veže s budućnošću.

U samim počecima Brguljanova javnog stvaralaštva prije dvadesetak godina mladog autora prvi je prepoznao (kritikom u *Konturi*) likovni kritičar Enes Quien. Govoreći o Brguljanovu stvaralaštvu na predstavljanju monografije, danas predavač na ALU, dr. Enes Quien komparirao je uz ostalo Brguljanovu općinjenost Bokom s onom koju je pokojni pjesnik Krno Quien izražavao prema rodnome Trogiru.

Akademik Tonko Maroević, recenzent, posebno se referirao na odnos Brguljanova nostalgичnog ciklusa kolaža posvećenih Boki koji izrasli u povijesti u toj povijesti i ostaju ne korespondirajući suviše s postmodernizmom. Jer postmodernizam podrazumijeva i svojevrsnu napetost, sukob ili bar živost, što u Brguljana izostaje: njegova prošlost ostaje

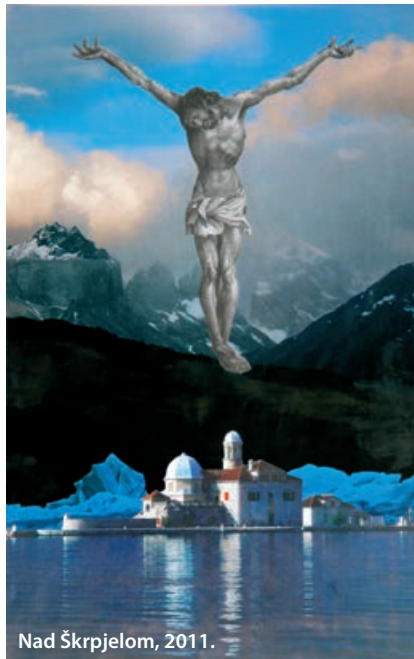
Autor Željko Brguljan potpisuje svoju knjigu

mirna i ostvarena, vječna i bez intervencije u sadašnjosti i iz sadašnjosti.

SREDIŠNJI LIK MONA LISA

Ono što Brguljanovu prošlost i sadašnjost zaista veže s vremenom u kojem umjetnik djeluje i iz kojeg se obraća budućnosti ciklus je ekoloških kolaža u središtu kojih je lik Mona Lise i sve karakteristike njezina osmjeha i njezina pogleda kojima nas ne samo promatra nego i opominje, prekora i rezignira nad transformacijama što ih ljudska djelatnost i bivanje ostavljaju kao rane planetu koji nam je dan u našoj prolaznosti i što smo bezobzirno skloni zaboraviti.

Posebna tema Brguljanova stvaralaštva je citatnost i njoj su pozornost obratili svi govornici na predstavljanju

Nad Škrpjelom, 2011.

monografije. Tu se ponovno susrećemo s porukama i kodovima s kojima Brguljan barata u jedinstvu vremena ma kako ono izgledalo drukčije kad ga rascjepkamo na - prošlo vrijeme, sadašnje vrijeme i buduće vrijeme. Možda je to sažimanje i prošlosti i sadašnjosti jedini način mogućeg kojim bi se čovjek oslobodio za budućnost. Sebe za budućnost ili svoju budućnost za slobodu. I to na tako izazovnom prostoru kao što je likovnost.

Sam autor zahvalio je svima koji su sudjelovali u ostvarenju monografije, kao i vjernoj publici, posebice bokelj-skoj, koja i te kako prati njegov plodan i svestran rad. ■

ENG A monograph by Željko Brguljan, a Croatian artist and native of Boka Kotorska, was presented to the culture scene at Zagreb's Museum of Arts and Crafts. The promo was held before a packed auditorium on the 21st of May.

G O V O R I M O H R V A T S K I

JOŠ PONEŠTO O HRVATSKOM JEZIKU U EUROPSKOJ UNIJI

Još donedavna ste, putujući domaćim i međunarodnim linijama *Croatia Airlinesa*, bili ponuđeni hrvatskim paprenjacima. Na taj su se način i stranci imali priliku upoznati s jednim kvalitetnim hrvatskim proizvodom, i zaista ga sa zanimanjem kušali i prihvatili. Naravno, na paprenjacima je navedeno da su proizvedeni u Hrvatskoj. Umjesto toga, sada ćete dobiti *taraline mediteranske* koji se, kako piše na omotu, za tvrtku *Uje d.o.o* proizvode u Europskoj uniji, a ta tvrtka ima sjedište u Splitu, za koji se također može pretpostaviti da je u Europskoj uniji, ali u kojoj je taj grad točno državi - na pakiranju nije označeno. Čini se da su vlasnici tvrtke *Uje d.o.o* jedva dočekali da Hrvatska uđe u EU, kako bi mogli ispustiti ime države Hrvatske.

Poznata pak tvornica *Koestlin* iz Bjelovara počela je proizvoditi *Breakfast biscuits* različitih vrsta. Premda se prodaju u Hrvatskoj, na prednjoj strani kutije možete još pročitati: *made with grains; cereals and choco; individually wrapped; Koestlin quality inside* itd. Ni jedne riječi na hrvatskom jeziku! Doduše, na stražnjoj strani kutije naći ćete i hrvatski, ali tek na drugom mjestu, ispod engleskoga: *No Preservatives / Bez konzervansa; No Colours / Bez boja; Suitable for Vegetarians / Prikladno za vegetarijance* itd. Zaluđu je hrvatski postao ravnopravni jezikom Europske unije. Hrvati su prvi koji ga zamjenjuju engleskim već u vlastitoj zemlji, a kada stranci vide

Piše: Sanja Vulić

hrvatski odnos prema hrvatskomu jeziku – mogu samo slijediti taj primjer. Izlika da je hrvatski jezik s malim brojem govornika kojega malo tko u Europi razumije – nije prihvatljiva. Osim izvornih govornika sve više ga razumiju i stranci koji redovito svake godine dolaze u Hrvatsku. Mnogi od njih s velikom voljom uče hrvatski, nemali ih broj već dobro razumije, a ima i onih koji nastoje govoriti hrvatski.

Koliko je odnos Hrvata prema vlastitom jeziku besmislen, ponižavajući i samouništavajući pokazuje usporedba s nizozemskim. Govornika nizozemskoga jezika ima manje nego govornika

hrvatskoga, a onima koji ne znaju nizozemski može poslužiti znanje njemačkoga kako bi barem donekle razumjeli što piše na nizozemskim proizvodima. Pa ipak, u Nizozemskoj je već više godina običaj da na prehrambenim i ostalim proizvodima sav tekst bude na nizozemskom jeziku, a ne dvojezično, a kamoli samo na stranom jeziku. Ali, ne trebamo ići tako daleko na sjever Europe. Dovoljno je pogledati kako postupaju naši susjedi Mađari. U Europi samo finski i estonski pripadaju istoj skupini jezika kao mađarski, ali ni govornici tih jezika ne mogu mađarski razumjeti bez ozbiljnoga učenja. Pa ipak, na većini mađarskih proizvoda tekst je samo na mađarskom. Mađarski nacionalni ponos je nadaleko poznat. U Hrvata, na žalost, još uvijek prevladava sluganska svijest, koja može pri-donijeti da sami sebe zatremo u Europskoj uniji. ■

Ivica se oženio!

Naš najbolji skijaš Ivica Kostelić izrekao je sudbonosno 'da' svojoj dugogodišnjoj djevojci Elin Arnarsdottir. U prisutnosti roditelja i prijatelja, lijepa Islandanka i Ivica vjenčali su se u crkvi sv. Marka, a mnogobrojni gosti i mladenci stigli su na zagrebački Gornji grad. Ivica je nedavno na svome Facebooku objavio kako on i Elin očekuju prinovu.

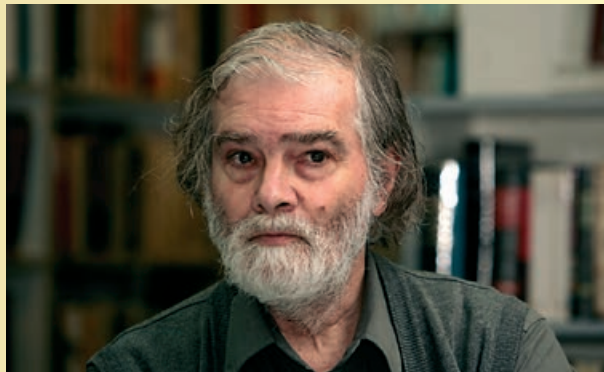

Varaždinska 'quadrilla'

Već šestu godinu varaždinski maturanti završetak svoga srednjoškolskog obrazovanja slave plešući "quadrillu". Tako je bilo i ove godine kada je više od 300 maturanata iz 16 srednjih škola Varaždinske županije na Trgu kralja Tomislava točno u podne plesalo tradicionalni ples, pridruživši se tako vršnjacima iz Osijeka te maturantima iz cijele Europe u pokušaju još jednog obaranja rekorda u broju istodobnih plesača "quadrille".

Maroeviću nagrada za životno djelo

Dobitnici Nagrade Vladimir Nazor za životno djelo za 2013. godinu su književnik Tonko Maroević, pijanistica Pavica Gvozdić, redatelj Nedjeljko Dragić, likovni umjetnik Mladen Stilinović, glumac Božidar Boban te arhitekt Radovan Delalle, priopćilo je Ministarstvo kulture. Nagradu Vladimir Nazor dodjeljuje Republika Hrvatska za najbolja umjetnička ostvarenja na području književnosti, glazbe, filma, likovnih i primijenjenih umjetnosti, kazališne umjetnosti te arhitekture i urbanizma u Hrvatskoj. Odluke o dobitnicima donio je Odbor Nagrade, na čelu s akademikom Milivojem Solarom.

Najspremniji vojnik

Pero Bertović, pripadnik Vojno-obavještajne bojne Oružanih snaga Republike Hrvatske, pobjednik je natjecanja za najspremnijeg pripadnika Oružanih snaga 'Prvi za Hrvatsku 14', održanog na slunjskome vojnom poligonu, drugi je pripadnik austrijskoj pješaštva Alexander Janko, a treći Dalibor Vondra, također iz Vojno-obavještajne bojne. Pehare su im uručili, u nazočnosti vojnih izaslanika u diplomatskome zboru i zapovjednika vojske Kosova, ministar obrane Ante Kotromanović i zamjenik načelnika Glavnoga stožera Oružanih snaga RH kontraadmiral Ante Urlić.

Dan Zagreba obilježen misnim slavljem i procesijom

Svetkovina zaštitnice Grada Zagreba, Majke Božje od Kamenitih vrata, proslavljena je 31. svibnja svečanom misom u zagrebačkoj prvostolnici nakon čega je krenula procesija gradskim ulicama do Kamenitih vrata. Misno slavlje predvodio je pročelnik Kongregacije za katolički odgoj kardinal Zenon Grocholewski, zajedno sa zagrebačkim nadbiskupom kardinalom Josipom Bozanićem i drugim biskupima, uključujući i predsjednika Biskupske konferencije BiH Franju Komaricu, svećenike i redovnike grada Zagreba te vjernike. Mnogobrojni vjernici krenuli su nakon mise ulicama Zagreba preko središnjeg trga do gornjogradskih Kamenitih vrata, noseći svijeće, moleći i pjevajući, neki i noseći stjegove svojih župa.

Građani u Saboru

Svi građani koji su izbliza željeli doživjeti Hrvatski sabor mogli su to, bez posebne najave, učiniti na Dan otvorenih vrata. Kroz Sabor je tako prošlo 840 posjetitelja, a neke od njih dočekaao je i pozdravio predsjednik Sabora Josip Leko koji je s njima razgovarao o radu parlamenta i demokraciji općenito. Saborska Služba za građane pripremila je poseban program za razgledavanje saborskih prostora, koji se inače ne mogu vidjeti tijekom običnih posjeta.

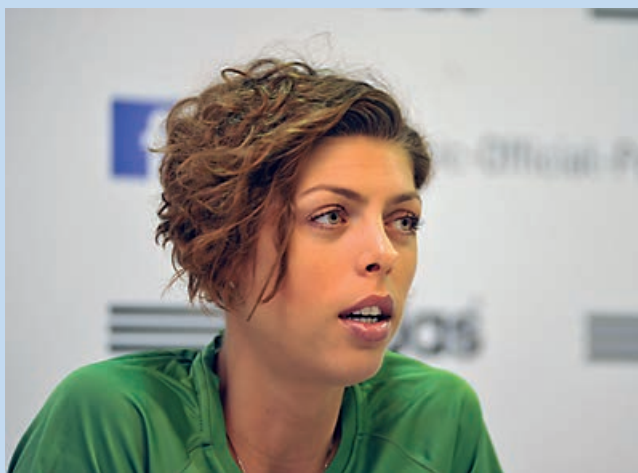
NASLOV VATERPOLSKOG PRVAKA PRIMORJU EB

U trećoj utakmici završnice doigravanja za naslov vaterpolskog prvaka Hrvatske momčad Primorja EB pobijedila je zagrebačku Mladost s 13 : 7 i time s 3 : 0 u pobjedama zasluženo osvojila naslov prvaka Hrvatske. Susret je odigran na plivalištu Kantridi, a sudili su pred 800 gledatelja Bianchi i Stefano iz Italije. Vaterpolisti Primorja nakon dugih 76 godina ponovno su se okitili naslovom državnoga prvaka. Posljednji put to im je uspjelo još davne 1938. godine u Kraljevini Jugoslaviji kada su se zvali Viktorija. Momčad trenera Ivana Asića ove godine već je osvojila hrvatski Kup i naslov prvaka Jadranske lige.

ZAGREBAČKI HOKEJAŠ BORNA RENDULIĆ U NHL-U

Najbolji hrvatski hokejaš Borna Rendulić konačno je ostvario svoj san i postao igračem najjače hokejaške lige svijeta, američko-kanadskog NHL-a. Nakon druge uzastopne sjajne sezone u finskoj SM-ligi Rendulić se kao 22-godišnjak odlučio za dosad najveći korak u svojoj karijeri te je potpisao ponuđeni ugovor s NHL franšizom Colorado Avalanche. U NHL-u je bilo, a i sada ima igrača hrvatskih korijena. Bio je to i legendarni Joe Sakic, Mark Pavelich, a Hrvati su i zlatni kanadski olimpijac Marc-Edouard Vlasic te bek Kolorada Cory Sarich i Zagrepčanin David Valek. Dečko iz Vukomerca time se upisao u hrvatsku sportsku povijest jer je postao prvi Hrvat koji je rođen te počeo trenirati hokej u Hrvatskoj, a da je potpisao ugovor s nekim NHL klubom.

BLANKA VLAŠIĆ SPREMNA ZA NOVA NATJECANJA

Naša najbolja visašica Blanka Vlašić odlazi u Oslo na miting Dijamantne lige i kako je otkrila novinarima na konferenciji za medije u pripremama je radila na eksplozivnoj i brzinskoj snazi te je spremna na nove izazove. U svome povratničkom nastupu sudjelovat će u najjačem natjecanju u skoku u vis posljednjih godina. Njezin otac i trener Joško Vlašić otkrio je kako su pripreme trajale deset tjedana te da su im ostala još dva suptilna treninga prije odlaska u Oslo gdje idu vedri s obzirom na ono što su učinili, ali i suzdržani s obzirom na mogućnosti. Na upit novinara što očekuje od Blanke ove sezone Joško Vlašić je rekao da bi se nešto možda moglo vidjeti u kolovozu na natjecanju u Zürichu.

NIKO KOVAČ ODREDIO 23 PUTNIKA ZA BRAZIL

Izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Niko Kovač priopćio je nakon utakmice protiv Malija u Osijeku (Hrvatska – Mali 3 : 0) imena 23 nogometaša koji će nastupiti na svjetskom prvenstvu u Brazilu. Na popisu su:

VRATARI: Stipe Pletikosa (Rostov), Danijel Subašić (Monaco), Oliver Zelenika (Lokomotiva);
OBRANA: Darijo Srna (Šahtar), Šime Vrsaljko (Genoa), Danijel Pranjić (Panathinaikos), Vedran Ćorluka (Lokomotiv Moskva), Dejan Lovren (Southampton), Gordon Schildenfeld (Panathinaikos), Domagoj Vida (Dinamo Kijev);
VEZNI RED: Luka Modrić (Real Madrid), Ivan Rakitić (Sevilla), Mateo Kovačić (Inter), Ognjen Vukojević (Dinamo Kijev), Sammir (Getafe), Marcelo Brozović (Dinamo), Ivan Močinić (Rijeka);
NAPAD: Mario Mandžukić (Bayern), Ilica Olić (Wolfsburg), Eduardo (Šahtar), Nikica Jelavić (Hull), Ante Rebić (Fiorentina), Ivan Perišić (Wolfsburg).

‘Vatreni’ su 3. lipnja otputovali u kamp Tivoli gdje će boraviti za vrijeme Svjetskog prvenstva u Brazilu. Hrvatska otvara Svjetsko prvenstvo utakmicom protiv Brazila 12. lipnja u Sao Paulu, šest dana kasnije igra protiv Kameruna u Manausu, a natjecanje u skupini A okončat će protiv Meksika 23. lipnja u Recifeu.

ODBOJKAŠI IZBORILI PLASMAN NA EP

Hrvatski odbojkaši izgubili su od Nizozemske 0 : 3 u susretu posljednjeg, trećeg kola kvalifikacija za europsko prvenstvo, no odabranici Igora Šimunčića još su prije osigurali plasman na EP koje će se dogodine igrati u Bugarskoj i Italiji. Za razliku od hrvatskih igrača, Nizozemci su bili iznimno motivirani i pobjedom su izborili plasman u dodatne kvalifikacije. "Posljednja utakmica nije imala važnost za nas pa su dečki izvukli maksimum onoga što je bilo moguće. Međutim, najljepše je bilo vidjeti iskreno veselje ovih momaka koji se zaista od srca raduju nastupu na Europskom prvenstvu", rekao je izbornik Šimunčić. Hrvatskoj će to biti prva europska smotra nakon 2007. godine.

RIJEKA OSVOJILA HRVATSKI KUP

Nogometaši Rijeke pobjednici su hrvatskog Kupa nakon što su u uzvratnome susretu finala na Kantridi pred 11.000 gledatelja porazili Dinamo 2 : 0 i tako ostvarili i drugu pobjedu protiv "modrih" nakon što su prošlog tjedna slavili u Zagrebu 1 : 0. Rijeka je prvi trofej nakon osam godina posta i ukupno treći kup izborila golovima Mateja Mitrovića (36. min.) i Zorana Kvržića (81. min.). Rijeka je Rabuzinovo Sunce osvojila i 2005. protiv Hajduka, a godinu dana kasnije i protiv Varteksa. U finalu je igrala i 1994., no tada je izgubila od Dinama, tadašnje Croatije. "Modrima" je ovo bilo 17. finale te peti poraz. Utakmica je odigrana u fantastičnoj atmosferi prepunih tribina stadiona Kantride, a poznate stijene iznad stadiona bile su prekrivene velikim dresom Rijeke. Zanimljivo, Rijeka je u svojoj povijesti osvojila pet kupova - dva u bivšoj državi, a tri u neovisnoj Hrvatskoj.

Hrvatski svjetski kongres
o r g a n i z i r a

CROATIAN WORLD GAMES 2014

Zagreb, 21. do 26. srpnja

Zagreb, July 21-26

37 zemalja

atletika
boćanje
judo
karate

košarka
nogomet
tenis
odbojka
plivanje

16 sportova

rugby
rukomet
taekwondo
vaterpolo

Hrvatske svjetske igre održavaju se
pod visokim pokroviteljstvom
predsjednika Republike Hrvatske

Pokrovitelji:

Hrvatski sabor

Državni ured za Hrvate
izvan Republike Hrvatske

Grad Zagreb

Hrvatska matica iseljenika

Hrvatski olimpijskog odbor

Hrvatski nogometni savez

Turistička zajednica grada Zagreba

Zagrebačka županija

Karlovačka županija

Zadarska županija

www.igre-zagreb2014.com